

Віталій Семенович КУРИЛО
Анатолій Олексійович КЛИМОВ
Сергій Вікторович САВЧЕНКО

ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА:

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ
(1921 – 2021 РР.)

100-річчю ЛНУ імені Тараса Шевченка присвячуємо

Старобільськ 2021

К93
УДК
378.4(477.61)"1921/2021"

Курило В. С., Климов А. О., Савченко С. В. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка: сторінки історії (1921 – 2021 рр.) / гол. ред. Є. О. Соломін. Старобільськ: Фактор-друк, 2021. 199 с.

«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка: сторінки історії (1921 – 2021 рр.)» – видання, яке увібрало столітню історію функціонування одного з найстаріших закладів вищої освіти Східної України. У книзі ґрунтовно проаналізовано основні етапи славетного шляху одного з лідерів освітньої галузі регіону, описано основні етапи цього процесу: створення (1 березня 1921 р.) Донецьких губернських педагогічних курсів, трансформація (1923 р.) в Донецький інститут народної освіти, реорганізація (1933 р.) у Луганський державний педагогічний інститут Народного комісаріату освіти, присвоєння імені видатного українця – Тараса Шевченка (26 квітня 1939 р.), першу евакуацію (1942 р.) та відбудову (після деокупації у 1943 р.) Луганського (Ворошиловградського) державного педагогічного інституту (а з 21 вересня 1998 р. – університету) імені Тараса Шевченка; реорганізацію (28 березня 2008 р.) в Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», другу евакуацію (2014 р.) та розбудову вишу на просторах Луганщини (у Старобільську, Кременній, Рубіжному, Лисичанську) та в Полтаві.

Історія Луганського національного університету імені Тараса Шевченка – це сторінки становлення й розвитку вищої школи в регіоні, досягнень викладачів, науковців та студентів. У реформах, науковому зростанні, підвищенні якості освіти університет залишається лідером, ініціатором, осередком створення нових освітніх ідей, які роблять освіту цікавою, сучасною, динамічною, мобільною та ефективною.

Видання орієнтоване на широкий загал читачів, випускників різних часів, викладачів та студентів, усіх причетних до історії ЛНУ імені Тараса Шевченка та вважає його своєю Alma Mater.

Видання здійснене за фінансової підтримки членів наглядової ради університету Е. А. Алієва, Ю. П. Журавльова, С. В. Лизанця.

ISBN 978-617-95086-2-2

© Курило В. С., Климов А. О., Савченко С. В., 2021

© Видавництво «Фактор-друк», 2021

ЗМІСТ

Донецькі губернські педагогічні курси. Донецький інститут народної освіти. Педагогічний інститут.....	04
Луганський (Ворошиловградський) педагогічний у повоєнний час.....	30
ЛДПУ імені Тараса Шевченка – лідер в освітньому просторі регіону.....	61
Від педагогічного – до класичного: університет на шляху перетворень.....	95
На просторах Луганщини: університет там, де вільна Україна.....	113
Новітні досягнення в науці, культурі та спорті.....	134
Ректори.....	182
Відомі вчені історії університету.....	183
Почесні професори університету.....	186
Почесні доктори наук.....	188
Почесні працівники університету.....	190
Члени наглядової ради.....	191
Література.....	192

**Донецькі губернські
педагогічні курси
Донецький інститут
народної освіти
Педагогічний інститут**

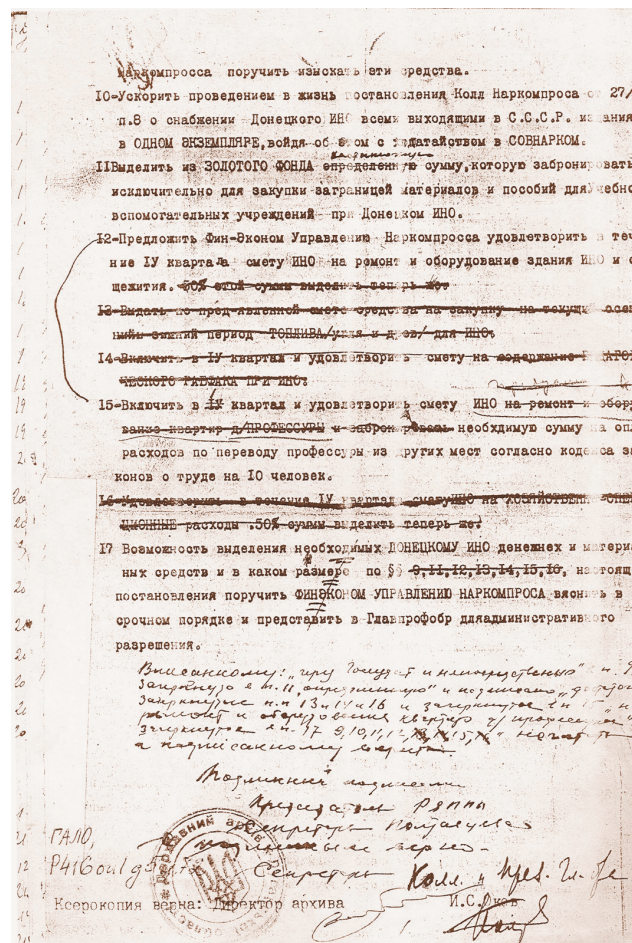
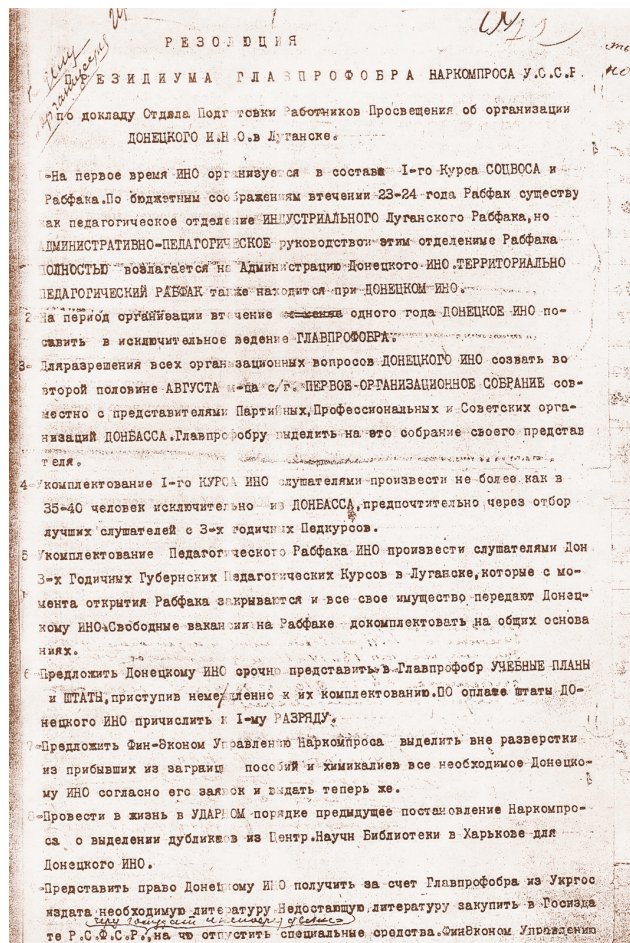
Початки Луганського національного університету імені Тараса Шевченка сягають 1921 р., коли більшовики, прийшовши до влади, почали відновлення народного господарства країни на засадах НЕП (нової економічної політики). Комуністичний експеримент, здійснюваний тоді ними, потребував розвитку освіти. Відбулася її докорінна перебудова. Радикальна реорганізація системи вищої освіти призвела до знищення університетів. Створювалися інститути народної освіти – нові специфічні заклади, завданням яких стала підготовка фахівців для майбутнього комуністичного суспільства, здатних виконувати настанови правлячої партії. Відкидаючи дореволюційний досвід і вважаючи усталені традиції вищої школи попередніх десятиліть архаїчними і непридатними для застосування в нових історичних умовах, радянська влада розпочала експеримент у формах і методах навчання, типах навчальних закладів.

Унаслідок реорганізації було, зокрема, створено педагогічні курси, згодом перетворені на педагогічні технікуми з трирічним терміном навчання, та інститути народної освіти з 4-річним терміном навчання. Для робітничої та селянської молоді при закладах вищої освіти створювалися робітфаки, які були своєрідною середньою школою й мали на меті підготувати майбутніх студентів до навчання.

15 лютого 1921 р. у с. Маломиколаївка (за сучасним адміністративним поділом Антрацитівського району) почали працювати Донецькі губернські педагогічні курси (Донецька губернія існувала в 1919 – 1925 рр.). Офіційна дата відкриття навчального закладу 1 березня 1921 р., коли було затверджено офіційну резолюцію Президії Головпрофосу УСРР. Курси виконували завдання із термінової підготовки працівників соціального виховання для мережі дитячих установ. Їх роботою керував А. З. Селіверстов. Маючи середню освіту техніка-будівельника, він, у результаті революційних подій, у 30-річному віці, на початку 1921 р. очолював відділ народної освіти Боково-Хрустальського повіту й тому саме на нього й поклали завдання організації губернських педагогічних курсів.

Згодом курси було переведено до м. Єнакієве, а в жовтні 1922 р. – до Луганська. Того ж року губернська нарада з освіти вирішила відкрити в Донецькій губернії інститут народної освіти у м. Луганську, а базою для його створення стали губернські педагогічні курси, у той час прирівнювані до технікумів, основного, за українською концепцією та моделлю освіти, типу закладів вищої освіти.

Резолюція Президії Головпрофосу УСРР про відкриття Донецького інституту народної освіти

Після підготовчої роботи 28 червня 1923 р. Народний комісаріат освіти УСРР своєю постановою № 3-103 ухвалює створити в Луганську Донецький інститут народної освіти (ДІНО). Для обладнання навчальних кабінетів та лабораторій Укрголовпрофос надав інституту фінансову допомогу в 50 тис. золотих рублів. Центральна бібліотека Харкова, тодішньої української столиці, для нового вищого закладу освіти виділила низку необхідних науково-педагогічних видань; він також отримав бібліотеку педагогічних курсів у кількості 3190 примірників книг та входив до переліку закладів на отримання примірників усіх видань, що друкувалися в СРСР.

У вересні 1923 р. ДІНО було надано приміщення для розташування – один з краших багатопверхових будинків (колишній дім купця Сергія Васнева) по вулиці імені Т. Г. Шевченка. Під квартири для викладачів та гуртожитки для студентів передано кілька впорядкованих будинків у центрі міста.

Інститут також отримав Луганські центральні фізичний, хімічний і природничий кабінети, а в інститутському приміщенні почалось обладнання нових кабінетів (математичного, креслення, соціального виховання, педагогіки, біології), хімічної лабораторії, музичної студії. Частину приладів та матеріалів для створюваного закладу вищої освіти закупили в Німеччині. Проте матеріальна база ДІНО була досить слабкою: крім наданих будівель, невеличкої бібліотеки та кабінетів – ще малопотужні майстерні, нафтовий двигун у 10 кінських сил, верстати, палітурна майстерня. Тоді ж у с. Видерманівка Кам'янобрідського району за інститутом було закріплено 102 десятини землі, з них 86 – орної, 4 – під город та 4 – під сад. Ділянки обробляли студенти, а врожай надходив до студентської їдальні та його продавали городянам.

Будинок, у якому розташовувався інститут у 1920-і роки

Восени 1923 р. зроблено набір на перший курс єдиного на той момент факультету – соціального виховання. Студентами стали 56 хлопців та дівчат, здебільшого робітники й селяни, відібрані за соціально-класовим принципом компартійними та комсомольськими організаціями Донбасу, які пройшли відбіркові комісії в Луганську та Бахмуті. За навчальними планами факультет розпочав підготовку спеціалістів-організаторів навчально-виховної роботи для єдиної трудової семирічної школи, педагогів для дошкільних і позашкільних дитячих установ та організаторів дитячого комуністичного руху.

На робітфак, відкритий при інституті з метою якнайшвидшого забезпечення школи вчителями, які б цілком поділяли й активно підтримували політику компартії та уряду, було зараховано 133 слухача. При цьому перевагу надавали членам компартії та демобілізованим червоноармійцям. Факультет функціонував протягом 1923 – 1938 рр. Його перший декан – А. З. Селіверстов.

Студентська картка робітфаківця. 1925 р.

Перший випуск студентів робітфаку. 1925 р.

Заняття мали початися 1 жовтня, однак у зв'язку з організаційними труднощами почалися на робітфаку в середині жовтня, на факультеті соціального виховання – у листопаді. У подоланні труднощів викарбовувався студентський актив – С. Попова, М. Родіонов, В. Денисенко. Набір студентів та організаційна робота тривали й надалі, а 1 січня 1924 р. відбулося офіційне урочисте відкриття Донецького інституту народної освіти, з приводу чого було надіслано вітальну телеграму голові Раднаркому СРСР В. І. Леніну.

В інституті одразу ж був створений осередок КП(б)У (до речі, компартійні осередки створювалися у всіх вишах, де було не менше ніж три члени партії; протягом 1923 – 1926 рр. осередок збільшився з 28 до 101 осіб), а також осередки комсомолу (у 1923 р. – 70 членів, у 1926 р. – 192), Міжнародної організації допомоги борцям революції (МОДР), військовопатріотичного товариства «Тсоавіахім». Розпочав роботу виборний студентський орган – комітет поліпшення побуту учнів – КПОПУЧ. Останній, узявшись до роботи, у 1925 р. організував на річці Сіверський Донець студентський будинок відпочинку, опікувався студентським житлом.

Профспілковий комітет ДІНО. Зліва направо: Г. Привалов, О. Орнадський, Ю. Єрулевич, Ю. Гришук, М. Попов, О. Купіянський, А. Беднікова, Лютикова, В. Киященко. 1925 р.

Комсомольський актив ДІНО. 1926 р.

Студенти та викладачі ДІНО. У другому ряду в центрі директор Петро Єфремов. 1926 р.

Першим директором інституту призначили завідувача відділу соціального виховання Донецького губвиконкому П. Ф. Єфремова, який очолював колектив до осені 1925 р., і викладав педагогіку. Згодом переведений на роботу в апарат Наркомосу РРФСР, але наприкінці 20-х років, у період боротьби з опозицією в компартії, висланий до Алма-Ати й там репресований.

Заступником директора ДІНО з навчально-наукової роботи і керівником факультету соціального виховання став випускник історико-філологічного факультету Київського університету,

фахівець у галузі мистецтвознавства Р. В. Кутепов. Після його переводу до Наркомосу УСРР у 1925 р. заступником директора призначили професора історії С. Г. Грушевського, близького родича видатного українського історика, академіка, голови Центральної Ради УНР М. Грушевського. Племінник М. С. Грушевського у 1914 р. закінчив відділення російської історії історико-філологічного факультету Київського університету. Протягом 1921 – 1925 рр. працював директором Кременчуцького ІНО, викладав у Полтавському ІНО, був інспектором Наркомосвіти УСРР у Харкові. У 1925 р. як організатора освіти й висококваліфікованого науковця-історика за рішенням колегії Наркомосу України для зміцнення кадрового потенціалу щойно відкритого ДІНО його направляють до м. Луганська, призначивши проректором інституту з навчально-наукової роботи, деканом факультету соціального виховання та професором кафедри історії класової боротьби. З 1931 р. він працював у Краснодарі професором кафедри історії України Кубанського педагогічного інституту та Північнокавказького українського наукового інституту. У 1933 р. С. Г. Грушевського заарештували, засудили за участь у так званій контрреволюційній повстанській організації «Спілка Кубані й України» й у 1937 р. розстріляли.

Декан факультету соціального виховання, професор російської мови Родіон Кутепов. 1925 р.

Другий випуск факультету соціального виховання. У першому ряду третій справа сидить професор Сергій Грушевський. 1927 р.

Заняття зі студентами розпочали 13 викладачів (з них 3 професори, 8 викладачів першого розряду), котрі вели дисципліни фізико-математичного, біологічного та соціально-економічного циклів: курси історії класової боротьби, історії комуністичної партії, історії робітничого руху, історії соціалізму, логіки, соціології, психології, рефлексології (наука про поведінку, яка спиралась на ідею принципової залежності біологічних процесів від чинників середовища), анатомії та фізіології дитини, мистецтвознавства, російської мови та літератури, фізичного виховання, фізики, математики, хімії та біології. При цьому на дисципліни «Історія класової боротьби», «Історія комуністичної партії» припадало до 18% усього навчального часу. Національне відродження відбивали курси українознавства та історії української культури. Викладалися досить цікаві дисципліни: педагогічне малювання та методика роботи школи у зв'язку з обороною СРСР. Навчальний рік було побудовано за триместровою системою: він починався у жовтні і тривав з невеликими перервами до вересня.

Перші студенти

Після трьох років теоретичного навчання студенти готували курсову роботу з педагогіки, рефлексології, анатомії та фізіології дитини або дитячого комуністичного руху. На IV курсі проходили обов'язкову практику в одному з дитячих закладів та виконували дипломну роботу за певним фахом: школознавство, методика викладання предмета тощо.

Усю методичну й організаційну роботу вели предметні циклові комісії та методична комісія інституту, яку протягом 1924 – 1930 рр. очолював викладач хімії, випускник Петроградського

університету, агрохімік за фахом І. А. Войтенко. У 1930 р. у зв'язку зі створенням кафедр, комісії ліквідували.

Метод навчання був лабораторно-семінарський, заліки й екзамени не проводились, облік знань здійснювався за допомогою поточних перевірок (бесіди, контрольні роботи, контрольні опитування), знання оцінювалися за трибальною системою – незадовільно, задовільно, вельми задовільно. Лекції вважались буржуазним пережитком. Тих, хто отримував незадовільні оцінки, або відраховували, або залишали на повторний термін навчання на тому ж курсі.

Щоб залучити висококваліфіковані кадри до роботи в новоствореному інституті, місцева влада вживала заходів, спрямованих на підвищення вкрай низької зарплати викладачів. У вересні 1923 р. Донгубвиконком звернувся до Раднаркому України з проханням підвищити місячну зарплату професорам до 43 – 60 руб., оскільки ця сума була мінімумом фізичного існування.

Важким був і матеріальний стан студентів. Так звану повну державну стипендію (вона складалася з грошової, продовольчої, речової та житлово-навчальної частин) отримували лише всі без винятку робітфаківці. Решта студентів отримувала в середньому п'яту частину від того, що мали робітфаківці. У 1924 р. в ДІНО студентська стипендія була 23 руб. Кількість стипендій також була обмеженою. Крім того, з 1925 – 1926 навчального року Наркомос установив плату за навчання, яка становила 60 руб. за рік, стягалася за триместри рівними частинами 1 – 15 жовтня, 1 – 15 лютого та 1 – 15 травня; боржників відраховували. Від плати звільнялися особи, які отримували державну стипендію або мали пролетарське походження, були членами комнезамів і студенти, які до вступу до ЗВО вели педагогічну, науково-просвітницьку та наукову роботу в закладах Наркомосу, а також інваліди війни та праці.

З 1924 р. вступні випробування, які повинні були визначати рівень загальної підготовки абітурієнтів в обсязі програми робітничих факультетів, проводилися з 15 серпня по 1 вересня. Знання оцінювалися за системою «задовільно – незадовільно». При цьому від випробувань звільнялися випускники робітфаку, а також особи, котрі, на думку приймальної комісії, є «особливо цінними» з огляду на трудове класове походження.

У 1924 р. інститут установлює творчі зв'язки з Київським, Ніжинським та Катеринославським інститутами народної освіти. Ці дружні стосунки поширилися і зміцнилися у наступні роки.

Уже в 1926 р. у ДІНО відбувся перший випуск 32 спеціалістів. Їхня теоретична й методична підготовка, яку забезпечили професори історії С. Г. Грушевський, Р. В. Кутепов, математики І. К. Мурський, Р. В. Улановський, педагогіки і психології Х. А. Бельський, фізики І. С. Кухтенко, біології Є. А. Равич-Щербо, викладачі І. А. Войтенко, М. А. Кушлін, А. В. Матусевич, Й. Й. Рожновський, Н. А. Трікар та інші, була високою. Зважаючи на це, державна атестаційна комісія звільнила третину випускників від проходження обов'язкового річного стажування. Кращими випускниками цього року були М. Родіонов, К. Колікова, В. Стрельцов, яких запросили на викладацьку роботу.

Перші викладачі інституту загалом мали досить високу кваліфікацію, здобули освіту в провідних університетах Російської імперії – Московському, Петербурзькому, Харківському, Київському, Казанському. Х. А. Бельський, наприклад, у 1913 р. закінчив слов'яно-російське відділення історико-філологічного факультету Київського університету. У виші він працював протягом 1923 – 1929 рр., де в 1925 р. отримав учене звання професора педагогічних наук, ставши першим професором з педагогіки, фундатором інститутського педагогічного музею. Х. А. Бельський був знавцем давніх мов, античної класики й викладав російську мову та літературу. Товаришуючи з М. Драй-Хмарою, М. Зеровим, він досконало оволодів українською мовою, якою викладав педагогіку і психологію. Є. А. Равич-Щербо – випускник природничого відділення фізико-математичного факультету Казанського університету; Й. Й. Рожновський закінчив у 1904 р. Петербурзький археологічний інститут, був знавцем давньої історії.

У 1927 р. дипломи отримали 36 учителів. Випускники перших двох років у зв'язку з нагальною потребою в учителях навчалися за 3-річними планами підготовки. Далі відбувся перехід на 4-річні навчальні плани, тому в 1928 р. випуску фахівців не було.

Подальше становлення й розвиток інституту – це зростання контингенту студентів, розширення викладацького складу, відкриття нових спеціальностей і факультетів, застосування різних форм навчання, зміцнення матеріальної бази.

У 1927 р. відкрився факультет професійної освіти із соціально-економічним, хімічним, техніко-математичним, агробіологічним відділеннями та відділенням мови і літератури, пізніше (у 1930 р.) перетвореними на п'ять окремих факультетів. Тут готували вчителів для старших класів. У 1931 р. при ДІНО починає працювати учительський інститут з 2-річним терміном навчання, на фізико-математичному, природничо-географічному факультетах та факультеті мови і літератури якого готували вчителів для 5 – 7 класів.

З 1929 р. в інституті відкрито заочне, а з 1931 р. вечірнє відділення. У листопаді 1931 р. починає також діяти філіал Всеукраїнського інституту підвищення кваліфікації педагогів із соціально-економічним, філологічним, фізико-математичним та агробіологічним факультетами. Тут заочно отримували вищу освіту вчителі, що мали

У хімічній лабораторії ДІНО. 1927 р.

середню освіту. Дещо покращився матеріальний стан викладачів у зв'язку з переходом у 1926 – 1927 навчальному році з погодинної на штатну систему оплати праці, хоча не всі викладачі, які тоді працювали в інституті, увійшли до штату.

Постійно збільшується план прийому до інституту. У 1925 р. контингент студентів становив уже 266 осіб, 1926 р. – 347, 1929 р. – 478, 1933 р. – 790. У зв'язку з розформуванням Сталінського інституту народної освіти і переведенням частини його студентів до ДІНО на кінець 1933 р. кількість студентів перевищила 900 осіб. На нарощування темпів підготовки вчительських кадрів вплинули постанови ЦК ВКП(б) та ЦВК СРСР про введення, починаючи з 1930 – 1931 навчального року, загальної обов'язкової початкової освіти дітей від 8 років, а в містах та робітничих селищах – загального обов'язкового семирічного навчання.

Плани прийому на початку 30-х рр. становили 310 – 350 осіб і, відповідно, в 1935 р. контингент студентів перевищив 1500 чоловік. Як і при створенні інституту, більшість студентів мала пролетарсько-селянське походження, були комуністами та комсомольцями, оскільки попередній відбір і рекомендацію на навчання здійснювали партійні та комсомольські організації. 1932 – 1933 навчального року із 790 студентів 324 були з робітників, 177 – із селян-колгоспників, 133 – з учительських родин. Партійний прошарок досягав майже 16 %, а комсомольський перевищував 40 % усіх студентів.

Перебуваючи в дуже скрутному матеріальному становищі, студенти потребували стипендіального забезпечення, тому наприкінці 20-х – початку 30-х рр. кількість стипендій було збільшено: стипендію стали отримувати 60% майбутніх учителів; у 20-і рр. її призначали за класово-партійним принципом, з 1932 р. в основу призначення поклали якість знань.

Відповідно зростали й випуски спеціалістів. Якщо за перше п'ятиріччя існування інституту факультет соціального виховання закінчили 68 осіб, а робітфак – 174, то в 1929 – 1933 рр. дипломи отримали близько тисячі учителів. У ті роки в ДІНО навчалося чимало в майбутньому відомих людей. Зокрема, в 1930 р. робітфак закінчив і до 1932 р., до призову в Червону армію, навчався в інституті І. Федоров, згодом відомий льотчик-випробувач, Герой Радянського Союзу. Іван Євграфович у 1937 – 1938 рр. брав участь у бойових діях в Іспанії, у 1940 – 1941 рр. – у Китаї, в роки Другої світової війни командував авіаційними дивізіями, був одним з перших випробувачів реактивних винищувачів у післявоєнний час. Випускниця ДІНО 1930 р. М. Боброва стала докторкою філологічних наук, професоркою Саратовського державного університету, випускник 1932 р. Г. Синельников письменником.

Учительський інститут при ДІНО в 1933 – 1934 рр. підготував 200 вчителів. Майже 2,5 тис. учителів із середньою освітою здобули вищу освіту в інститутському філіалі Всеукраїнського інституту підвищення кваліфікації.

Такий досить значний випуск з останнього пояснюється необхідністю швидко підвищити кваліфікацію значної кількості вчителів, які не мали вищої освіти і здобували її заочно. У ДІНО було створено для цього умови: розроблено відповідні навчальні плани та програми, методичні рекомендації з дисциплін, що вивчалися; у багатьох містах Донбасу відкрито районні бази підвищення кваліфікації вчителів, на яких викладачі інституту читали лекції, проводили консультації, рецензували контрольні

роботи, приймали заліки й екзамени. Усі бази змагалися між собою за кращу організацію допомоги вчителям-заочникам у навчанні, а Краснолуцька і Сталінська в 1932 р. узяли участь у всеукраїнському конкурсі, де посіли призові місця.

У 1932 – 1933 навчальному році відбуваються докорінні зміни в організації освітнього процесу. Скасовується так званий бригадно-лабораторний метод організації навчання, переглядаються навчальні плани, упорядковується режим освітнього процесу, відновлюються основні форми роботи, притаманні закладу вищої освіти. Тепер навчальний рік тривав 10 місяців з дво-місячною перервою та семестровим розподілом навчального часу. Більше уваги приділялося науковим дослідженням кафедр і залученню до них студентів; значно скоротилися пропуски занять студентами без поважних причин. Було проведено конкурси на кращу лекцію, семінар, лабораторне заняття; здійснено нормування робочого часу студентів за допомогою хронометражу навчальних занять, виконання громадських доручень, участі в художній самодіяльності, спорті тощо. Раніше (з 1928 р.) було введено журнали обліку відвідування занять і залікові книжки. Знання студентів тепер оцінювалися за чотирибальною системою: дуже добре, добре, задовільно, незадовільно.

Життя студентів було насиченим. Після занять вони брали участь у реконструкції Луганського паровозобудівного заводу («Луганбуді»), працюючи землекопами, вантажниками; щороку збирали врожай у щойно створених колгоспах; у робітничих бараках навчали людей грамоти; виступали в художній самодіяльності. ДІНО проводив пропагандистську роботу серед червоноармійців місцевого гарнізону; при інституті діяв семінар з питань дитячого руху, й 80% студентів працювали в піонерських загонах. Студентів залучали також до роботи на промислових підприємствах для виконання планів першої п'ятирічки 1928 – 1932 рр. Першими в Україні в 1931 р. вони надали допомогу шахтарям шахти № 18 ім. Сталіна («Американка») у видобутку вугілля: за десять днів роботи в забої 100 осіб видали на-гора 1,5 тис. тонн палива. Наступного року 106 студентів-шаhtarів за 17 днів видобули 2,7 тис. тонн; водночас 15 членів ВКП(б) та комсомольців проводили політвиховну роботу в шахтарських комсомольських політшколах.

Постійно відбувалися зустрічі з відомими людьми: революціонерами, письменниками та ін. Гостями студентів, зокрема, були В. Сосюра, П. Тичина, Л. Первомайський, котрого обрали почесним студентом ДІНО.

Поступово зростає кількість викладачів. У 1929 р. вона досягає 39, 1934 р. – перевищує 50 осіб. Викладацький склад поповнили випускники перших наборів ДІНО: О. Орнадський, А. Пашин, М. Полоцький, І. Рубашко, О. Шамрай.

У 1926 р. за ініціативою професора С. Г. Грушевського створюється науково-дослідницька кафедра з двома секціями – історичною та педагогічною. Вона була своєрідною аспірантурою: тут протягом трьох років викладачі проводили наукові розвідки. Уже в 1928 р. за їх наслідками кафедра видала свій перший збірник – «Праці наукового товариства на Донеччині».

Активну участь у цій роботі брав відомий діяч Полтавської губерньської «Просвіти» доби Української національно-демократичної революції, український архівіст І. І. Ліщина-Мартиненко, який працював в інституті на посаді професора з 1926 р. Популяризатор творчості Тараса Шевченка,

історії України, історії української церкви і національної культури, він створив у ДІНО перший у Донбасі кабінет українознавства.

Водночас зміцнювалася матеріальна база. У жовтні 1927 р. на тодішній околиці Луганська, неподалік від скіфського кургану, за авторським проєктом (у стилі конструктивізму) харківського професора архітектури О. Г. Молокіна розпочалося будівництво навчального корпусу інституту площею 8,5 тис. кв. м. Він був уведений у дію в січні 1930 р. і тепер є головним корпусом університету.

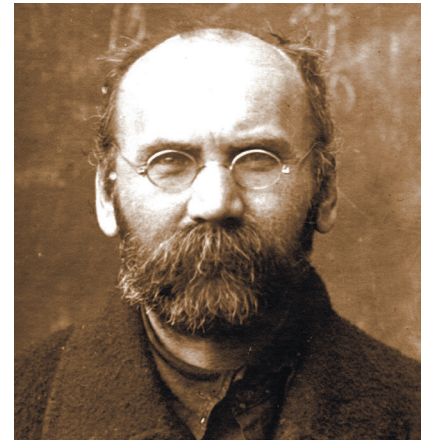
Навколо новозбудованого корпусу було посаджено багато різноманітних фруктових і декоративних дерев: кілька видів та найкращих сортів абрикос, тополі, акації, клени, дивовижні гледичія і катальпа. 1932 р. було закінчено будівництво першого студентського гуртожитку на 800 місць.

З 1926 р. почав діяти педагогічний музей (завідувач Х. А. Бельський), який мав постійні робочі зв'язки із 120 містами СРСР. Створений як навчально-допоміжна установа, він акумулював передовий педагогічний досвід того часу. У музеї було представлено різні педагогічні системи, портрети видатних педагогів, посібники з дисциплін педагогічного циклу (дошкільного, трудового, естетичного виховання, а також із методів навчання, історіографії освіти), розташовано педагогічну бібліотеку. Його фонди постійно поповнювалися експонатами, які виготовлялися співробітниками, надсилалися з інших музеїв, зокрема, Семипалатинського музею, Бакинського сільськогосподарського та торговельно-промислового музею, Північнокавказького інституту краєзнавства тощо. Виконуючи наукову, навчальну та просвітницьку функції, педагогічний музей відігравав значну роль у становленні системи освіти в Донбасі.

Професор С. О. Локтюшев створив у музеї науково-дослідний археологічний відділ, де накопичувалися матеріали здійснюваних на Луганщині розкопок. Він також очолив наукове представництво Харківської крайової комісії з охорони пам'яток матеріальної культури. У 1928 р. археологічну колекцію, котра налічувала понад 500 експонатів, інститут подарував Луганському крайовому соціальному музею. У 1927 р. Й. Й. Рожновським було створено педологічно-рефлексологічну лабораторію.

Зростали бібліотечні фонди. У 1926 р. вони нараховували понад 22 тис. примірників. З 1930 р. бібліотеку розташовано в новозбудованому навчальному корпусі; вона мала добре обладнані, як на ті часи, читальний зал, абонемент і книгосховище.

Видаються друковані праці інституту. Ще наприкінці 1925 р. до Луганська було перенесено видання часопису «Освіта Донбасу», започаткованого в 1922 р. у Бахмуті (його першим редактором був Є. А. Равич-Щербо). Журнал отримав нову назву «Радянська школа» і на певний час став друкованим органом окружного відділу народної освіти та ДІНО. У 1930 р. журнал передано інституту, і він виходив українською мовою під назвою «За політехнічну освіту». Однак у лютому 1932 р. його об'єднали з журналом «Радянська освіта», що видавався в Харкові, позбавивши інститут власного часопису.

Іван Ліщина-
Мартиненко

Новий корпус ДІНО. Початок 1930-х років

З 1931 р. починається випуск багатотиражної газети «За більшовицькі педкадри». У подальшому газета змінювала свою назву: 1934 р. – «За більшовицькі кадри», 1935 р. – «За більшовицькі педагогічні кадри». За час існування газети, вихід якої припинився в другій половині 30-х рр., її редагували П. Богуславський, В. Самарський, С. Шевченко, А. Монастирський.

Після П. Єфремова колектив Донецького інституту народної освіти очолювали директори В. В. Галін (1925 – 1929 рр.), О. Г. Воробйов (1929 – 1932 рр.), К. П. Цикін (1932 – 1933 рр.), І. Г. Паскель (1933 – 1935 рр.). Вони були молодими висуванцями нової влади, мали організаторські здібності, революційні заслуги. Так, В. В. Галін став директором у 37 років. Іще підлітком він прилучився до більшовиків, вів нелегальну роботу серед робітників Полтавщини, брав участь в антиурядових виступах, двічі за це потрапляв за ґрати і двічі утівав з-під варти. У 1905 р., під час революції, В. В. Галін був серед повстанців Полтавського гарнізону, отримав важке поранення, рятуючись від неминучої загибелі, емігрував за кордон. Перебував в Австрії, Швейцарії, Болгарії, закінчив фізико-математичний факультет Софійського університету, брав участь у революційній боротьбі в Болгарії. Після закінчення Першої світової війни в 1918 р. разом з військовополоненими повернувся на батьківщину. Незабаром він став організатором і першим керівником Полтавського робітничого індустріального технікуму. З цієї посади його призначають директором ДІНО. У подальшому очолював Українську книжкову палату, помер у 1934 р. від серцевого нападу.

Керування навчальним закладом організовувалося в такий спосіб. Адміністративним органом було спочатку бюро, а з 1925 р. правління. Із 30-х рр. до правління входили директор, його заступник, завідувачі факультетів, завідувачі факультетських комісій (згодом кафедр), представники громадських організацій і студентства.

Радянська модернізація країни, розпочата з кінця 20-х рр., викликала гостру потребу у фахівцях, підвищення загальноосвітнього рівня населення. Після введення семирічного терміну навчання кількість школярів та шкіл швидко зростає. Якщо в 1930 р. у школах Донбасу налічувалося 327 тис. учнів, то у 1934 р. у 2485 школах навчалася вже понад 706 тис. дітей. У свою чергу це вимагало змін у підготовці вчительських кадрів. Отже, значення ДІНО, особливо після розформування подібного інституту в Сталіному, зросло.

У 1933 р. в Україні було відновлено університетську освіту. Тоді ж колегія Народного комісаріату освіти розглянула питання про систему підготовки педагогічних кадрів і мережу педагогічних закладів на 1933 – 1934 навчальний рік і ухвалила рішення про запровадження нової системи підготовки, визначила номенклатуру профілів підготовки педагогічних кадрів. Створювався єдиний тип вищого педагогічного навчального закладу – педагогічний інститут. ДІНО в Луганську був реорганізований у Луганський державний педагогічний інститут Народного комісаріату освіти УСРР з чотирирічним терміном навчання.

1933 – 1934 навчальний рік інститут розпочав, маючи статус державного педагогічного. При ньому, як і раніше, функціонував учительський інститут з дворічним терміном навчання та єдиною для обох закладів освіти структурою.

На цей час інститут мав такі факультети: історичний (декан Я. Л. Пічкуренко, з 1935 р. – П. Т. Климиша), економічний (який згодом об'єднали з історичним), мовно-літературний з російським та українським відділеннями (до 1936 р. декан – О. С. Пулинець, потім – М. А. Гнезділов), математичний (декан – Г. І. Кононикін), фізичний (невдовзі об'єднані у фізико-математичний, першим деканом якого був П. Д. Богомолів, а з 1936 р. – І. О. Барібін), географічний та хімічний. Останній утворено замість ліквідованого агробіологічного факультету, а незабаром, у 1936 р., реорганізовано в природничий факультет. Деканом спочатку агробіологічного, потім хімічного, нарешті, природничого факультету був І. А. Войтенко. У 1937 р. в учительському інституті було відкрито відділення іноземних мов. У цьому своєрідному комплексі готували вчителів історії, математики, фізики, природознавства, хімії, географії, української мови і літератури, російської мови і літератури, англійської та французької мов.

З метою задоволення потреб в учительських кадрах у другій половині 30-х рр. плани прийому до інституту зросли майже вдвічі до 500 осіб, відтак до 800, тобто за десять років зросли майже удвічі; найбільшими вони були на спеціальності «історія» та «географія» (180 і 120 місць відповідно). Анульовано обмеження, пов'язані із соціальним станом абітурієнтів: приймали до інституту тільки за конкурсом на основі результатів вступних іспитів. Певним стимулом до оволодіння вчительською професією стало значне підвищення в 1936 р. заробітної плати вчителям та іншим шкільним працівникам, що збільшило приток абітурієнтів до інституту. Проте і в наступні роки велася робота щодо збільшення в студентських лавах питомої ваги робітничої і селянської

молоді та партійно-комсомольського прошарку. У другій половині 30-х рр. щорічно за розкладкою до інституту направляли на навчання по 40 молодих комуністів-виробничників. У 1936 р. на стаціонарі інституту, робітфаку та за вечірньою формою навчання освіти здобували 1845 студентів. У цей час в інституті навчалася група талановитих літераторів-початківців – М. Матусовський, Д. Бронштейн, М. Черняков, М. Упеник. Згодом, ставши відомим поетом, випускник 1940 р. М. Упеник писав:

*Десятиріччя промайнули...
Я вже старий, та все одно
Мене вертають у минуле
Чотири літери: ДІНО.
Життя студентське не забуте,
І знов я в рідному краю
Перед тобою, інституте,
Схиляю голову свою.*

На факультеті мови і літератури (його здебільшого називали літературним) у 1933 – 1934 рр., до від'їзду до Москви, навчався М. Матусовський – у майбутньому відомий поет, лауреат Державної премії СРСР. До музичної скарбниці радянських часів увійшло понад 200 його пісень, серед яких «Школьный вальс», «Подмосковные вечера», «С чего начинается Родина». У 1987 р. Михайлу Львовичу Матусовському було присвоєно звання почесного громадянина м. Луганськ, у 2007 р. встановлено пам'ятник.

У передвоєнному 1940 – 1941 навчальному році на 5 факультетах педагогічного інституту, в учительському інституті на денному і вечірньому відділеннях навчалася 2225 студентів, на заочному відділенні – 4700. У 1938 р. відкрито екстернат, а вже через три роки за цією формою навчання освіти здобували понад 200 екстернів. Інститут перетворився на один з найбільших вищих навчальних закладів України, що готували вчителів для середньої школи. У 1935 – 1958 рр. та в 1970 – 1990 рр. у зв'язку з перейменуванням міста мав назву «Ворошиловградський державний педагогічний інститут» (з 1939 р. – «Ворошиловградський державний педагогічний інститут ім. Т. Г. Шевченка»).

Значний ріст контингенту студентів вимагав подальшого нарощення матеріальної бази. Щоб поліпшити побутові умови, у 1935 р. почалося будівництво другого гуртожитку, а у 1938 р. – ще одного гуртожитку інституту.

Зусиллями викладачів і студентів була створена добра навчальна база, особливо на природничому і фізико-математичному факультетах. Обладнання кабінетів і лабораторій неорганічної та органічної хімії, фізичної хімії, якісного аналізу, кабінетів анатомії та фізіології людини, ботаніки і зоології були кращими серед периферійних вищих навчальних закладів України. Із середини 20-х рр. у кабінеті зоології почала накопичуватися колекція зоологічних зразків. У міру збирання матеріалу під час навчальних практик студентів вона переросла в повноцінну зоологічну експозицію. У 1936 р. викладачем інституту стає відомий харківський теріолог І. І. Сахно, котрий привіз із собою значну

частину колекції хребетних тварин. Очоливши кафедру зоології, якою керував до 1969 р. (крім 1942 – 1945 рр., коли був на фронті), він почав створювати зоологічний музей.

Інститут мав власну рентгенівську установку для наукових досліджень. Велось спорудження метеостанції. Багаті на експонати й виставки були також кабінети природничого, географічного та історичного факультетів. Бібліотека, що складалася в 1940 р. майже з 200 тис. примірників книг з усіх спеціальностей, за якими йшло навчання в інституті, вважалась тоді фундаментальною. Вартість обладнання кабінетів і лабораторій досягла кількох мільйонів рублів.

Однак навчальних площ, з огляду на швидке зростання контингенту, не вистачало, тому заняття проводились у три зміни, до десятої години вечора. Зовсім скромними були умови в студентських гуртожитках, гостро відчувалася нестача житла для викладачів.

Попри всі труднощі колектив інституту поступово поліпшував якість навчально-виховної роботи. У 1934 – 1935 рр. суттєво перероблено навчальні плани: скорочено кількість дисциплін, переважно загальноосвітніх, збільшено кількість годин для спеціальних предметів, додатково до загальної педагогічної практики введено практику за спеціальністю на третьому та четвертому курсах. Із 1936 р. посилили семестровий контроль: з усіх предметів увели заліки, а замість дипломних робіт – державні іспити з провідних дисциплін. Випускники історичного факультету, наприклад, складали державні іспити з історії СРСР, історії середніх віків, історії нового часу та педагогіки.

Загальна успішність у 1937 – 1938 навчальному році становила 94,9 %, при цьому більше третини студентів були відмінниками. Змінилася на краще організація педагогічної практики: за рішенням Народного комісаріату освіти УРСР у 1938 р. до інституту прикріплено як базові 16 середніх шкіл м. Ворошиловграда.

У той же час відчутнішими стали політизація та ідеологізація навчального процесу, обов'язковим для студентів було вивчення марксизму-ленінізму, історії ВКП(б), філософії та політичної економії. У 1938 р. з метою посилення ідейно-політичного виховання студентства, як і в інших навчальних закладах країни, створено кафедру марксизму-ленінізму.

Крім того, щотижня проводилися політгодини, функціонували численні гуртки та комсомольські політшколи з вивчення історії ВКП(б) і творів класиків марксизму-ленінізму, були суспільно-політичні іспити з доповідей Й. Сталіна. Між факультетами й окремими студентами велось соціалістичне змагання за кращу успішність, переможцям у якому вручали перехідний червоний прапор інституту (у 1933 – 1935 рр. він належав фізикам і математикам, з 1936 р. його тримав історичний факультет), а колектив інституту змагався з Київським педагогічним інститутом. Студентів, котрі мали академічні заборгованості, брали на так звані «громадські буксири». Стимулювався

Ветеран інституту
Іван Сахно, завідувач
кафедри зоології у
1938 – 1968 рр.

рух ударників, а з 1935 р. – стаханівський рух; учитися по-стаханівськи означало отримувати «ДД» (дуже добре) з усіх дисциплін.

Багато студентів інституту успішно поєднували навчання в інституті з викладацькою та виховною роботою в школах, технікумах, гуртках, на робітфаках, різних курсах. Вони також брали участь у шефській роботі в колгоспах, працювали в підсобному господарстві інституту, на будівництві гуртожитків, на благоустрої міста, будівництві трамвайної лінії тощо. Цілими бригадами виїздила студентська молодь до села для проведення культурно-масової роботи. У зв'язку з продовольчими труднощами в країні студентам також давали індивідуальні городи, де вони вирощували овочі.

Гордістю інституту наприкінці 30-х рр. були кращі студенти О. Міхно, О. Костін, В. Приходько, Д. Рибалко, В. Дем'яненко, В. Тарасенко, Н. Павлова, П. Солодуха, А. Дульшина, В. Манжула, М. Москвич, чиї імена надрукували на «Дошках пошани» в обласних газетах; більшість з них стали іменними стипендіатами.

У 1939 р. Ворошиловградський державний педагогічний інститут удостоївся честі називатися ім'ям видатного українця Тараса Шевченка. Тоді саме відзначався 125-річний ювілей від дня його народження. Заявивши, що в Радянському Союзі вже переміг соціалізм, і затвердивши в 1936 р. Конституцію СРСР, яка про це мала свідчити, влада всіма ідеологічними засобами намагалася довести, що в країні розквітла непопущна дружба народів; з цією метою в Москві проводилися численні декади республіканського мистецтва, у тому числі й українського. Після страшного голодомору 1932 – 1933 рр., свідомо організованого сталінським режимом, щоб остаточно зламати спротив українського народу більшовицькій владі, після масового політичного терору, внаслідок якого тільки в 1937 – 1938 рр. на Луганщині було репресовано й знищено 13 тисяч осіб, серед яких чимало викладачів та співробітників інституту, компартійне керівництво демонструвало прихильність до України, любов до її народного поета Тараса Шевченка, наголошуючи на тому, що він, маючи революційний світогляд, був борцем за визволення трудящих від експлуатації панівного класу й палким прихильником дружби народів.

Ювілей великого українця святкували на державному рівні. Було створено республіканський та обласні ювілейні Шевченківські комітети, розроблено заходи для вшанування Кобзаря. Тому ініціатива викладачів та керівництва інституту (тоді це обов'язково мало виходити від партійної та профспілкової організації) про те, щоб з метою вшанування пам'яті Тараса Григоровича його ім'я було присвоєно навчальному закладу, дістала схвалення. Громадськість інституту вмотивовувала клопотання тим, що виш був на той час єдиним гуманітарним центром усього пролетарського Донбасу, з 1927 р. успішно готував фахівців високого ґатунку з української мови та літератури. Немаловажним

Комітет комсомолу Ворошиловградського педагогічного інституту. Третій зліва секретар комітету В. Перкас. 1936 р.

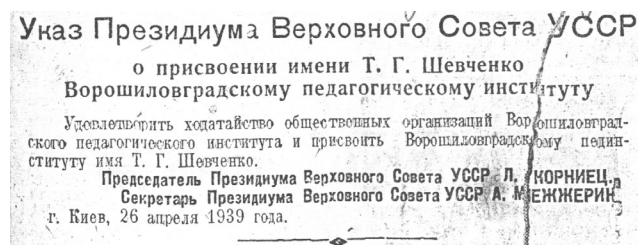

було й те, що всіх так званих «ворогів народу», «українських буржуазних націоналістів» тут уже викоренили. Додамо, що в 1935 р. м. Луганськ, який за заслуги перед пролетарською революцією було нагороджено орденом Червоного Прапора, перейменували на честь найближчого соратника Й. Сталіна К. Є. Ворошилова на Ворошиловград, а з 3 червня 1938 р. місто стало центром новоутвореної Ворошиловградської області.

Обласна влада визнала за доцільне підтримати колектив інституту. 11 лютого 1939 р. на засіданні бюро обкому КП(б)У було затверджено об'єднану постанову оргкомітету Верховної Ради УРСР по Ворошиловградській області та бюро обкому про підтримку пропозиції колективу навчального закладу та обласного ювілейного Шевченківського комітету щодо присвоєння Ворошиловградському педагогічному інституту імені Т. Г. Шевченка. Відповідні документи направили для прийняття остаточного рішення до ЦК КП(б)У та Верховної Ради УРСР. Цю процедуру було завершено 26 квітня 1939 р., коли вийшов Указ Президії Верховної Ради УРСР про присвоєння імені Т. Г. Шевченка Ворошиловградському педагогічному інституту такого змісту: «Задовольнити клопотання громадських організацій Ворошиловградського педагогічного інституту й присвоїти Ворошиловградському педагогічному інституту ім'я Т. Г. Шевченка».

У зв'язку із загостренням міжнародної обстановки, особливо після початку Другої світової війни, набула поширення оборонно-масова робота серед студентської молоді, відбувалася воєнізація вишу. Діяли численні гуртки з вивчення бойової техніки, проводилися військові ігри, змагання на кращого стрільця, радиста, парашутиста, сотні студентів навчалися в Луганському аероклубі. У 1937 р. працювали 23 стрілецьких гуртки, 30 гуртків протиповітряної та хімічної оборони (ППХО), три парашутних, кулеметний, танковий, артилерійський, топографічний гуртки; наступного року кулеметна команда інституту посіла перше місце у всеукраїнських оборонних змаганнях, що проводилися з нагоди 20-річчя комсомолу. На початку 1941 р. всі студенти взяли участь у всесоюзних гімнастичних змаганнях. Велася активна військово-шефська робота в частинах Червоної армії та на кораблях Військово-Морського флоту.

Протягом 1935 – 1940 рр. інститут дав вищу педагогічну освіту 6,5 тис. юнаків та дівчат. З них

Указ Президіуму Верховної Ради УРСР про присвоєння ім'я Т. Г. Шевченка Ворошиловградському педагогічному інституту.

Інститутські парашутисти. У центрі – директор інституту Семен Пеньков. 1939 р.

безпосередньо факультети інституту закінчили 2054, учительський інститут – 856, вечірнє відділення – понад 200 та заочне – 3,3 тис. фахівців.

Чимало випускників того часу досягли неабияких успіхів. Випускник 1938 р. Г. Кисунько згодом став видатним ученим у галузі радіоелектроніки, головним конструктором протиракетних систем СРСР, створивши на свій час найкращі у світі зенітно-ракетні комплекси, радіолокаційні станції, лазерні локатори. Григорій Васильович був професором, членом-кореспондентом Академії наук СРСР, лауреатом Ленінської премії, Героєм Соціалістичної Праці, депутатом Верховної Ради СРСР, мав звання генерала. Тоді ж закінчив інститут М. Свентицький – відомий учений у галузі спектрального аналізу металів, член-кореспондент Академії наук СРСР, лауреат Державної премії СРСР.

У 1938 р. диплом учителя хімії отримав М. Пилипенко, згодом доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки РРФСР, начальник головного управління університетів Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти РРФСР, провідний викладач Академії суспільних наук (м. Москва). Роком раніше історичний факультет закінчив П. Богданов – ректор Херсонського педагогічного інституту в 1965 – 1975 рр. Випускник 1939 р. І. Бровко був співробітником академіка С. П. Корольова, випробувачем ракетно-космічної техніки. У 1960-і рр. брав участь у правозахисному русі в Києві.

Студентів навчали висококваліфіковані професори та викладачі. Серед них відомий мистецтвознавець, археолог та краєзнавець професор С. Локтюшев, членкиня Всеукраїнської академії наук, представниця історичної школи

Д. Багалія – Н. Ю. Мірза-Авак'янц, М. Бернацький, Л. Новиченко, Ю. Сапожников, М. Кун, І. Погодін, С. Самійленко, Г. Глядківська, О. Пулинець, П. Бакумець, С. Холодилін, М. Чефранов, Л. Білогуб, Я. Пічкурено, Ф. Терещенко, О. Миланич, В. Котляров, О. Безпалько, І. Войтенко, А. Пашин, І. Сахно, О. Кириченко, О. Орнадський, І. Редникін, учениця академіка О. Фаворського – О. Алексєєва, П. Климиша, талановита викладацька молодь І. Боярченко, Г. Гончарук, А. Смиченко, М. Диченськов, С. Пеньков та інші.

Добру пам'ять про себе залишила, зокрема, улюблениця всього студентства Н. Ю. Мірза-Авак'янц – українська історикня, археографиня, джерелознавиця. Вона працювала у вищій професорскою

Залікова книжка студента. 1930-і роки

Група викладачів інституту. У першому ряду сидять (зліва направо) Стефан Самійленко, Олександр Миланич, Ольга Алексєєва, Іван Войтенко, Борис Рязанцев. 1939 р.

кафедри історії народів СРСР, на жаль, недовго – у 1934 – 1936 рр. Випускниця історичного відділення історико-філологічного факультету Київських вищих жіночих курсів, у 1913 р. вона склала державний іспит при Московському університеті. У післяреволюційний час була проректоркою та ректоркою Полтавського учительського інституту, а з 1925 р., захистивши дисертацію «Землеволодіння на Лівобережній Україні XVII – початку XVIII ст.», – професоркою столичного Харківського інституту народної освіти. З 1930 р. вона стає дійсною членкинею Археографічної комісії Центрального архівного управління УСРР. У Луганську Н. Ю. Мірза-Авак'янц вела плідні наукові розвідки з історії гетьманщини XVII ст., історії селянських рухів XX ст., зробила значний внесок у методику викладання історії, а її лекції вражали слухачів майстерністю й глибиною.

На початку 1938 р. запроваджується нова штатно-окладна система роботи викладачів, згідно з якою їх закріплено за окремими кафедрами. Того ж року введено новий статут вищої школи, який стимулював творчу активність викладачів, розвиток наукової роботи.

Викладачі активно включилися в розробку актуальних проблем науки. Піднесення науково-дослідної роботи, підготовка низки наукових праць створили умови для видання інститутом власного наукового збірника. У 1940 р. був видрукований перший том «Научных записок Ворошиловградского педагогического института», куди увійшли роботи М. Я. Полякова, В. П. Котлярова, О. П. Безпалька, А. В. Пашина, Л. М. Білогуба, Ф. К. Терещенка. До червня 1941 р. видано другий і третій томи «Наукових записок» українською мовою з науковими дослідженнями П. М. Степанова, П. Т. Климиші, С. О. Локтюшева, Ф. К. Терещенка, М. П. Чефранова та інших провідних науковців вишу. Започатковується наукове студентське товариство з кількома секціями. Особливо плідно під керівництвом С. О. Локтюшева працювала археологічна секція, що була в системі Центрального бюро краєзнавства при Всесоюзній академії наук. Вона вивчала стародавні поселення в басейні Сіверського Дінця.

Учений-археолог С. О. Локтюшев (у 1916 р. він захистив дисертацію в Московському імператорському археологічному інституті, ставши дійсним членом цього закладу) досліджував археологічні пам'ятки в Слов'яносербському повіті ще в 1917 – 1919 рр., відкривши там першу відому на той час пізньопалеолітичну стоянку. У 20 – 30-і рр. він викладав в інституті природничу географію, краєзнавство, історію і деякий час очолював кафедру історії. У 1926 р. брав участь у міжнародній конференції в Парижі, де виступив із доповіддю про археологічні дослідження в басейні р. Сіверський Донець. Тоді ж його було обрано дійсним членом Міжнародного інституту антропології у Парижі.

Кількість викладачів поступово зростала: за 1936 – 1940 рр. вона збільшилась з 62 до 100; у 1941 р. в інституті налічувалося вже 13 кафедр, що почали створюватися з 1930 р. замість предметних циклових комісій. Кафедри очолювали

Дійсний член
Міжнародного
інституту
антропології в
Парижі Сергій
Локтюшев. Кінець
1920-х років

провідні фахівці. Завідувачем кафедри хімії (протягом 1930 – 1941 рр. і пізніше, у 1944 – 1954 рр.) був І. А. Войтенко; кафедри ботаніки (протягом 1935 – 1941 рр. і пізніше, у 1944 – 1950 рр.) був учень академіка М. Г. Холодного, кандидат біологічних наук, доцент Ф. К. Терещенко; кафедри фізики (в 1930 – 1942 рр. та в 1944 – 1950 рр.) – випуск-ник Московського університету, доцент С. М. Холодилін. Посилився процес ідеологізації викладацьких кадрів: усі викладачі, як і студенти, мусили обов'язково вивчати марксистсько-ленінську теорію та історію ВКП(б).

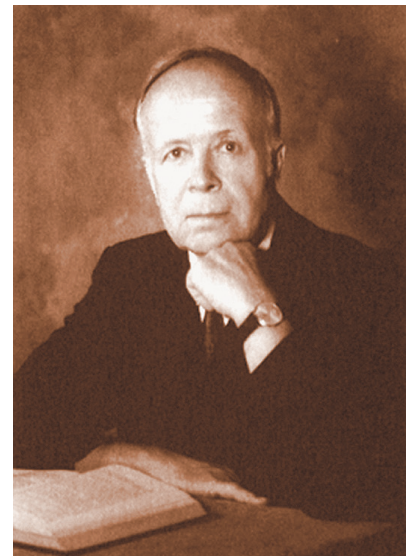
Однак загалом кваліфікаційний рівень викладачів відставав від кількісного зростання та вимог часу. Тільки дехто з них мав звання доцента, більшість виконувала ці обов'язки без відповідного атестату. Багато в чому це пов'язано з безпідставними масовими політичними репресіями 30-х рр. Хвиля репресій почала насуватися на інститут ще в 1929 р., коли за так звану антирадянську контрреволюційну діяльність заарештували професора українознавства І. І. Ліщину-Мартиненка, який отримав 10 років таборів. Йому було інкриміновано зв'язок зі «Спілкою визволення України», створення у вишій гуртка «українізаторів», а вивчення мови, культури та історії України трактувалося як прикриття антирадянської діяльності.

У 1933 р. органи НКВС викрили в інституті – мовою того часу – «контрреволюційну троцькістську організацію». Заарештували директора інституту, професора К. П. Цикіна, кількох викладачів, у тому числі завідувача кафедри історії народів СРСР, професора І. Погодіна, заступницю директора інституту із заочного навчання К. Колікову, деяких студентів, серед яких талановитий поет П. Височин.

На початку 1934 р. ЦК ЛКСМУ у зв'язку з розкриттям ворожих угруповань у Донбасі ухвалив провести чистку ДІНО, щоб «викрити всі класово ворожі елементи не тільки в лавах комсомолу, але й у лавах студентства і викладачів», внаслідок якої з комсомолу і відразу з інституту було виключено 87 юнаків і дівчат.

У листопаді 1934 р. звільнено з роботи професора історії української літератури Г. О. Костюка, який пропрацював у вишій лише з січня того ж року. Згодом він був репресований і вимушений покинути Батьківщину. Відомий дослідник творчості Панаса

Григорій Костюк

Мирного, Володимира Винниченка, Миколи Хвильового, автор книг «Сталінізм в Україні», «Зустрічі і прощання» Григорій Костюк понад півстоліття перебував в еміграції у США, очолюючи українське літературознавство за кордоном до своєї смерті у 2002 р. Крім нього, з мовно-літературного факультету за «націоналістично-контрреволюційну діяльність» звільнили І. Л. Трояна, І. А. Дерев'янка.

Наступного року за рішенням Донецького обкому КП(б)У від роботи звільняється низка кваліфікованих викладачів на чолі з директором І. Г. Паскелем, призначеним на цю посаду тільки

в грудні 1933 р. Їх звинуватили в націоналізмі та антирадянських проявах. Тоді ж була проведена «спецперевірка» значної кількості студентів. Недовго, усього рік, з липня 1935 до червня 1936 рр. пропрацював і наступний директор інституту О. Неверовський, який одночасно завідував кафедрою всесвітньої історії. Йому дісталось за «грубі політичні помилки, що по суті є троцькістським наклепом на партію та її керівні кадри».

Ілля Паскель

У 1936 р. черговою жертвою нової сфабрикованої «справи» став завідувач кафедри літератури, спеціаліст у галузі української літератури професор О. Пулинець. Професорку кафедри історії народів СРСР Н. Ю. Мірзу-Авак'янц звинуватили в націоналістичному минулому і звільнили з роботи. Тоді їй вдалося врятуватися, переїхавши до Києва, де вона завідувала кафедрою історії України в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка. Однак у 1938 р. її було заарештовано і розстріляно.

У 1937 р. в інституті ліквідовується «шпигунська організація», заарештовуються кілька викладачів і студентів, серед яких завідувач кафедри військових дисциплін І. Рутковський. 1938 р. додав до списку репресованих викладачів І. Барибіна (декана фізико-математичного факультету), І. Рубашка, Я. Герца, заступника директора з навчальної роботи М. Козуляєва. Під репресії підпали й інші викладачі, співробітники, студенти, у тому числі професор В. Міяковський, керівники інституту. Крім директора інституту К. Цикіна, були репресовані його наступники І. Паскель, Є. Ажажа. Є. Г. Ажажа очолював інститут у 1936 – 1938 рр. На час арешту йому було 36 років, походив він з робітничої сім'ї залізничника, закінчив Дніпропетровський інститут народної освіти і викладав політичну економію.

Євген Ажажа

Репресії, на жаль, тривали і в подальші роки. У 1941 р. заарештовано викладача давньої історії О. Миланича. Загалом жертвами політичного терору стали понад 250 професорів, доцентів, викладачів, співробітників, студентів. Майже всіх репресованих розстріляли; реабілітовано їх лише посмертно.

У 1938 р. новим директором інституту призначається С. В. Пеньков, наступного року його змінює Ф. М. Бадаєв, котрий у 1937 р. закінчив історичний факультет. Він очолював колектив до липня 1941 р.

22 червня 1941 р. почалася німецько-фашистська агресія проти Радянського Союзу. Перебіг подій на радянсько-німецькому фронті відразу набрав несприятливого для Червоної армії характеру.

Почалося збирання всіх сил країни під гаслом «Усе – для фронту, усе – для перемоги!» для розгрому німецьких загарбників.

У перші дні навали значну частину викладачів та студентів було мобілізовано (серед них і директор інституту Ф. М. Бадаєв), багато пішли на фронт добровольцями. Із жовтня 1941 р. й до окупації міста інститут очолювала Н. Є. Барщевська, котра з 1931 р. викладала у вишій історію середніх віків і була заступником директора по учительському інституту. Евакуюватися через німеч-

них батьків вона не встигла, після визволення міста повернулася до викладацької роботи і протягом 1943 – 1948 рр. працювала деканом історичного та літературного факультетів. Але за перебування на окупованій території у 1944 р. була виключена з ВКП(б).

Літню сесію 1941 р. було припинено, 286 випускників стаціонару отримали довідки про закінчення теоретичного курсу й направлення на роботу. Такі ж довідки отримали 176 випускників-заочників. Зі студентів сформували комсомольський підрозділ у міському винищувальному батальйоні. У навчальному корпусі й гуртожитках розмістилися два евакуаційних госпіталі.

У 1941 р. набору до інституту не було, а студенти 2-4-х курсів педагогічного і 2-го курсу учительського інституту, переведені на систему самостійної роботи, працюючи в народному господарстві на перемогу, щомісячно надсилали звіти про виконання навчальних доручень та контрольні роботи. Організацію такої очно-заочної форми навчання взяли на себе О. Алексєєва, В. Котляров, І. Войтенко, Г. Середа, С. Малишенко. Однак становище на радянсько-німецькому фронті погіршувалося. Наприкінці 1941 р. німці окупували майже всю Україну, крім східних районів Харківської, Сталінської та Ворошиловградської областей.

У кінці жовтня 1941 р. заняття повністю припинилися. Частина викладачів за розпорядженням Наркомосу УРСР виїхала до Актюбінська,

Красноярська та Ашгабада, де вони працювали в навчальних закладах та різних установах. Але ситуація на фронті тимчасово стабілізувалася, і навчальний процес було відновлено, оскільки в місті залишалося близько 500 студентів. Тепер він здійснювався в невеличкому двоповерховому будинку викладачів, розташованому на інститутській садибі, та в приміщенні театру юного глядача (тепер на цьому місці побудовано філармонію). Було складено нові навчальні плани на 3-річний термін навчання, до занять залучено викладачів інституту П. Кононенка, Б. Рязанцева, С. Холодиліна, А. Пашина, Ф. Жукова, з інших вищих навчальних закладів міста, а також евакуйованих з Києва працівників Академії наук УРСР, працівників ЦК

Директор інституту
Федір Бадаєв.
1941 р.

Володимир
Котляров. 1941 р.

КП(б)У. З кінця серпня й до окупації міста викладачем кафедри мовознавства був і відомий український лінгвіст М. Ф. Наконечний, котрий евакуювався з м. Харків.

Унаслідок нового німецького наступу влітку 1942 р. вся територія України опинилася під окупацією. 10 липня 1942 р. дирекція інституту отримала наказ вивезти викладачів та майно вишу до Маркштадту на Поволжі, але було вже запізно й за відсутністю будь-яких транспортних засобів виявилось майже неможливим. 16 липня до Ворошиловграда ввійшли німецькі війська, а також італійські і румунські частини. Розпочалася чорна доба жорстокої нацистської окупації міста, яка тривала до 14 лютого 1943 р.

Воєнне лихоліття обірвало життя багатьох студентів і викладачів. Загинули викладачі Б. Антонов, П. Бакумець, Б. Благовіщенський, Ф. Войтик, С. Індюков, Д. Ірклієвський, О. Коноводченко, Г. Кононикін, Б. Самойлович, Г. Серeda, В. Ставровський, Х. Тищенко, студенти І. Борисенко, Г. Винник, О. Горох, П. Дикий, А. Єлисеєнко, Г. Кваша, М. Кустовський, П. Пантикін, С. Попов, М. Расновський, І. Саєнко, І. Шакун та багато інших.

На фронтах війни викладачі й студенти виявили мужність та героїзм, а випускники 30-х рр. учитель історії М. Галицький, учитель української мови і літератури В. Цис, колишні робітфаківці А. Сливка та С. Кратинів були відзначені званням Героя Радянського Союзу. Героєм Радянського Союзу став і випускник робітфаку, один з керівників підпільної організації «Молода гвардія» І. Туркенич.

Ті, хто залишився на окупованій території, брали участь у русі Опору. Учасниками комуністичного підпілля та партизанського руху були О. Колпакова, С. Кулешов, С. Малишенко, Г. Серeda, зв'язковою підпільного обкому КП(б)У – К. Кротова, членом краснодонської молодіжної організації «Молода гвардія» – А. Єлисеєнко, керівником підпільної організації, що діяла в місті Рівному, – випускник історичного факультету П. Мірющенко, якого було нагороджено (посмертно) орденом Леніна. Викладачі й студенти (зокрема, професор української мови М. Бернацький) були також учасниками національно-визвольного руху Опору.

Частина викладачів і студентів, пройшовши важкими воєнними шляхами і здобувши перемогу, повернулись в інститут до роботи й навчання: І. Агарков, О. Безпалько, Л. Білогуб, С. Богухвалов, І. Боярченко, П. Васильєв, Х. Гончарук, М. Диченськов, В. Литвиненко, П. Литвиненко, В. Манжула, О. Міхно, М. Москвич, А. Пашин, Г. Потапов, М. Родіонов, І. Сахно, В. Теленгатор, С. Чубар.

Уже в повоєнні роки прийшли до інституту й багато років плідно працювали учасники бойових дій 1941 – 1945 рр. І. Алімпієв, В. Бадер, Б. Бажутін, В. Бейліс, І. Бєлий, В. Вагурін, О. Василенко, М. Гончаренко, М. Граціанський, Л. Гребнев, І. Дудников, Г. Дюрягін, І. Ісаєв, В. Зайцев, М. Зайцев, О. Іванов, Г. Квашко, О. Кирпа, О. Коломієць, В. Колонтай, І. Корабльов, Є. Лапко, М. Лапко, Л. Лоповок, А. Лур'є-Дерський, Ю. Мазєпа, Г. Образцов, В. Овчаренко, В. Пічугін, А. Потебенько, Г. Прасолов, Ф. Пугач, Ф. Пшемиська, С. Равікович, Л. Рудакова, М. Семенова, Г. Скрипник, С. Склярєнко, Г. Слободкін, Г. Сорока, А. Смиченко, Л. Теленгатор, Г. Чумаков, М. Шамсутдінов, В. Шовгур, Г. Яворський. До роботи повернулись протягом 1943 – 1944 рр. також ті викладачі, котрі перебували в евакуації (І. Войтенко, Ф. Терещенко, М. Чефранов та ін.).

У лютому 1943 р., після звільнення Ворошиловграда, Наркомат освіти УРСР визначив завдання скорішого відродження інституту. Виконуючою обов'язки директора було призначено К. Д. Кротову. Випускниця ДІНО 1931 р., протягом 1934 – 1941 рр. вона працювала викладачем Харківського педагогічного інституту.

Група фронтовиків-ветеранів. 1980-і роки

З початком війни органи НКВС направляють її

для підпільної роботи у м. Ворошиловград. У серпні 1942 р. вона була заарештована і до звільнення міста перебувала у в'язниці італійських окупаційних частин. Але вже через чотири місяці, у червні, директором призначили П. А. Ляшенка (до цього після звільнення м. Старобільська він завідував кафедрою марксизму-ленінізму у Старобільському учительському інституті), який керував колективом до 1946 р.

Відновити заняття було нелегкою справою. У навчальному корпусі під час окупації були, за різними версіями, німецькі казарми чи італійський госпіталь, і навчальні меблі, лабораторії, бібліотеку було знищено, а самі приміщення під час відступу зруйновано. Розбиті були також два корпуси студентських гуртожитків, житловий будинок викладачів. З фундаментальної інститутської бібліотеки пощастило врятувати лише 13 тис. книг. Приміщення перебували в такому стані, що проводити в них заняття було неможливо, як неможливо також в умовах близького фронту починати відбудовні роботи. Тому для проведення навчального процесу інституту тимчасово надається невелике одноповерхове приміщення по вулиці Т. Г. Шевченка, де 1 березня 1943 р. розпочалися заняття студентів старших курсів. За допомогою студентів та місцевого населення були зібрані деякі меблі, частина навчальної літератури.

Однак на цьому випробування для колективу не закінчилися. Через нестабільну ситуацію на фронті (протистояння на Курській дузі, можливість німецького прориву до Сіверського Дінця, оскільки воєнні дії ще тривали на території області) за наказом Народного комісаріату освіти УРСР інститут пережив у червні ще одну евакуацію – тепер у село Владимирівку Сталінградської області. Навчання продовжилося на історичному, філологічному, фізико-математичному, природничо-географічному факультетах і в учительському інституті, з яким об'єднали Старобільський учительський інститут. Умови роботи були більш ніж скрутними.

Попри всі труднощі, навчальний рік було закінчено, у серпні проведено екзаменаційну сесію. Відбувся також випуск спеціалістів: того року дипломи вчителя отримали 13 випускників. Не припинялося й студентське життя: в академгрупах проводилися бесіди, випускалися бойові листки, функціонували теоретичні семінари, відзначалися святкові дати, студенти здійснювали політико-виховну роботу серед місцевого населення, було організовано шефство над бійцями Червоної армії, збиралися кошти у фонд оборони країни.

Восени 1943 р. інститут знову повертається до м. Ворошиловград. Починається підготовка до 1943 – 1944 навчального року. Перш за все треба було підготувати навчальні приміщення, і протягом жовтня-листопада під заняття пристосовується зруйнований корпус по вулиці

Оборонній. Його праву частину вичищено від бруду, вікна закладено цеглою, відремонтовано електропостачання, водопровід; почалося відновлення деяких кабінетів і лабораторій, бібліотеки.

Конче бракувало меблів, наочних посібників. Увесь 1943 – 1944 навчальний рік студенти слухали лекції стоячи, практичні заняття проводилися на підвіконнях та підлозі в неопалюваних аудиторіях. До занять приступила частина студентів старших курсів та першокурсники, зараховані до інституту восени. По крихті збиралися столи, стільці, література.

Деякі кафедри були майже зовсім неукомплектовані викладачами. Тому навчальні курси викладалися тоді, коли з'являлися потрібні фахівці, що призводило до значного перевантаження студентів. Щоб компенсувати брак викладачів, розширюється практика самостійної роботи студентів з вивчення навчальних курсів. Украй важким було матеріальне становище викладачів та студентів: не вистачало одягу, не було нормального харчування.

Наступного, 1944 – 1945 навчального року, контингент студентів зріс; відновило роботу заочне відділення. У 1945 р. на 5 факультетах педагогічного та в учительському інституті нараховувалось уже понад 800 студентів, з них 75 % навчалось в педагогічному інституті. Щоб забезпечити харчування викладачів і студентів, було створено відділ робітничого постачання, який існував до 1948 р. Із січня 1945 р. у відновленій інститутській їдальні організовано гарячі сніданки. Інститут отримав земельну ділянку площею 63 гектари для підсобного господарства.

Тоді ж почалася відбудова лівої частини навчального корпусу силами студентів, а також німецьких військовополонених. Відремонтували кочегарку, яка містилася в підвальній частині, перший поверх, кабінети мови та літератури, історії, географії, марксизму-ленінізму, зоології, фізики. Відновили нормальну роботу читальний зал та бібліотека, фонди якої у 1946 р. збільшилися до 26 тис. примірників. Усього до навчального процесу було повернено приміщення загальною площею 6 тисяч квадратних метрів. Але повністю відбудувати корпус, зокрема його праве крило, не вдалося. Невідбудованими залишилися й усі три студентські гуртожитки, студенти вимушені були мешкати на приватних квартирах. Кваліфіковані викладачі (кандидати наук) із сім'ями жили в невеличких кімнатах на першому поверсі навчального корпусу.

Важливими ланками в організації інститутського життя, у спрямуванні професорсько-викладацького й студентського колективу були партійна та комсомольська організації інституту. Саме вони скеровували всю політичну роботу, регламентували постійне проведення ідейно-виховних заходів в академічних групах, контролювали стан оволодіння молоддю марксистсько-ленінською теорією, організовували численні збори, дозвілля. У 1944 р. були створені клуб вихідного дня, естрадний і духовий оркестри, почали роботу драматичний, хоровий і танцювальний колективи художньої самодіяльності. Пізніше для викладачів і студентів стали регулярно демонструвати кінофільми, у тому числі й трофейні.

Поступово відновлювалась науково-дослідницька робота. 1944 – 1945 навчального року уряд республіки виділив спеціальні кошти на наукову роботу, що дало змогу викладачам працювати над підготовкою кандидатських дисертацій.

У 1945 р. на 15 кафедрах інституту вже працювало 75 викладачів. Кістяк викладацького колективу тоді створювали кандидати наук, доценти Л. Білогуб, Л. Вишневецька, Г. Гаврилко, Я. Корчмар,

К. Левтова, С. Самійленко, І. Сахно, Ф. Терещенко, С. Холодилін, М. Чефранов, провідні викладачі О. Безпалько, І. Войтенко, Й. Волісон, О. Кротова, А. Лисянський, О. Миланич, І. Паскель, Б. Рязанцев, В. Теленгатор, О. Ушаков. Почали працювати літературний, ботанічний, історичний, математичний та фольклорний студентські наукові гуртки, у яких займалися 62 студенти; літературний гурток видавав свій рукописний часопис «Юність». У 1945 р. було проведено перші дві науково-теоретичні конференції викладачів і студентів.

У липні 1945 р., в останній воєнний рік, відбувся черговий випуск учителів. Дипломи отримали 288 юнаків та дівчат; більшість (184 особи) були розподілені на роботу в західні області України та Закарпаття, де проводилася політика «радянзації»; відмінники залишені в інституті на викладацьку роботу.

Із закінченням війни й поверненням до мирної праці в історії інституту починається нова доба розвитку.

Випуск істориків. 1945 р.

**Луганський
(Ворошиловградський)
педагогічний
у повоєнний час**

Минуло воєнне лихоліття. В умовах тоталітарної системи ліквідовувалися страшні наслідки війни, відбудовувалися школи. У 1953 р. здійснено перехід до обов'язкової семирічної освіти. У другій половині 40-х рр. в Україні було відбудовано майже 2,3 тис. шкіл, у наступне десятиріччя до ладу стали ще 1,3 тис. нових шкіл. Усе це створювало об'єктивні умови для подальшого розвитку інституту, хоча водночас він гальмувався заідеологізованістю навчально-виховного процесу, його жорсткою регламентацією.

Поступово відновлювався втрачений науково-педагогічний і кадровий потенціал інституту, зростав контингент студентів, відбудовувалася матеріальна база. Але брак коштів на освітню галузь призвів до того, що в 1946 р. інститут було переведено до найнижчої, третьої, категорії вищих навчальних закладів.

У перші повоєнні роки навчання студентів велося за 7 спеціальностями і спеціалізаціями на історичному, природничому, географічному, фізико-математичному факультетах, факультеті мови

Випуск історичного факультету учительського інституту. У першому ряду третій зліва – директор Олександр Стрельцов. 1948 р.

Студенти і викладачі природничого та географічного факультетів. Кінець 1940-х років

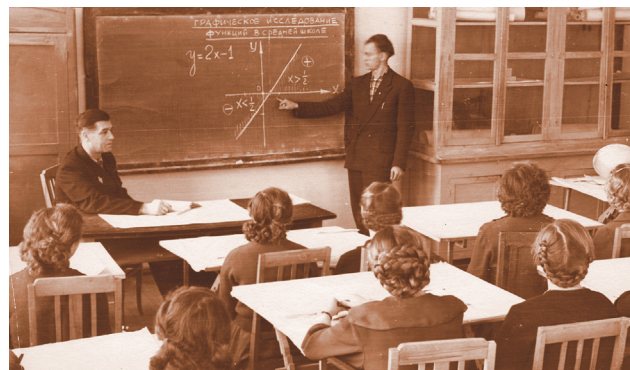
і літератури з російським та українським відділеннями та в учительському інституті (тут було 4 факультети: історичний, літературний, фізико-математичний, природничо-географічний). З кінця 40-х і в подальші роки відбувалася їх реорганізація; створювалися нові факультети, відкривалися нові спеціальності.

У 1949 р. в учительському інституті ліквідовано історичний та природничо-географічний факультети та відкрито факультет іноземних мов з англійським і французьким відділеннями, як це було до війни. Інститут реорганізовано в учительський інститут іноземних мов (керівники П. Аленін, М. Абрамов), диплом якого протягом наступного п'ятиріччя отримали майже 450 учителів. У 1954 р. відповідно до державної програми реорганізації вищих навчальних закладів учительський інститут було закрито.

У 1946 р. в педагогічному інституті відновлюється екстернат, наступного року створюється факультет фізичного виховання (його перший декан – С. Х. Чубар).

1951 р. відбулося об'єднання історичного факультету та факультету мови і літератури в історико-філологічний факультет, а природничого й географічного – у природничо-географічний. Таким чином, у 50-і рр. в структурі інституту було 4 навчальних факультети: історико-філологічний (декан – О. А. Міхно), природничо-географічний (Ф. І. Пугач, Є. Д. Постникова), фізико-математичний (Т. П. Назаренко, І. П. Корабльов) та факультет фізичного виховання (В. П. Шовгур). У 1962 р. відкрито вечірнє відділення музично-педагогічного факультету, а через три роки – його денне відділення (декан В. Є. Поляков). Вечірнє відділення функціонувало до 1969 р., а сам факультет – до середини 80-х рр. У 1963 – 1968 рр. працював також загальнонауковий факультет.

У 1969 р. історико-філологічний факультет був розділений на історичний та філологічний факультети, 1970 р. створено підготовче відділення, і на початку 70-х рр. кількість факультетів збільшилася до шести: історичний (деякий час мав назву історико-педагогічний), філологічний, природничо-географічний, фізико-математичний, музики та співів, фізичного виховання. Нарешті, у 1975 р. відкривається факультет підготовки вчителів початкових класів (нині навчально-науковий інститут педагогіки та психології), до якого через декілька років увійшов музично-педагогічний факультет. Першими деканами факультету були Б. П. Коротков, Л. О. Бутарева. З 1966 – 1993 рр. на історико-філологічному, а потім філологічному факультеті велась за окремими планами

Заняття з математики проводить Михайло Карпов. 1957 р.

Біля історичної мапи. 1950-і роки

Група студентів і викладачів історико-філологічного факультету. Перший ряд (зліва направо) Яків Корчмар, Олександр Миланич, Юлія Яворська, Олександр Єфремін, Ольга Маштабей, Іван Білогуб, Олексій Міхно, Григорій Прасолов, у другому ряду Борис Шарпило, Євгенія Мороз, Павло Литвиненко. 1958 р.

факультету були розширені, він був перетворений на факультет підготовки та підвищення кваліфікації організаторів народної освіти, у такому вигляді існував до грудня 1990 р., коли був закритий за рішенням Міністерства народної освіти України.

Для розміщення факультетів та їх нормальної роботи треба було постійно зміцнювати й удосконалювати матеріальну базу. Багато зусиль до розв'язання цієї проблеми доклали директори, а з 1961 р., після введення нової посади, ректори інституту доценти О.А. Стрельцов (1946 – 1953 рр.), Ф. К. Гужва (1953 – 1955 рр.), Х. М. Гончарук (1955 – 1957 рр.), Г. Я. Ємченко (1957 – 1960 рр.), В. Г. Пічугін (1960 – 1975 рр.), професор Д. О. Жданов (1975 – 1986 рр.), доцент Н. Ф. Щербина (1986 – 1989 рр.).

Післявоєнні ректори були керівниками свого часу, мали компартійний вишкіл. До інституту 43-річний О. А. Стрельцов, маючи історичну освіту, потрапив з посади секретаря Житомирського обкому КП(б)У, встигши попрацювати директором Конотопського педагогічного технікуму, Глухівського учительського інституту, Житомирського педагогічного інституту і взяти участь у війні з Німеччиною, під час якої отримав поранення у Сталінградській битві. Вже перебуваючи на посаді директора захистив кандидатську дисертацію, отримав учене звання доцента по кафедрі історії СРСР.

Філолог-русист 40-річний кандидат філологічних наук Ф.К. Гужва до призначення директором інституту працював директором та завідувачем кафедри мовознавства Ужгородського учительського інституту. Після чотирнадцятимісячної роботи у Ворошиловграді його направили

Професор Григорій Чумаков зі студентами-узбеками

підготовка вчителів російської мови та літератури для шкіл Узбекистану. За цей час було підготовлено 512 фахівців.

Протягом 1982 – 1986 рр. працював також факультет підвищення кваліфікації директорів середніх загальноосвітніх шкіл. У 1986 р. функції

У читальному залі бібліотеки. 1957 р.

керувати Чернівецьким педагогічним інститутом. Свої життя закінчив доктором педагогічних наук, завідувачем кафедри російської мови та літератури Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького.

Х. М. Гончарук приїхав до інституту з Вінниччини ще у 1934 р., закінчив з відзнакою українське відділення факультету мови та літератури й протягом 1940 – 1946 рр. перебував в лавах Червоної армії. Після нападу Німеччини на СРСР бойовий офіцер-артилерист воював на різних фронтах, звільняв Україну, брав участь у бойових діях у Румунії, Болгарії, Югославії, Австрії, Угорщині, штурмував Будапешт. Демобілізований, повернувся до рідного вишу, а далі – викладач, декан факультету, завідувач кафедри української літератури, заступник директора закладу з навчально-наукової роботи. Незадовго до призначення директором, у 1953 р., захистив кандидатську дисертацію, однак на початку 1957 р. за станом здоров'я вимушений був піти з посади, залишившись завідувачем кафедри до своєї смерті у 1972 р.

Директор інституту
Георгій (Хома)
Гончарук. 1956 р.

У виші у 1935 р. отримав диплом учителя-філолога й Г. Я. Ємченко, після того 17 років був комсомольським і компартійним керівником: першим секретарем Клімівського райкому комсомолу Ворошиловграда, першим секретарем Ворошиловградського обкому комсомолу, першим секретарем Карагандинського обкому комсомолу, другим секретарем Ворошиловградського обкому компартії України. Протягом 1955 – 1959 рр. він – депутат Верховної Ради УРСР. У 1960 р. Г. Я. Ємченка було переведено на посаду заступника директора із заочного навчання, він заочно закінчив річну аспірантуру Київського університету, захистив кандидатську дисертацію й 1962 р. перейшов

Директор інституту доцент Григорій Ємченко (в центрі) зі студентським активом. 1958 р.

Підписано новий договір про співробітництво з Волгоградським педагогічним інститутом. Четвертий зліва – секретар парткому Луганського педагогічного інституту Володимир Калашников, восьмий – директор інституту Григорій Ємченко, дев'ятий – Володимир Мотренко, десятий – голова профкому Віктор Гайдуков. 1957 р.

працювати в Луганський машинобудівний інститут, де завідував кафедрою історії КПРС, став професором.

Випускником історичного факультету інституту був і В. Г. Пічугін. До вишу він вступив у 1939 р., навчання перервала війна (диплом був отриманий лише у 1950 р.), яку він пройшов офіцером-політпрацівником. З 1946 р. перебував на різних посадах на партійній роботі у Ворошиловградському міськкомі та обкомі компартії, з посади секретаря Ворошиловградського міськкому партії у 1951 р. вступив до аспірантури Академії суспільних наук при ЦК ВКП(б). Після закінчення аспірантури й захисту кандидатської дисертації працював завідувачем кафедри в обласній Вищій партійній школі в місті Сталіне, а коли школу ліквідували повернувся до Луганська, до вишу, у якому отримав вищу освіту. З усіх післявоєнних директорів, а за нього ця посада стала ректорською, В. Г. Пічугін керував інститутом найдовше – 15 років. Ученим він не був, його науковий доробок – близько десяти статей та брошур, однак на посаді ректора проявив себе насамперед дбайливим та міцним організатором-господарником.

Наприкінці 40-х – на початку 50-х рр. здійснювалося переобладнання та створення нових кабінетів і лабораторій із сучасним устаткуванням та наочним приладдям. До вже існуючих додаються кабінети ботаніки, іноземних мов, анатомії і фізіології людини та тварин, математики, астрономії, лабораторії органічної, аналітичної та загальної хімії та інші. Завдяки зусиллям І. Сахна, Л. Титаренко, М. Симонова відновлено й розширено зоологічний музей. З 1947 р. почала створюватися агробіологічна база природничого факультету. Невдовзі вона мала оранжерею площею 60 квадратних метрів (існувала до кінця 70-х рр.), дослідну ділянку в 1,5 гектара, розсадник плодкових та декоративних дерев, виноградник.

1955 рр. було повністю відбудовано тоді єдиний навчально-лабораторний корпус (його східну частину), що дозволило збільшити кількість навчальних аудиторій. Зокрема, додалися три великі лекційні аудиторії на 100 місць кожна. У 1957 – 1958 рр. студентські будівельні бригади облицьовали його керамічною плиткою. Зміну зовнішнього вигляду корпусу, до речі, пов'язують з іменем Першого секретаря ЦК КПРС, Голови Ради Міністрів СРСР М. С. Хрущова. Відвідуючи Луганськ і проїжджаючи повз інститут, фасад

Під час занять на географічному майданчику.
1950-і роки

Студентська будівельна бригада веде облицьовання керамічною плиткою навчального корпусу. 1957 р.

якого за браком коштів був покритий цементом непривабливого темно-сірого кольору, він запитав в обласного керівництва, що то за Бастилія. Після цього кошти на оздоблення було знайдено, однак первісний архітектурний обрис будівлі погіршився.

Зважаючи на скрутне матеріальне становище новоствореного факультету фізичного виховання, у 1955 р. до навчального корпусу було добудовано великий спортивний зал площею 420 квадратних метрів з підсобними приміщеннями. До того інститут мав усього один невеличкий спортивний зал площею трохи більше ніж 70 квадратних метрів на першому поверсі навчального корпусу. На інститутській ділянці побудовано спортивне містечко з волейбольним та баскетбольним майданчиками, де не тільки проводилися навчальні заняття, а й постійно займалися спортом викладачі, співробітники та студентство інституту.

Зміцнюється навчально-дослідницька база й інших факультетів, у першу чергу фізико-математичного: створюються лабораторії радіофізики, оптики, механіки, спецфізпрактикуму, фізико-технічного моделювання, електролабораторія, кабінети автотракторної справи, навчального кіно, креслення, складувна майстерня, одна з небагатьох в Україні навчальна астрономічна обсерваторія. Її створення пов'язане з ім'ям захопленої астрономією людини – доцента І. Х. Боярченка, а також лаборанта Е. П. Поліщук. У повоєнні роки І. Х. Боярченко привіз до м. Луганська два трофейні німецькі телескопи, використавши їх для навчання студентів астрономії, а в 1963 р. за його ініціативи почалося зведення купола майбутньої обсерваторії. Наступного року вона стала до ладу, пізніше її обладнали великим рефракційним телескопом АВР-3. Тут проводилися навчальні заняття;

Заняття в новому спортивному залі. 1957 р.

На спортивному майданчику. 1960-і роки

Футбольна команда викладачів. У першому ряду третій справа – капітан команди доцент Володимир Афонін. 1981 р.

школярі, жителі Луганська приходили сюди на екскурсії, спостерігаючи зоряне небо та цікаві астрономічні явища. Було також побудовано окремий корпус кафедри методики фізики та загальнотехнічних дисциплін з новими майстернями (став до ладу в 1963 р.).

Швидко зростала база природничо-географічного факультету. Невтомною працею викладачів, співробітників, студентів у 1960 – 1963 рр. було створено унікальні геологічний та анатомічний музеї, на той час одні з найкращих серед аналогічних музеїв у вишах України; переобладнано зоологічний музей, кабінети основ сільськогосподарського виробництва, методики викладання природознавства, географічний майданчик. Геологічний музей завдячує своїм існуванням непересічній людині – кандидові сільськогосподарських наук, доцентові П. І. Луцькому, відомому фахівцеві з гідрогеології та ґрунтів Донбасу. Він працював в інституті в 1949 – 1991 рр., залишивши роботу в 90-річному віці. Переобладнання і значне розширення багатого на колекції зоологічного музею зробив знайомий орнітолог С. Г. Панченко, котрий викладав на кафедрі зоології з 1963 р. і майже 30 років був її завідувачем. Музей, створений за зразками академічного музею Інституту зоології АН УРСР, містить колекції з усіх систематичних груп тваринного світу, налічував понад 2 тис. експонатів і постійно поповнювався після польових практик.

На початку 70-х рр. за наслідками археологічних експедицій, студенти та викладачі починають створювати етнографічно-археологічний музей, деякі експонати якого мають світове значення (експозиційний фонд – понад 4,5 тис. експонатів і фондосховище – 35 тис.). У 2004 р. урядом України його віднесено до наукових об'єктів, що становлять національне надбання.

Археологічні дослідження в другій половині 60-х рр. охоплюють пошуком, паспортизацією і картографуванням усю територію на відстані понад 50 км від річки Сіверський Донець, виявлено понад 3,5 тисячі археологічних знахідок, які датуються від муст'єрської доби до часів козаччини. Відтоді було проведено понад 300 експедицій. Студенти брали участь в археологічних експедиціях Інституту археології НАН України: Ольвійській, Херсонській, Старокиївській, Трипільській, Південно-Бузькій, Київській архітектурно-археологічній, Київського Подолу. Поза Україною вони вели дослідження в Туркменії, Закавказзі, Поволжі, Болгарії, Угорщині, на Північному Кавказі, Придонні. Особлива

Заняття зі студентами в обсерваторії проводить Неля Гладушина. 1970-і роки

Завідувач кафедри зоології доцент Сергій Панченко зі студентами на заняттях в зоологічному музеї. 1983 р.

увага приділялася і приділяється вивченню пам'яток Луганського краю. Знайдені археологічні артефакти стали основою дослідження важливої наукової проблеми: історії індоєвропейців та тюркомовних груп населення Східної Європи у третьому тисячолітті до нашої ери – на початку другого тисячоліття нашої ери.

Не можна не згадати також закладений студентами на інститутській садибі в 30-і рр. і значно розширений у 1958 р. чудовий фруктовий сад площею 5 гектарів. У зв'язку зі святкуванням ювілею комсомолу він отримав назву імені 40-річчя ВЛКСМ. На жаль, сад не зберігся, на цьому місці було побудовано навчальний корпус № 2 та спортивний корпус університету.

У середині 60-х рр. інститут став одним з кращих вищих педагогічних навчальних закладів України, мав оригінальну гуманітарну та природознавчу інфраструктуру, кваліфікованих викладачів (понад 4 тис. студентів, 130 викладачів, з яких

Закладка інститутського фруктового саду. 1950-і роки

більше третини – кандидати наук, доценти). Це дало підстави у 1964 р. порушити клопотання про створення на його базі класичного університету. Однак через певні проблеми з кадрами вищої кваліфікації та скрутне становище з навчально-лабораторними площами уряд прийняв рішення про відкриття такого університету в місті Донецьку.

Нестача навчальних площ була однією з болючих проблем інституту. Двозмінні заняття (починаючи з 1950 р.), неможливість розгорнути в повному обсязі музеї та лабораторії – усе це тривалий час стримувало його розвиток. Докорінно змінити ситуацію могло будівництво ще одного навчально-лабораторного корпусу. Вирішення цієї проблеми пов'язане з ім'ям В. Г. Пічугіна та його тодішнього заступника з адміністративно-господарської роботи І. С. Матвеева.

У 1971 р. будівництво, у якому брали участь майже всі студенти, було завершено. Це дало змогу розширити навчальні кабінети й лабораторії, удвічі збільшити площі бібліотеки,

Секретар комітету комсомолу інституту Василь Остапчук вітає викладачів і студентів з початком будівництва другого навчально-лабораторного корпусу. 1968 р.

Навчальні корпуси інституту. 1973 р.

створити два читальних зали, зимовий ботанічний сад, значно краще розгорнути зоологічний, геологічний і анатомічний музеї, на деякий час перейти на однозмінні заняття.

Через два роки було значно поліпшено умови роботи факультету фізичного виховання: став до ладу спортивний корпус площею 2,4 тис. квадратних метра, з чотирма залами, підсобними приміщеннями. Позитивно було вирішено й питання організації ботанічних і зоологічних навчально-польових практик природничо-географічного факультету – поблизу станції Ільєнко почав діяти стаціонарний табір інституту.

Внесок Всеволода Пічугіна в розвиток вишу був відзначений орденами Трудового Червоного Прапора, Жовтневої революції, почесним званням заслуженого працівника культури УРСР.

Однак уже через невеликий проміжок часу у зв'язку з відкриттям нових спеціальностей, постійним збільшенням планів прийому до інституту (у 1987 р. Міністерство освіти України установило для ВДПІ один з найбільших планів за денною формою навчання – 965 осіб за 13 спеціальностями, за заочною формою план становив 600 осіб), забезпеченість навчальними площами знову погіршується. Наприкінці 70-х років керівництво інституту здійснює спробу отримати і пристосувати для потреб навчального процесу розташований навпроти колишній корпус медичного інституту. На жаль, ці плани реалізовані не були, корпус було зруйновано, і на цьому місці побудовано кооперативний багатопверховий житловий комплекс.

Тільки восени 1989 р. було розпочато будівництво ще одного, третього, навчально-лабораторного корпусу проектною площею 11,2 тис. квадратних метрів. Це дозволило б значно збільшити навчальні площі, вирішити багато питань організації навчальної роботи, наукових лабораторій. Однак будівництво збіглося із загостренням економічної кризи в країні, тому за браком коштів не було своєчасно завершене.

У зимовому саду

В анатомічному музеї

Ректор інституту Всеволод Пічугін. 1974 р.

Щоб послабити гостроту проблеми з навчальними площами, інститут був вимушений у 1991 – 1996 рр. орендувати приміщення колишнього суспільно-політичного центру обкому компартії України по вулиці Коцюбинського й розмістити там історичний факультет. Сподівання, що цю будівлю передадуть інституту, не справдилися, і під навчальний процес був переобладнаний гуртожиток № 1, де до вересня 2002 р. працював історичний факультет. Під навчальний процес факультету музики був також частково переобладнаний гуртожиток № 2.

У 1985 р. почала створюватися сучасна комп'ютерна база інституту. Тоді було змонтовано перший комп'ютерний клас з ПЕОМ «Ямаха», наступного року організовано кафедру інформатики та обчислювальної техніки. Її першим завідувачем обирається кандидат фізико-математичних наук Ю. М. Кривоніс. У наступні роки комп'ютерне обладнання було значно покращено за рахунок ПЕОМ нових поколінь, потужних мультимедійних класів. З 1991 р. кафедру очолював О. С. Меньяйленко, згодом доктор технічних наук, професор, проректор університету.

У 50 – 80-х рр. вживаються заходи щодо поліпшення житлових умов та побуту професорсько-викладацького складу й студентства. Наприкінці 1948 р. введено в експлуатацію недобудований у довоєнний період гуртожиток № 2, у 1958 р. завершується відбудова зруйнованого німцями гуртожитку № 1. Тут поселилися відповідно 278 і 600 студентів. У 60-і рр. майже всі студенти, хто

На відбудові гуртожитку № 1. 1957 р.

Відпочинок у студентському гуртожитку. 1962 р.

мав у цьому потребу, отримали змогу мешкати в гуртожитках. У них було відкрито їдальню, хлібний та продуктовий магазини, буфети, побутові майстерні, ательє, перукарню, обладнано читальні зали, медичний пункт, радіовузол. У гуртожитку № 1 почав функціонувати студентський оздоровчий профілакторій на 50 місць.

Для викладачів завдяки наполегливості тодішнього директора Г. Ємченка був збудований на інститутській садибі восьмиквартирний житловий будинок (1957 р.), у 1960 р. по вулиці Херсонській стає до ладу ще один 60-квартирний будинок. У 60 – 70-і рр. влітку функціонував спортивно-оздоровчий табір для викладачів, співробітників та студентів, спочатку в Ялті, а потім на Кавказі (керівник – В. Кравченко).

У 70 – 80 рр. на території інститутського містечка було збудовано ще три студентських гуртожитки на 1900 місць, а в 1983 р. введено в експлуатацію окремий корпус комбінату побутового обслуговування.

На площі 3,9 тис. квадратних метрів розташувалися їдальня, магазин «Педагогічна книга», швейна майстерня, студентський клуб-кав'ярня.

Водночас нарощувався кадровий потенціал вишу, від чого залежали якість підготовки фахівців, рівень наукових досліджень, визнання інституту та його рейтинг серед аналогічних навчальних закладів України, Радянського Союзу. Результати цієї копіткої роботи справляють велике враження. За статистикою, у 1946 р. працювало 103 викладачі, з них лише 16, або 15,5 %, мали наукові ступені та вчені звання, не було жодного доктора наук і лише 9 кафедр з 16 очолювалися доцентами, кандидатами наук – Я. Корчмарем (історії СРСР), С. Самійленком (російського мовознавства), Г. Гаврилком (математики), С. Холодиліним (фізики), Ф. Терещенком (ботаніки), І. Сахном (зоології), Л. Білогубом (географії), І. Войтенком (хімії), Л. Вишневецькою (української літератури). Найбільш складною була кадрова ситуація з викладанням педагогіки: на весь інститут був лише один викладач цієї провідної дисципліни.

Наприкінці 40-х рр. відбулася реорганізація кафедр та їх укрупнення у зв'язку зі зменшенням планів набору і переводом інституту до нижчої категорії навчальних закладів. Зокрема, замість 3-х історичних кафедр – стародавньої історії, історії середніх віків та нової історії – була створена єдина кафедра загальної історії.

У 1960 рр. на 15 кафедрах та у двох предметних комісіях працювали 127 викладачів, з них 42 кандидати наук, доценти. У 1976 р. кількість кафедр зросла до 25, викладачів – до 265, з них наукові ступені та вчені звання мали 115 (43,3 %).

Практичні заняття із зоології проводить асистент Микола Самчук, у майбутньому доцент, завідувач кафедри. 1972 р.

Студентські гуртожитки. 1986 р.

Адміністративний, навчально-допоміжний і обслуговуючий персонал становив 316 осіб. Нарешті, у 1990 р. на 38 кафедрах уже працювало 502 викладачі, 238 з них – доктори наук, професори, кандидати наук і доценти (47,4 %). Кількість співробітників досягла 600.

У перші повоєнні роки гострий дефіцит викладацьких кадрів значною мірою долався тим, що залишали на викладацьку роботу кращих випускників. Викладачами стали І. Агарков, М. Зайцев, С. Калпахчян, П. Крамаренко, П. Литвиненко, В. Манжула, О. Міхно, Є. Мороз, М. Москвич, Г. Потапов, К. Ситник та ін.

Піклуючись про науковий ріст викладачів, адміністрація інституту в умовах обмеженого фінансування вишукувала можливості надання їм творчих відпусток, відряджень, участі в наукових конференціях. Створення умов для наукової роботи дало плідні результати: у другій половині 40-х – 50-і рр. кандидатські дисертації захистили

майже 40 викладачів, серед них М. Гончаренко, Х. Гончарук, А. Гуров, Р. Даєнман, М. Диченський, Ю. Долиніна, Л. Євтушенко, Д. Жданов, В. Калашников, С. Калпахчян, Т. Касьян, П. Кононенко, І. Корабльов, А. Лисянський, Х. Лук'янов, О. Маштабей, І. Михалко, І. Паскель, В. Прус, Ф. Пугач, П. Самков, О. Стрельцов, М. Токарева, Ю. Яворська.

У 1954 – 1959 рр. працював перший професор післявоєнного часу (це звання він отримав ще в 1934 р.), людина трагічної долі О. В. Єфремін. Блискучий літературознавець, викладач Московського державного університету у 20-і рр., завідувач кафедри російської літератури в Московському державному педагогічному інституті в 30-і рр., у 1936 р. він був репресований і до 1954 р. перебував у сталінських таборах.

До інституту були також запрошені кваліфіковані викладачі з інших навчальних закладів країни, доценти, кандидати наук Г. Левін (історія), Й. Губич, В. Симоненко (географія), П. Луцький, О. Ніколаєва (ботаніка), Є. Постникова (зоологія), О. Іванов (фізика), А. Косинов (українська література), В. Зайцев (педагогіка), Г. Образцов (філософія), Г. Слободкін (зарубіжна література), Л. Лоповок (математика), І. Подгаєцька (російська мова).

Випускник Московського державного університету, учасник оборони Сталінграда, кандидат філологічних наук, доцент Г. С. Слободкін викладав протягом 1960 – 1974 рр. Він вільно володів німецькою, французькою, чеською, польською мовами, був блискучим знавцем творчості німецьких й австрійських письменників ХІХ ст.

У 1961 – 1970 рр. у виші працював талановитий фахівець у царині російської естетичної думки, різноманітних художніх шкіл Г. А. Образцов. Сімнадцятирічним добровольцем він пішов на фронт, брав участь в обороні Ленінграда, отримавши важке поранення. У післявоєнні роки набув енциклопедичних знань, був мистецтвознавцем і критиком, скульптором і художником. Його запам'ятали як неперевершеного лектора, вченого. Він підготував докторську дисертацію, присвячену естетиці В. В. Стасова, котру захистив уже залишивши інститут. Згодом повернувся до живопису, мав кілька персональних виставок у Ленінграді, створивши унікальну колекцію

Світлина на згадку про педагогічну практику студентів-філологів у чоловічій середній школі № 20 м. Ворошиловграда. Серед студентів – викладачі інституту: друга справа в середньому ряду Клавдія Колікова, в верхньому ряду – Михайло Диченський. 1950 – 1951 навчальний рік

Вшанування на вченій раді професора Олександра Єфреміна (перший справа) з нагоди 70-річчя. 1958 р.

Доцентка
Олександра
Куландіна,
завідувачка
кафедри фізики,
декан фізико-
математичного
факультету в 1960 –
1980-і роки

Професор Іван Білогуб (у центрі) з викладачами кафедр
української мови і української літератури. 1982 р.

Випускник 1967 р., аспірант Григорій Скиртач виступає
на Днях науки. За столом доцент Павло Литвиненко.
1969 р.

робіт з незвичним композиційним і кольоровим рішенням.

На початку 60-х рр. функціонували кафедри марксизму-ленінізму (доцент М. Гончаренко), педагогіки (кандидат педагогічних наук В. Зайцев), історії (доцент Я. Корчмар), української мови (доцентка О. Маштабей), української літератури (доцент Х. Гончарук), російської мови (доцент Г. Чумаков), російської та зарубіжної літератури (доцент М. Диченський), математики (доцент П. Кононенко), фізики (доцент О. Іванов), географії (доцент Л. Білогуб), ботаніки (доцент П. Луцький), зоології (доцент І. Сахно), хімії (кандидат хімічних наук Л. Євтушенко), теорії та методики фізичного виховання (Г. Колот), легкої атлетики та спортивних ігор (В. Шутвинов), предметні комісії з іноземних мов (В. Теленгатор) та з музичних дисциплін (Л. Гузанова).

У 60-і рр. кадровий потенціал продовжував нарощуватися. Захистив докторську дисертацію з історії М. Г. Гончаренко, який був провідним спеціалістом з історії рад Донбасу. На роботу в інститут запрошується учень видатних учених І. Павлова та Л. Орбелі доктор медичних наук професор С. М. Діонесов. Кандидатські дисертації захищають І. Агафонова, В. Бадер, І. Белік, І. Білогуб, М. Гулий, О. Куландіна, Л. Лебедева, Н. Лебедева, М. Самчук, В. Тихомирова, В. Шкоринів. Ще понад 30 кандидатів наук, доцентів поповнили професорсько-викладацький склад, прийшовши за конкурсом з інших навчальних закладів. На початку 70-х рр. докторські дисертації захистили Д. Жданов, О. Фісуненко, і кількість докторів наук, професорів зросла до 4. У середині 80-х рр. найвищу кваліфікацію вже мали 11 викладачів.

У 1964р. для забезпечення підготовки науково-педагогічних кадрів за наказом Міністерства

вищої та середньої спеціальної освіти УРСР в інституті була відкрита аспірантура з двох спеціальностей – історії КПРС і фізіології людини та тварин. Їх започаткували М. Гончаренко і С. Діонесов. Ці відомі вчені багато років були взірцем для колективу інституту.

Випускник Саратовського університету, учасник Другої світової війни М. Гончаренко працював в інституті протягом 1946 – 1992 рр. У 1950 – 1964 рр. він очолював кафедру марксизму-ленінізму, у 1964 – 1979 рр. – кафедру історії КПРС. Багато поколінь студентської молоді запам'ятали його як прекрасного лектора, творчу людину, завжди відкриту для спілкування. Навіть в умовах жорстокої регламентації у викладанні суспільних наук він уникав догм і шаблонів. Ученому належить понад 140 книг, брошур, статей, він підготував 21 кандидата наук.

Невтомна праця вченого-педагога була відзначена орденом Леніна. У 1973 р. за вагомий внесок у розвиток історичної науки, підготовку педагогічних кадрів Миколі Гавриловичу було присвоєно почесне звання заслуженого працівника вищої школи УРСР. Він також був відзначений званням почесного громадянина Луганська. З 1955 р. понад 20 років М. Гончаренко був головою правління обласної організації товариства «Знання», членом правління Українського республіканського товариства «Знання» і членом ревізійної комісії Всесоюзної організації цього товариства – організації, яка в той час відігравала значну роль у розповсюдженні наукових та політичних знань.

С. Діонесов прийшов до інституту вже відомим ученим, протягом 1965 – 1977 рр. очолював кафедру анатомії і фізіології людини та тварин, потім, до березня 1984 р. був професором цієї кафедри. На ній повною мірою проявився могутній науковий потенціал Семена Максиміліановича, його організаторські здібності. Він розгорнув фундаментальні дослідження з вивчення механізмів нейрогуморальної регуляції органів травлення, фізіології вищої нервової діяльності, проблем фізіології болю, фізіології зору, створив галузеву наукову лабораторію з проблем вікової фізіології. Науковий доробок ученого – близько 200 праць, серед яких 4 фундаментальні монографічні дослідження.

У 1979 р. С. Діонесов був обраний почесним членом Всесоюзного фізіологічного товариства імені І. П. Павлова при Академії наук СРСР. А ще він був знаним дослідником історії медицини, інтелігентом у повному розумінні цього слова, писав чудові вірші, вільно володів французькою, німецькою, англійською мовами.

Лауреат державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка, доктор історичних наук, професор Микола Гончаренко. 1968 р.

Професор Семен Діонесов

У подальшому кількість спеціальностей в аспірантурі зростає, наприкінці 80-х років аспірантура готувала науковців уже з 8 спеціальностей.

У 70 – 80-і рр. було проведено цікаві наукові дослідження разом зі спеціалістами біоферного заповідника «Асканія-Нова», створено лабораторії електронної мікроскопії, теоретичних та медико-біологічних основ фізичного виховання, а також спільно з обласним відділом народної освіти та обласним відділенням Педагогічного товариства УРСР – лабораторії наукової організації педагогічної праці та з дослідження взаємодії мистецтв в естетичному вихованні школярів. Імена провідних науковців, талановитих викладачів Л. М. Лоповка, І. М. Подгаєцької, Г. М. Чумакова, І. Ю. Дудникова, І. К. Ісаєва, А. А. Петросяна, П. І. Луцького, М. В. Лапка, Д. О. Жданова були відомі далеко за межами інституту.

Д. О. Жданов почав викладацьку діяльність в інституті наприкінці 1954 р. на посаді старшого викладача кафедри марксизму-ленінізму після закінчення аспірантури Київського державного університету. Тут швидко виявились неабиякі здібності Дмитра Олександровича як викладача, організатора, ученого. Його обрали головою інститутського профспілкового комітету, секретарем партійної організації інституту. У 1961 р. Д. О. Жданов очолив виділену з кафедри марксизму-ленінізму нову кафедру – філософії. Кафедра починалася з п'яти викладачів, разом з ним, єдиним кандидатом наук. Але вже через невеликий проміжок часу стала провідною в інституті, на початку 70-х рр. він зосередив на ній кваліфіковані викладацькі кадри: І. Дудников, І. Ісаєв, Б. Басов, В. Лобас, В. Афонін, В. Ілюшин, Є. Гліченко.

У 1971 р. Д. О. Жданов захистив докторську дисертацію «Проблеми генезису мислення» й започаткував підготовку філософів через аспірантуру інституту. До його численних громадських справ дода-лася нова – він очолив обласну раду кафедр суспільних наук. У квітні 1975 р. Дмитро Олександрович

Дмитро Жданов проводить заняття з філософії.
1958 р.

був призначений ректором інституту. На цій посаді він працював до 28 березня 1986 р., коли раптово, у розквіті творчих сил, пішов із життя.

Д. О. Жданов був державним і громадським діячем, неодноразово обирався депутатом обласної Ради народних депутатів, кандидатом у члени обкому компартії України, з 1977 р. виконував обов'язки голови правління обласної організації товариства «Знання» та члена правління республіканської організації цього товариства, був делегатом XXVI з'їзду КПРС (1981 р.). З 1979 р.

Ректор інституту в
1975 – 1986 роках
Дмитро Жданов

Дмитро Олександрович (єдиний за історію університету) обирався депутатом Верховної Ради СРСР двох скликань.

Наступний ректор, випускник природничо-географічного факультету 1956 р., кандидат географічних наук, доцент Н. Ф. Щербина, до того – проректор з навчальної роботи, очолював колектив два з половиною роки. Стан здоров'я не дозволив йому повноцінно працювати, Нінель Федорович перейшов на кафедру економічної і соціальної географії, де був провідним доцентом до своєї смерті у 2000 р.

На кінець 80-х – поч. 90-х рр. в інститут за кадровим потенціалом посідав провідні позиції серед вищих педагогічних навчальних закладів України (середній показник викладачів з науко-

Зустріч з учителями
Уелса. Перший
зліва – ректор
Нінель Щербина.
1988 р.

вими ступенями й ученими званнями в педагогічних інститутах тоді дорівнював 42 %). Однак ніяк не міг удовлетворити стан підготовки та захисту докторських дисертацій. Тому тепер увага керівництва інституту була зосереджена на створенні умов для роботи над докторськими дисертаційними роботами (переведення на посаду старших наукових співробітників, направлення до докторантури, надання творчих відпусток, відряджень, публікація монографій коштом інституту тощо). У 90-і рр. це дозволило значно збільшити захист докторських дисертацій та питому вагу докторів наук серед викладачів.

Дослідження викладачів здобули широке визнання в наукових колах України й Радянського Союзу. У провідних видавництвах України, СРСР та за кордоном були видрукувані численні фундаментальні монографії. Ось тільки деякі з них: М. Г. Гончаренко «Советы Донбасса в 1917 году» (1957 р.), «В борьбе за власть Советов» (1968 р.), «В битвах за Октябрь» (1974 р.); І. М. Білогуб «Вогнем Прометея» (1960 р.); П. І. Луцький «Геология месторождения угля и горючих сланцев СССР» (у співавторстві, 1963 р.); В. А. Бадер «Социалистический продукт» (1967 р.); Д. О. Жданов «Возникновение абстрактного мышления», «У истоков мышления» (1969); В. Л. Зайцев «Воспитание учащихся на опыте старших поколений» (1971 р.); В. Д. Симоненко «Физико-географическое районирование Донбасса» (1972 р.); Г. М. Чумаков «Синтаксис конструкций с чужой речью» (1975 р.); Г. М. Максименко «Управление тренировочным процессом юных бегунов» (1978 р.), «Подготовка сильнейших бегунов мира» (1990 р.); В. Ф. Лобас «Семиотические предпосылки эффективности управления» (1980 р.); І. К. Ісаєв «Материалистическая диалектика и системный метод в науке» (1984 р.); Г. П. Шевченко «Эстетическое воспитание в школе» (1985 р.); Ю. О. Шаранін «Внутримолекулярное взаимодействие нитрильной и аминокислот» (1987 р., у співавторстві); В. Д. Ужченко «Народження і життя фразеологізму» (1988 р.); В. К. Суханцева «Категория времени в музыкальной культуре» (1990 р.).

Два видання витримала загальновідома «История городов и сел Украинской ССР. Ворошиловградская область», до складу авторського колективу якої входили М. Г. Гончаренко, А. О. Климов, В. Г. Мотренко, Г. М. Намдаров. Авторами колективної монографії «История рабочих Донбасса. В 2-х томах» (1981 р.), що дістала високу оцінку наукової громадськості, були М. Г. Гончаренко, А. О. Климов, А. В. Торба.

У 1969 р. М. Гончаренко став одним з перших лауреатів установленої тоді Державної премії УРСР у галузі науки і техніки як один з авторів двотомної колективної праці «Перемога Великої Жовтневої соціалістичної революції на Україні» (К.: Наук. думка, 1967 р.).

Визнаний фахівець у галузі арабістики середньовіччя доктор історичних наук, професор В. Бейліс, котрий працював на кафедрі загальної (всесвітньої) історії протягом 1964 – 2001 рр. і тривалий час був її завідувачем, у 1970 р. опублікував у московському видавництві «Наука» арабський текст з дослідженням і покажчиками оповідань, листів та віршів письменника і політичного діяча XII століття Мас'уда ібн Намдара за унікальним паризьким рукописом. Це видання вийшло в серії «Памятники письменности Востока». У цій же серії, яка вважається одним з найбільших досягнень сходознавства колишнього СРСР та Росії, за його редакцією арабського тексту та російських перекладів було надруковано книги аз-Захраві «Трактат о хирургии и инструментах» (1983 р.), ан-Насаві «Жизнеописание султана Джалал ад-Дина Манкбурны» (1996 р.).

Він – автор серії дослідницьких статей з питань арабської літератури XI – XII ст., вивчення арабських джерел, дотичних до історії Київської Русі, країн Кавказу та Середньої Азії IX – XII ст.; був активним співробітником енциклопедій, що видавалися у Москві (БСЭ, СИЭ, КЛЭ), Києві (УРЕ, 1-е і 2-е видання), написавши до них десятки статей. Якість і глибина наукових робіт Вольфа Мендельовича настільки високі, що він, без перебільшення, став класиком української арабістики.

Не менш ґрунтовними були підручники, посібники, методичні розробки. З величезної їх низки наведемо: О. П. Безпалько «Історична граматика української мови» (1957 р.), «Нариси з історичного синтаксису української мови» (1960 р.); О. П. Безпалько, О. М. Маштабей, Б. А. Шарпило «Збірник вправ з історичної граматики української мови» (1958 р.); І. Х. Боярченко «Вивчення астрономії у школі» (1967 р.), «Астрономія» (1971 р.); Л. М. Лоповок «Система внеклассной работы по математике» (1967 р.), «Урок математики в школе» (1971 р.), «Збірник математичних задач логічного характеру» (1972 р.), «Збірник задач з геометрії для 6 – 8 класів» (1977 р.), «Математика на досуге» (1981 р.), «Збірник задач з геометрії для 9 – 10 класів» (1984 р.); М. В. Лапко «Край вугілля і металу» (1969 р.); І. М. Подгаєцька «Русское слово как предмет языкознания» (1970 р.), «Проблемный анализ

Доцент Володимир Мотренко (праворуч) під час телевізійної передачі. 1978 р.

Доктор історичних наук професор Вольф Бейліс. 1984 р.

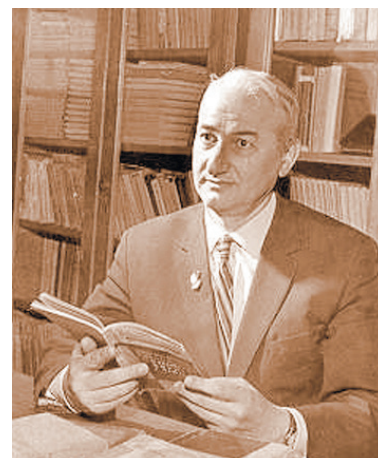

литературы по современному русскому языку. – Фонетика. Лексика. Словообразование. Морфология. (1981 р.). – Синтаксис» (1987 р.); О. С. Иванов «Задачі з фізики в середній школі» (1971 р.); Б. М. Колесник «Алгебраїчні задачі на дослідження» (1971 р.); О. П. Фісуненко «Практикум по геології» (1977 р., 1985 р.); Б. В. Пічугін «Изучение геологии в средней школе» (1977 р.); С. Ф. Складенко «Використання наочності на уроках суспільствознавства» (1977 р.); Ю. П. Антипчук «Гістологія з основами ембріології» (1978 р.); О. С. Иванов, О. Т. Проказа «Книжка для читання з фізики» (1982 р.), «Мир механики и техники» (1993 р.); В. Г. Мотренко, К. К. Когонашвілі «Краткий справочник по истории» (1983 р.); З. С. Сікорська, Т. П. Терновська «Збірник диктантів з української мови для 5 – 9 класів» (1989 р.), «Дидактичний матеріал з української мови для 10 – 11 класів» (1991 р.); В. Д. Ужченко «Вивчення фразеології в середній школі», «Українська фразеологія» (1990 р.).

У 1955 р. відновлюється видання «Наукових записок» інституту. До 1962 р., коли його було припинено, з друку вийшли тематичні IV – XII томи (13 тематичних серій), у яких було опубліковано близько 130 наукових праць викладачів. У 1956 – 1966 рр. видавались також тематичні збірники доповідей, повідомлень і тез викладачів на наукових сесіях та підсумкових конференціях за наслідками наукової роботи, а в 1957 – 1958 рр. – бюлетень студентського наукового товариства.

Значного розвитку набуває студентська наука. У 1947 р. студентські гуртки, які діяли на той час, об'єднуються в студентське наукове товариство з чотирма секціями: суспільних наук, літературно-філологічною, фізико-математичною, природничо-географічною. СНТ нараховувало понад 90 членів і майже 400 кандидатів. Один з його перших керівників – Костянтин Ситник. Пізніше він писав: «Наукою я почав займатись ще студентом, коли мій учитель Ф. К. Терещенко доручив мені проведення перших дослідів на експериментальних ділянках кафедри. Це були тільки спроби, а не справжні дослідження, але вони формували інтерес до дослідницької роботи. Два роки я очолював наукове студентське товариство, що також сприяло становленню і поглибленню пошукового, аналітичного підходу до природних і життєвих явищ».

Випускник 1949 р. К. Ситник за наслідками своєї наукової роботи був направлений до аспірантури Інституту ботаніки Академії наук України, став ученим зі світовим ім'ям, академіком НАН

Професор Лев
Лоповок. 1983 р.

Збори студентського наукового товариства. Виступає доцент Яків Корчмар. 1949 р.

України, президентом Українського ботанічного товариства. Тривалий час він був першим віце-президентом Академії наук України, головою Верховної Ради УРСР у 1980 – 1985 рр., протягом 1970 – 2003 рр. очолював Інститут ботаніки НАН України імені М. Г. Холодного. Костянтин Меркурійович – почесний громадянин міста Луганська. У 2017 р., коли йому був 91 рік, він пішов із життя.

Професор Григорій Чумаков і академік НАН України Костянтин Ситник. 1993 р.

Студенти Костянтин Ситник і Лідія Долженко на заняттях з анатомії. 1946 р.

У СНТ починало свій науковий шлях багато талановитої студентської молоді – у майбутньому викладачів свого та інших вищих навчальних закладів, громадських діячів – О. Хвостов, П. Самков, П. Литвиненко, В. Пилипенко, І. Агарков, І. Агафонова, Ю. Железняк, В. Заплавський, О. Куландіна, З. Сікорська, А. Деркач, А. Климов, О. Півень, В. Хмель, В. Коваль, В. Семистяга.

Група студентів-істориків. У першому ряду – Віктор Заплавський, у другому – Віктор Пилипенко. 1949 р.

Студенти історичного факультету Євгенія Букаєва, Володимир Семистяга, Тетяна Гаміна (зліва направо) на заняттях археологічного гуртка. 1969 р.

У 70-і рр. члени товариства були учасниками Всесоюзних конкурсів студентських робіт з проблем суспільних наук, історії ВЛКСМ і міжнародного молодіжного руху, а праця випускника музично-педагогічного факультету О. Воеводіна в 1974 р. здобула перемогу на республіканському турі цього конкурсу. Дипломом Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР та ЦК ВЛКСМ була відзначена робота з палеоботаніки студентки природничо-географічного факультету Г. Яцури.

У 1979 р. студенти-історики Г. Ганжа, О. Міхновець, А. Терещенко, В. Наріжний за наукову розробку історії красnodонської комсомольської організації здобули звання лауреатів премії комсомолу України (науковий керівник – доцент В. Мотренко). У 1990 р. за ініціативи доцента Л. Образовської була заснована премія імені Віри Панової, якою відзначалися кращі студентські роботи в галузі літератури і мистецтва.

Визнанням наукових досягнень викладачів інституту було проведення на його базі в 60-80-і рр. кількох республіканських та всесоюзних конференцій (з питань історії, національних відносин, українсько-російських мовних зв'язків, шевченкознавства тощо). Було започатковано проведення далевських та фадєєвських читань. До інституту приїздили відомі вчені І. Ф. Курас, К. М. Ситник, М. І. Супруненко, М. А. Рубач, С. В. Кульчицький. У квітні 1991 р. відбулося виїзне засідання відділення філософії, соціології, культури Академії педагогічних наук колишнього СРСР на чолі з президентом Академії В. Костомаровим.

Високий дух творчості, завжди притаманний колективі інституту, був запорукою постійного вдосконалення й поліпшення організації навчального процесу, який здійснювався в умовах нарощення контингенту студентів, відкриття нових спеціальностей тощо.

Переможці Всесоюзного конкурсу студентських робіт із суспільних наук Анатолій Сухомлин, Ельвіра Рибальник, Валерій Юдін. 1968 р.

Складання іспиту на сесії. Екзаменатор – доцент Володимир Мотренко. 1970-і роки

Учасники виїзного засідання Академії педагогічних наук СРСР у Луганському аеропорту. Четвертий зліва Президент АПН Віталій Костомаров. 1991 р.

1945 – 1946 навчального року контингент студентів становив на стаціонарі 741 чол., на заочному відділенні – 1792. У 1965 – 1966 навчальному році – відповідно 1739 та 2294. Таким чином, переважна більшість у зв'язку з дефіцитом учительських кадрів навчалися заочно, що загалом негативно впливало на рівень фахової підготовки. У подальшому ситуація змінилася на краще, а перехід до загальної середньої освіти викликав потребу нарощення контингенту. 1990 – 1991 навчального року він становив 7296 осіб, з них на стаціонарі навчалось 3895 юнаків та дівчат.

За 25 післявоєнних літ було підготовлено майже 20 тисяч висококваліфікованих учителів, серед яких заслужені вчителі УРСР М. Р. Агаркова, Л. П. Божко, Д. К. Метьолкін, А. П. Монастирський та багато інших. Диплом вищу отримали математик А. І. Ширшов, згодом професор, член-кореспондент Академії наук СРСР, заступник директора Інституту математики АН СРСР, письменник Т. Рибас, знаний партійний діяч депутат Верховної Ради СРСР трьох скликань, перший секретар Луганського обкому компартії України в 1961 – 1973 рр., почесний громадянин Луганська В. В. Шевченко, журналісти П. М. Євтєєв, П. Г. Павлуценко, В. В. Михайличенко, Герой Радянського Союзу О. Ф. Рязанцев, заслужений художник України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка І. П. Овчаренко. У 1954 р. тут починали вищу освіту поет-пісняр М. Пляцковський, композитор В. Совін. У 60 – 70-і рр. інститут закінчило чимало творчих особистостей, згодом відомих поетів і прозаїків: Д. Боярчук, В. Єфанів, С. Кривоніс, М. Мірошніченко, Г. Половинко, С. Чирков, О. Шевченко, П. Шевченко, П. Шиляєв.

Славу інституту примножило багато інших випускників тих і наступних літ. За межами України відомо ім'я поета В. Голобородька, твори котрого увійшли до антології світової поезії «Від Рабіндраната Тагора до Василя Голобородька».

Дипломатами стали В. Остапчук, О. Півень, М. Чоломбитько, М. Швидченко; працівниками спецслужб високого рівня – А. Антонов, В. Березний, С. Климов, В. Куклаченко, генералами –

Підготовка до іспиту з іноземної літератури. Зліва направо: Микола Меженін, Яків Корнієнко, за другим столом – Євген Судавцов. 1952 р.

Микола Чоломбитько, випускник 1961 р., перший Посол незалежної України у Фінляндії

М. Любимов, М. Швець; заслуженими журналістами України – Г. Буша, В. Лесной, В. Михайличенко, О. Панков, М. Романов, В. Савченко, М. Северин; державними службовцями – О. Бандурко, М. Герасимов, О. Баранов, О. Желдак, Л. Калинська, А. Моргун, В. Надрага, О. Поліщук, Б. Парамонов, В. Рибалко, І. Цимбал, М. Цуканов; успішними підприємцями – О. Берестенко, Є. Ключков, Г. Морозов, Н. Ольшанська (депутат Верховної Ради УРСР двох скликань), В. Пікулик.

Досягли успіхів поза межами України випускники-історики: Г. Головін став викладачем Пенсильванського університету (Філадельфія, США), В. Морква – професором Стамбульського університету Окан (Туреччина), а А. Яковлев відомим кінорежисером, сценаристом і продюсером.

Одними з кращих директорів шкіл України, заслуженими учителями України стали О. Фомін, М. Зиза; науковцями – доктор психологічних наук, професор, дійсний член Російської академії освіти, заслужений діяч науки Російської Федерації А. Деркач, доктор філософських наук, професор, заступник директора Інституту філософії Російської академії наук С. Нікольський, доктор хімічних наук, завідувач лабораторії Інституту органічної хімії ім. М. Д. Зелінського Російської академії наук А. Шестопапов, доктор фізико-математичних наук, професор Московського державного університету Є. Долженко, доктор фізико-математичних наук, професор Тверського державного університету М. Тайцлін, доктор історичних наук, професор Київського національного університету Л. Гайдуков, проректор Київського національного університету внутрішніх справ, заслужений працівник народної освіти України Г. Скиртач, доктор біологічних наук, професор Донецького національного університету М. Ярошенко, доктор політичних наук, професор Східноукраїнського національного університету Г. Щедрова, доктор педагогічних наук, професор, ректор Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Т. Сорочан. Випускники вишу – кращі вчителі київських шкіл, шкіл Донбасу, луганські вчителі Л. Лоскутова, Т. Панкратьєва, О. Ткаченко, Л. Ткачова.

Колишня студентка фізмату, а згодом кандидатка педагогічних наук, головна редакторка всеукраїнського науково-практичного журналу «Директор школи, ліцею, гімназії» О. Виговська з вдячністю згадувала альма-матер: «Я завжди бігла як на свято в Луганський педагогічний інститут. Я завжди вважала, що професія вчителя – це найголовніша професія».

За успіхи в підготовці вчительських кадрів та з нагоди 50-річчя заснування (рахували від ДІНО) 19 лютого 1974 р. інститут нагороджено Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Колектив працював над відкриттям нових спеціальностей, їх оптимальним поєднанням, упровадженням державних навчальних планів і програм, які постійно вдосконалювалися.

Олександр Попов, студент природничо-географічного факультету, отримав п'ятірку з чергового іспиту. 1968 р.

Із середини 50-х рр. відбувся перехід на п'ятирічний термін навчання й підготовку вчителів широкого профілю або за подвійними спеціальностями: «українська мова, література та історія», «українська мова, література та співи», «російська мова, література та історія», «математика та креслення», «фізика та електротехніка», «фізика та основи виробництва», «біологія, хімія та основи сільського господарства», «географія та біологія», «фізичне виховання та анатомія» та інші.

У 60-і рр. номенклатуру спеціальностей було переглянуто і знов уведено 4-річний термін навчання. У 70 – 80-і рр. термін навчання продовжується до 5 років і підготовка ведеться за такими подвійними спеціальностями та спеціалізаціями: «російська мова та література», «українська мова та література», «історія та педагогіка», «історія та англійська мова», «географія та біологія», «біологія та хімія», «географія та методика виховної роботи», «математика та фізика», «фізика та математика», «загальнотехнічні дисципліни та праця», «фізична культура та виховання в школі-інтернаті», «педагогіка та методика початкового навчання», «педагогіка, методика початкового навчання та

музика». За заочною формою навчання фахівців готували за спеціальностями «історія та суспільствознавство», «українська мова та література», «російська мова та література», «біологія», «географія», «праця», «фізичне виховання».

З 1989 – 1990 рр. навчання здійснювалось за найкращими на той час у колишньому СРСР державними навчальними планами, розробленими Міністерством народної освіти УРСР.

Удосконалювалось методичне забезпечення навчального процесу. Були створені тексти лекцій з усіх дисциплін, практикувалось проведення показових занять викладачів. У 50 – 60-і рр. введено систему індивідуальних завдань, за якою студенти отримували персональні навчальні завдання для самостійного опанування матеріалу. Щоб створити для цього умови, лекційні курси було скорочено й уведено щотижневий вільний день самостійної роботи й роботи в школі, а у вечірній час студенти мали змогу працювати в лабораторіях, кабінетах, майстернях і консультуватися у викладачів.

На допомогу студентам розробили й надрукували низку методичних посібників і вказівок до вивчення дисциплін навчального плану. Тоді ж на окремих кафедрах і факультетах почали

Доценти Михайло Гулий, Віктор Пилипенко, Анатолій Фомін. 1970-і роки

На уроці в школі під час педагогічної практики. 1970-і роки

використовувати блочно-модульну систему організації навчального процесу. Набули поширення різноманітні спецкурси та спецсемінари.

Відбулися зміни й у проведенні педагогічних практик. Педагогічна практика студентів випускних курсів стала проводитися не тільки в міських, але й у сільських школах, що дозволило максимально наблизити її до умов майбутньої роботи випускників. На молодших курсах була введена практика в піонерських таборах та безвідривна від занять педагогічна практика в школах. З метою поглиблення психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів у 1978 р. кафедра педагогіки і психології була поділена на дві окремі кафедри: педагогіки (завідувачка М. О. Кузнецова) та психології (Г. А. Амінів).

Водночас посилювався й ідеологічний компонент у навчальних планах. Крім історії КПРС, марксистсько-ленінської філософії та політичної економії, обов'язковими стають навчальні курси марксистсько-ленінської етики, естетики, наукового атеїзму та наукового комунізму; з останнього вводиться державний екзамєн.

На початку 80-х рр. були розроблені структурно-логічні схеми та технологічні карти навчального процесу. Дедалі ширше використовуються технічні засоби навчання. З урахуванням вагомих здобутків в організації навчального процесу на базі інституту було проведено кілька всесоюзних конференцій, семінарів, нарад. Зокрема, у 1979 р. відбулася всесоюзна нарада-семінар деканів факультетів фізичного виховання педагогічних інститутів з питань удосконалення навчально-виховного процесу, у 1980 р. – всесоюзна нарада викладачів педагогічних інститутів «Міжпредметні зв'язки в циклі загальнобіологічних дисциплін у педагогічних інститутах».

Різними засобами регулювався соціальний склад студентів. У 60-і рр., наприклад, згідно з правилами прийому до 80 % осіб зараховувались до інституту з числа абітурієнтів з дворічним виробничим стажем. Тоді переважну більшість майбутніх спеціалістів становили виробничники, головним чином – робітники і колгоспники. Згодом положення про обов'язковий стаж було скасовано, що ускладнило можливості вступу виробничників до інституту. Тому в 1970 р. було відкрито підготовче відділення (завідувач В. А. Бадер). До відділення приймалися робітники, колгоспники, які мали виробничий стаж не менший від одного

Доцентка Віра Тихомирова, засновниця кафедри теорії та методики піонерської та комсомольської роботи, завідувачка кафедри в 1974 – 1984 роках

Заняття з технічних засобів навчання. Перша зліва Мара Духовна. 1970-і роки

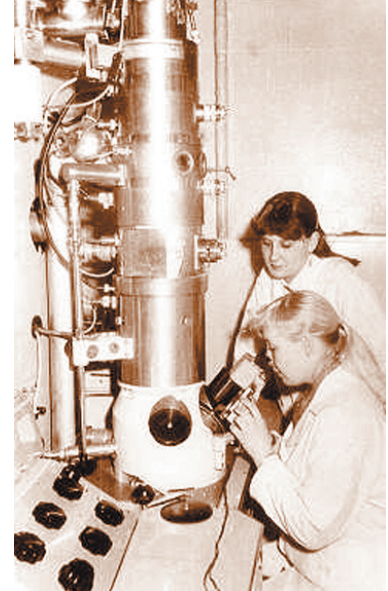
року; звільнені в запас із Радянської армії та Військово-Морського флоту. Ті, хто успішно закінчував відділення, зараховувалися без вступних екзаменів і поза конкурсом. Зокрема, з підготовчого відділення починав свій шлях в університеті проректор, заслужений працівник освіти України, доцент О. І. Бабічев.

Водночас, щоб забезпечити кращий відбір обдарованої молоді з педагогічними здібностями, з метою її підготовки до вступу в інститут, ще на початку 50-х рр. на фізико-математичному факультеті для учнів 9-10 класів середніх шкіл був організований лекторій, навчання в якому завершувалось проведенням математичних олімпіад. У 60-і рр. під керівництвом І. М. Подгаєцької працювала заочна школа юних філологів, учасниками якої були школярі старших класів шкіл міста Луганська й області. Нарешті, у 70-і рр. на громадських засадах був створений факультет майбутнього вчителя, якому тоді віддала частку своєї душі О. І. Томіліна.

Значну допомогу в організації навчально-виховної роботи надавав професорсько-викладацькому складу студентський актив, його лідери (у різні роки) В. Тихомирова, А. Неловкін, Я. Монастирський, В. Заплавський, О. Ващенко, В. Савченко, В. Пилипенко, Н. Потапова, Ю. Мамчур, Л. Зареченська, А. Семенченко, В. Остапчук, О. Півень, О. Воробйова, Г. Букатіна, Л. Трофименко, В. Ванда, О. Баранов, В. Брустинов, І. Михальський. У 1977 р. з метою координації діяльності студентського активу, подальшого поліпшення навчального процесу та навчально-виховної роботи була створена студентська навчально-виховна комісія (її перший голова – Ю. Принь).

У 1967 р. під назвою «Трибуна студента» відновлено випуск багатотиражної газети (редактори С. Ткаченко в 1967 – 1969 рр., Н. Терновська в 1970 – 1996 рр.), яка стала важливим засобом інформації про події інститутського життя, що далеко не обмежувалось стінами навчальних аудиторій та кабінетів.

Навчально-виховна робота, кадрове забезпечення й загалом усе життя колективу контролювалося партійною організацією, чисельність якої на початку 70-х рр. досягла майже 300 осіб і надалі зростала. У різні роки партійне бюро, а потім партком очолювали О. Кротова, М. Родіонов, М. Абрамов,

Дослідження із застосуванням електронного мікроскопа. 1984 р.

Керівник творчої лабораторії «Живое слово» професорка Ірина Подгаєцька з юними філологами

В. Калашников, Д. Жданов, О. Міхно, В. Потапов, В. Афонін, Г. Божко, О. Надточієв. Партійні бюро функціювали на кожному факультеті, а на кафедрах та в студентських академгрупах – партійні групи. 1970 р. партійна організація офіційно отримала право контролю за діяльністю адміністрації інституту, що ще більше посилювало ідеологізацію. У кожному підрозділі вишу були й інформатори КДБ.

Значною мірою був політизованим і позачасовий час студентів. У другій половині 40-х – 70-і рр. діяли численні лекторії, насамперед суспільно-політичної тематики, клуби інтернаціональної дружби, правових знань, факультет суспільних професій; проводилися політгодини, конференції з питань марксистсько-ленінської теорії. Однак студентів значно більше приваблювали спорт, художня самодіяльність.

На всіх факультетах діяли студентські самодіяльні колективи, щорічно проводилися огляди аматорської творчості, а в 1959 р. за участю викладачів і студентів у режисурі Є. Белявського було поставлено оперу М. Аркаса «Катерина» (оркестром диригував М. Воль, головну партію виконувала доцентка кафедри ботаніки Т. М. Ахмедова). На початку 50-х рр. гостями студентів були відомі артисти, поети, музиканти, зокрема Є. Долматовський, М. Богословський, на сцені актового залу давав концерти симфонічний оркестр обласної філармонії. У 1956 р. в інституті відбувся фестиваль мистецтв, 1972 р. – фестиваль художньої самодіяльності студентів педагогічних інститутів колишнього СРСР.

У 1967 р. на історико-філологічному факультеті створено студентську агітбригаду (керівник І. Міщенко), яка своїми сатиричними й дотепними виступами започаткувала розвиток клубного руху веселих та кмітливих. Були створені

За шаховою дошкою студенти Микола Меженін, Юрій Кочуров, Яків Корнієнко, Леонід Баранов, Михайло Одуд. 1952 р.

На змаганнях з велоспорту. 1964 р.

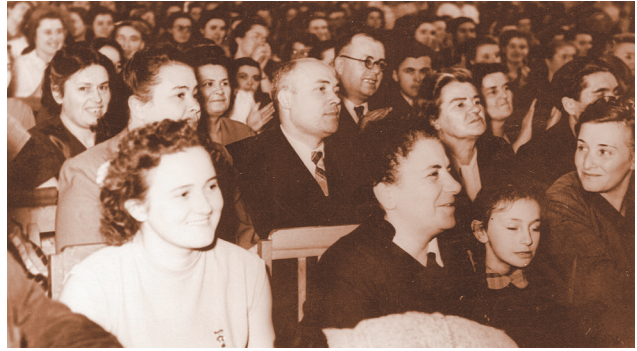

На огляді художньої самодіяльності. 1956 р.

Оркестр народних інструментів фізико-математичного факультету. Керівник – Леонід Коган. 1950-і роки

Під час інститутського фестивалю мистецтв. У першому ряду в центрі викладачка німецької мови Віра Теленгатор, у другому – парторг інституту доцент Володимир Калашников. 1956 р.

Виступає агітбригада історичного факультету. 1970 р.

Танцює «Кобзар»

також вокальні ансамблі, оркестр народних інструментів. У 1979 р. починає перші виступи студентський танцювальний колектив «Кобзар» (керівник В. Вакуленко), який у 1991 р. здобув звання народного; у 1982 р. – камерний чоловічий хор фізико-математичного факультету «Інтеграл» (керівник А. Хамішон), у 1985 р. він теж став народним колективом. З'являються й інші цікаві аматорські колективи – ансамбль «Ровесник» на музично-педагогічному факультеті, театр мініатюр «Гротеск» на філологічному факультеті, наприкінці 80-х рр. – театр-студія «Первоцвіт» на природничо-географічному.

Складовою студентського життя були й треті трудові семестри. З 1955 р. щорічно студенти виїздили на збирання врожаю в колгоспи та радгоспи області, а з другої половини 60-х рр. поширюється будзагонівський рух.

Заслужена слава невтомних трудівників закріпилася за студентськими будівельними загонами «Гренада», «Супутник», «Глобус», «Зодіак», «Атлант», «Градiєнт», «Бригантина», які працювали на будівельних об'єктах Тюмені, Казахстану, будівництві Лисичанського нафтопереробного заводу. Звання колективу відмінної праці здобув створений у 1976 ро. студентський загін «Полум'я», що протягом 15 років

Професор Петро Будівський з учасниками літературного гуртка «Самоцвіт». 1986 р.

Від'їзд на сільськогосподарські роботи у Марківський район. 1963 р.

працював на плодоконсервному заводі в Сімферополі і більшу частину заробітку перераховував у фонд дитячого будинку в Луганську. У 1978 р. студенти працювали в складі інтернаціонального будзагону «Приєднання» в Молдові.

Щоліта будзагонівцями ставали майже 500 студентів. Сім студентів, керівників трудових загонів, у тому числі п'ять командирів загону «Полум'я», відзначені урядовими нагородами.

Вагомими були спортивні досягнення студентства. Ще наприкінці 40-х-поч. 50-х рр. на всіх факультетах було розгорнуто спортивно-масову роботу, створено секції легкої атлетики, гімнастики, спортивних ігор, туризму, а жіноча баскетбольна команда в 1950 р. стала призером першої спартакіади педагогічних інститутів України і тривалий час була в республіці провідною (тренер В. П. Шутвинов). Це був початок спортивних успіхів.

У 50 – 60-х рр. студенти стали переможцями багатьох республіканських і всесоюзних спортивних змагань, у 1972 р. посіли перше командне місце на республіканській спартакіаді неспеціальних факультетів педагогічних інститутів. 1973 р. в складі збірних команд СРСР вони вдало виступили на всесвітніх студентських іграх. Золото «Універсіади-73» вибороли Н. Єрьоміна, Є. Кузіна (волейбол), В. Журба (легка атлетика). У 1979 р. команда легкоатлетів здобула перемогу в змаганні легкоатлетів на спартакіаді вищих навчальних закладів колишнього

Працює інтернаціональний студентський загін «Приєднання-78», комісар Тетяна Косогова. 1978 р.

Біля стенду спортивних досягнень студентів. 1958 р.

Спортсмени інституту у півфіналі забігу на 100 метрів чемпіонату СРСР. Донецьк, 1980 р.

Туристичний похід. 1973 р.

Радянського Союзу, у 1981 та 1989 рр – у змаганнях гімнастів.

Найбільшого успіху спортсмени інституту досягли в 1990 р., здобувши на Універсіаді СРСР звання чемпіонів у командному заліку. За всю історію подібних змагань це був єдиний випадок, коли команда педагогічного інституту випередила команди всіх вищих навчальних закладів, у тому числі й спеціалізованих інститутів фізичної культури СРСР. Спортсменів готували Г. Максименко, О. Верьовкін та А. Панфілов. Тоді ж І. Коробчинський та Г. Місюгін стали чемпіонами світу зі спортивної гімнастики.

Вражаючими були спортивні досягнення студентів на Олімпійських іграх. Олімпійськими чемпіонами стали: М. Чужиков (Токіо, 1964, веслування на байдарках), В. Беляєв (Мехіко, 1968, волейбол), А. Чуканов (Монреаль, 1976, велосипедна шосейна гонка), В. Кривов, Ф. Лащонов (Москва, 1980, волейбол), Віктор та Ольга Бризгіни (Сеул, 1988, легка атлетика). Бронзові медалі вибороли А. Куков, Ю. Єлісєєв

(Мюнхен, 1972, футбол), Т. Скачко (Москва, 1980, легка атлетика). На чемпіонатах світу та Європи завойовано 28 медалей різної якості. 48 вихованців інституту стали заслуженими тренерами СРСР та України.

80-і рр. були періодом загального погіршення системи освіти. Проекти освітніх реформ не були реалізовані, кардинальних змін щодо покращання ситуації не відбулося. В умовах різкого загострення економічної та соціально-політичної кризи набував сили процес демократизації. 80-і рр. завершувалися саме під гаслом демократизації інститутського життя. Була здійснена докорінна перебудова роботи кафедр і факультетів, викладання суспільних наук, почалась руйнація заідеологізованості навчально-виховного процесу, деполітизація інституту.

У березні 1989 р. вперше в історії інституту на демократичних засадах відбулися вибори ректора. На конкурсній основі (у ректори також балотувалися доктор хімічних наук, професор, проректор з наукової роботи Ю. О. Шаранін і кандидат фізико-математичних наук, доцент, декан фізико-математичного факультету Б. О. Крамарев) на цю посаду трудовим колективом був обраний випускник історичного факультету 1970 р. А. О. Климов.

Після закінчення інституту він пройшов у ньому шлях від асистента до професора, завідувача кафедри, став відомим дослідником історії робітничого класу Донбасу, політичної історії України, історії молодіжного руху, історичного краєзнавства, автором понад 200 наукових, науково-педагогічних, науково-популярних публікацій, в аспірантурі започаткував спеціальність «Історія України» і підготував 16 кандидатів наук. А. О. Климов очолював колектив до червня 1997 р., протягом 1997 – 2015 рр. був завідувачем кафедри історії України та до 2020 р. – професором цієї кафедри. Мав почесне звання заслуженого працівника народної освіти України, почесного професора університету, нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

Анатолій Климов,
ректор інституту в
1989 – 1997 роках

У складній кризовій ситуації треба було не тільки зберегти науково-кадровий потенціал, але й надати колективові нового імпульсу розвитку. На переломі історичних епох, в умовах відродження й утвердження незалежної України починається нова сторінка життя інституту.

**ЛДПУ імені
Тараса Шевченка –
лідер в освітньому
просторі регіону**

У новий етап свого розвитку інститут вступив, накресливши такі перспективи: підвищення якості навчального процесу, психолого-педагогічної підготовки студентів; оновлення номенклатури спеціальностей за рахунок відкриття нових, які б користувалися попитом на ринку освітніх послуг; розвиток пріоритетних наукових досліджень, перш за все для національної української школи; підготовка кадрів вищої кваліфікації; комп'ютеризація навчального процесу та системи управління; укріплення й розширення матеріальної бази, у тому числі будівництво нового навчально-лабораторного корпусу, і загалом зростання ролі навчального закладу як центру педагогічної і гуманітарної освіти на сході України та його перетворення на педагогічний університет.

У сконцентрованому вигляді ці напрями роботи були відбиті в затвердженому 1990 р. перспективному плані розвитку до 2000 р. Його реалізація вимагала неабияких зусиль усього колективу.

Передусім було створено систему допрофесійної підготовки та післядипломної освіти. Підвалини сучасної системи допрофесійної підготовки закладено в 1989 р., коли розпочалася спільна робота з Лисичанською гімназією, середніми школами №№ 1, 5, 42, 50 м. Луганська. У 1992 р. відкрито факультет допрофесійної підготовки (перший декан – доцент О. В. Сердюк); наступного року – навчально-науковий комплекс «Освіта», до якого ввійшли Лисичанське й Стахановське педагогічні училища (з 1997 р. вони, вже як педагогічні коледжі, у складі університету), Лисичанська та обласна гімназії, Луганська спеціалізована середня школа № 1.

У 1990 р. започатковано спецфакультет, який очолила доцентка В. О. Шевцова. На ньому почалася перепідготовка та надання другої вищої освіти спочатку зі спеціальності «українська мова та література», згодом – з практичної психології. 1994 р. факультет був реорганізований у факультет післядипломної освіти й уже вів підготовку із 7 спеціальностей, ще через три роки – з усіх ліцензованих базових спеціальностей. 2001 року факультет став інститутом післядипломної освіти, згодом інститутом післядипломної освіти та дистанційного навчання.

Протягом 1991 – 1996 рр. було відкрито 16 нових спеціальностей та спеціалізацій, серед яких «музика та художня культура», «дошкільне виховання», «фізична реабілітація», «фізичне виховання та методика спортивно-масової роботи», «російська мова і література та англійська мова», «практична психологія», «прикладна соціологія», «соціальна педагогіка», «англійська мова та література та німецька або французька мова», «праця та основи підприємництва». Для останньої інститутом розроблено власний навчальний план, за яким у педагогічних інститутах України проводився експеримент, що дав позитивні результати. Отже, загальна кількість спеціальностей та спеціалізацій, з яких велася підготовка фахівців, зросла до 28.

Був значно збільшений прийом на українське відділення, тому в 1992 р. філологічний факультет розділено на два факультети: української філології (декан З. С. Сікорська) і російської та романо-германської філології (декан Т. Б. Жулій); з 1998 р. останній має назву факультету іноземних мов. У тому ж році був створений факультет музики, який очолила В. К. Суханцева (у подальшому він став навчально-науковим інститутом культури і мистецтв ЛНУ).

Набули поширення творчі пошуки в навчальному процесі, перебудованому на засадах гуманізму, демократизму, наступності та безперервності; реалізовано нову концепцію викладання гуманітарних та соціальних дисциплін, зокрема історії, географії, російської мови. Упроваджувались нові педагогічні технології, оригінальні методики, активні методи навчання; були створені початково-контролюючі програми з інформатики, української мови, навчальні тести з усіх спеціальностей.

Почався поступовий перехід на українськомовний режим роботи. На вступних іспитах експериментально проводилося педагогічне тестування. У навчальному процесі застосовувалась рейтингова система оцінки знань студентів. У 1992 р. Міністерство освіти України визнало розроблену й упроваджену доцентами Н. О. Гладушиною, В. І. Кравченком, О. М. Куландіною та О. Т. Проказою рейтингову систему організації навчального процесу й оцінювання знань студентів значним досягненням у навчально-виховній і науково-методичній роботі.

У спеціалізованій аудиторії психолого-педагогічного факультету заняття проводить доцентка Лідія Нестеренко. 1997 р.

З 1993 р. студенти отримали змогу водночас з навчанням за обраною спеціальністю здобувати додаткову з української чи англійської мови або психології. Упроваджено також наскрізні навчальні плани з педагогічними училищами, що дало можливість зараховувати випускників Стахановського й Лисичанського училищ на навчання за скороченим терміном.

1995 р. було здійснено перехід на ступеневу систему освіти; у 1996 р. відбувся перший випуск магістрів з 9 спеціальностей, дипломи магістра отримали 16 осіб. Згодом магістерська підготовка велася вже з усіх спеціальностей. У 1996 р. знову, після тривалої перерви, була відновлена екстернатна форма навчання.

Було вжито заходів щодо зниження навчального навантаження викладачів, створення сприятливих умов для наукової, методичної та виховної роботи. У 1992 р. навчальне навантаження становило в середньому 760 годин і було найнижчим серед вищих навчальних закладів України. На жаль, ця тенденція в майбутньому через фінансові труднощі не була збережена й досягнуте тоді співвідношення кількості викладачів та студентів 1:8,6 значно збільшилося.

Контингент студентів протягом 90-х рр. залишався стабільним – 6,8 – 7,5 тис., а в цілому високі конкурси абітурієнтів свідчили про престижність інституту. З метою підвищення якості підготовки фахівців пріоритетного розвитку було надано стаціонарній формі навчання, і контингент студентів стаціонару зріс, у середині 90-х рр. він становив дві третини від їх загальної кількості.

В умовах обмеженого бюджетного фінансування була розгорнута комерційна діяльність. У 1993 р. вперше здійснений прийом за контрактами на комерційних засадах тих абітурієнтів, які не пройшли за конкурсом на бюджетні місця. Тоді за таких умов студентами стали 93 особи.

На лекції. 1997 р.

Цей процес, відбиваючи потреби часу, набув поширення: 1996 р. прийом на комерційних засадах становив чверть від держзамовлення, на цих умовах тоді навчалось 800 студентів, а в 1998 р. прийом в інститут на комерційних засадах уже значно перевищив прийом за держзамовленням. Ця та інша комерційна діяльність дозволила покращити фінансовий стан, який погіршувався у зв'язку з постійним скороченням державного фінансування.

Попри всі труднощі велося розпочате в 1989 р. будівництво нового навчально-лабораторного корпусу. Капітально відремонтовано і пристосовано для навчального процесу два поверхи гуртожитку № 1 (історичний факультет) і гуртожиток № 2 (факультет музики). У 1996 р. повністю замінено систему теплозабезпечення головного корпусу.

Значно покращилось інформаційне забезпечення. У 1994 р. створено загальноінститутський інформаційно-обчислювальний центр, наступного року впроваджено централізовану інформаційну систему – електронну пошту. Комп'ютеризовано роботу бухгалтерії, відділу кадрів, приймальної комісії, наукового та навчального відділів; на фізико-математичному факультеті створено підсистему «Деканат». Кількість навчальних комп'ютерних класів зросла до 6, зі 130 дисплейними місцями. Вони були обладнані сучасними ПЕОМ, у тому числі Pentium 150 і Pentium II-300. Це дало можливість здійснювати навчальний процес на основі нових інформаційних технологій навчання. У 1998 р. здійснено підключення до мережі Internet.

Важливою подією в житті інституту було відкриття у 1993 р. на той час єдиного в Україні українсько-канадського центру «Відродження» з бібліотекою, яка налічувала 20 тис. примірників книг, альманахів, часописів, зібрання творів українських авторів, виданих за кордоном. «Вірино, – писав

з цього приводу відомий український політичний діяч, Герой України, на той час посол України в Канаді Левко Лук'яненко, – що новий осередок культури, виплеканий патріотичними серцями, послугує не лише зміцненню багатогранних зв'язків між двома країнами, а й вихованню вірних нащадків славних прадідів великих, свідомих високої мети – відродження, розбудови і звеличення Батьківщини».

Бібліотека центру, що продовжувала поповнюватися в наступні роки, вмістила в себе літературу з історії України, всесвітньої історії, історії української мови та літератури, історії релігії, географії тощо й дозволила налагодити тут роботу дослідників, студентської молоді. Видання мають автографи письменників, політичних діячів, науковців, журналістів – В'ячеслава Чорновола, Левка Лук'яненка, Євгена Стахіва, Михайла Стахіва, Докії Гуменної, Максима Розумного та багатьох інших.

Значна увага приділялася розвитку бібліотечного комплексу в цілому, адже бібліотека університету – його навчальний, науково-допоміжний та науково-інформаційний центр. У 70 – 90-і рр. бібліотека швидко розвивалась, її фонди досягли понад 600 тис. примірників навчальної, наукової, художньої літератури, періодичних видань. Свою унікальністю вирізнявся фонд рідкісної книги, який становив близько 2 тис. примірників. Загалом бібліотека мала укомплектовані фонди, була універсальною, а її колектив працював злагоджено, високопрофесійно.

Багато зусиль для розвитку бібліотеки доклали О. Хайдельберг, М. Ткаченко, Н. Федоровська, Т. Куренкова, Т. Безверхня, Л. Горбенко, Н. Жилякова, В. Колосова, Н. Корабльова, Т. Коренга, О. Котлярова, Л. Кравченко, В. Малащенко, Г. Скрипник, Т. Скобіна, В. Тучина, Л. Фальченко, Г. Полехіна, Л. Масюрова, Г. Якобсон, Ю. Золотова, З. Пестрякова, В. Залінова, О. Большакова, Н. Лапко, Л. Попова, Л. Шишова, Л. Піскунова, Т. Беляєва, Л. Самофал, Л. Решетняк, І. Котова.

Була розпочата копітка й конче необхідна робота з комп'ютеризації бібліотеки, створення електронного каталогу надходжень. Щороку бібліотека обслуговувала понад 17 тисяч читачів, які користувалися понад 600 тисячами книг, журналів, газет.

Урочисте відкриття українсько-канадського культурно-освітнього центру «Відродження». Стрічку перерізають посол Канади в Україні Франсуа Матіс (праворуч) і голова Луганської обласної ради Анатолій Касьянов. 22 січня 1993 р.

Книжкова виставка в бібліографічному відділі бібліотеки. 1974 р.

Значні зміни відбулися в кадровому потенціалі інституту. У зв'язку з погіршенням економічної ситуації кількість викладачів скорочувалась, частина найбільш кваліфікованих була запрошена до вищих навчальних закладів, що створювались у цей час, – Луганського інституту внутрішніх справ, Луганського інституту післядипломної освіти – і надала певну допомогу в їх становленні.

У 1990 р. в інституті працювало 502 викладачі, у 1995 році їх кількість скоротилась до 442, а в 1998 р. – до 319. Водночас зростала питома вага докторів наук, професорів, кандидатів наук і доцентів. З 47,4 % у 1990 році вона зросла до 52,6 % у 1993 році (тоді в штаті нараховувалося 17 докторів наук, професорів і 230 кандидатів наук, доцентів) і 61,6 % у 1996 р.

У 1992 р. завідувачка кафедри педагогіки професорка Г. Шевченко була обрана членкинею-кореспонденткою Академії педагогічних наук України. У наступні роки академіками (дійсними членами) Академії педагогічних та соціальних наук (Москва) стали О. Гладушин, Р. Гладушина, А. Климов, Г. Максименко, О. Матвейко, членом Нью-Йоркської Академії наук – О. Фісуненко, членкинями-кореспондентками Академії акмеологічних наук (м. Москва) – О. Адаменко та М. Духовна, академіком російської Академії природничих наук – М. Бур'ян.

Плідні результати дала підтримка викладачів, які працювали над підготовкою докторських дисертацій. Протягом 1991 – 1998 рр. було захищено 16 докторських та 90 кандидатських дисертацій – В. Суханцевою, Ю. Осадчим, А. Шестопазовим, А. Зеленьком, О. Матвейком, С. Харченком, М. Молчановою, Л. Синельниковою, В. Ужченком, О. Пометун, М. Бурьяном, Г. Максименком, Є. Хриковим, Ю. Фесенком, В. Дяченком, О. Воєводіним.

У 1993 р. була відкрита докторантура з педагогіки, кількість спеціальностей в аспірантурі зросла вдвічі – до 16. Усього за 1964 – 1998 рр. в аспірантурі пройшли курс підготовки понад 210 науковців.

З 1995 р. почала працювати утворена за наказом ДАК України спеціалізована вчена рада К.18.03.01 по присудженню наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – теорія та історія педагогіки, а з 1997 р. й зі спеціальності 13.00.04 – професійна педагогіка.

Зростала кількість кафедр, у середині 90-х років вона досягла 38. У 1996 р. з метою концентрації науково-педагогічного потенціалу викладачів і з урахуванням кадрових скорочень споріднені кафедри були об'єднані, їх загальна кількість зменшилась до 32.

Книгосховище

Нестор Гупан, Олена Пометун, Михайло Бур'ян – у майбутньому доктори наук, професори. 1986 р.

Водночас була підвищена роль кафедр у проведенні наукових досліджень, визначені провідні напрямки цих досліджень: формування духовної культури учнівської молоді; психолого-педагогічні аспекти підготовки майбутнього учителя; лінгвометодична підготовка вчителя української мови; регіональна складова шкільних та інститутських курсів; адаптивні комп'ютерні системи навчання; кореляція вугленосних формацій; синтез, властивості гетероциклічних сполук і взаємозв'язок між їхньою будовою та біологічною активністю; роль лізосомальних ферментів нейтрофільних лейкоцитів у формуванні стрес-синдрому; теплофізичні властивості полімерних композиційних матеріалів.

У 1993 р. відбувся інститутський конкурс на кращу науково-дослідницьку роботу викладачів на здобуття премії імені професорки І. Подгаєцької. Його лауреатами в номінаціях гуманітарних та природничо-математичних наук стали О. Матвейко, Т. Жулій, І. Постникова, О. Фісуненко.

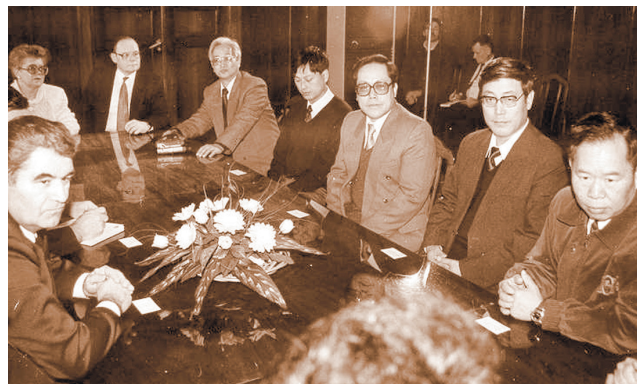
Набули розвитку 28 наукових лабораторій. Зокрема, створена 1989 р. соціологічна лабораторія у 1994 р. отримала грант Конгресу США «Євразія» для проведення наукових досліджень (І. Кононов). Лабораторією ігрового та навчального моделювання (О. Гладушин) було створено серію посібників, виконаних зі світовим пріоритетом і запатентованих у багатьох країнах світу. Посібники лабораторії спрямовані на формування лінгвістичного мислення у дітей з раннього дитинства та розвиток координації рухливості дитини засобами ігрового моделювання. Був створений науковий центр психологічних досліджень (А. Тимохіна).

У 1993 р. започатковано інститут грінченкознавства – науково-дослідницьку лабораторію, що вивчає творчість Бориса Грінченка, фольклор Луганщини, літературу рідного краю. Його першим директором на громадських засадах був член Спілки письменників України, кандидат медичних наук Ю. О. Єненко, згодом інститут очолив доцент О. І. Неживий.

У 1995 р. на базі колишнього піонерського табору «Сонячний» був відкритий перший в Україні всеукраїнський молодіжний оздоровчий центр для дітей-сиріт, у якому викладачі й студенти інституту почали відпрацьовувати нові методики організації літнього відпочинку дітей.

В інституті було зосереджено керівництво Донецьким відділом Українського палеонтологічного товариства при НАН України та Луганським відділом Географічного товариства України.

Виш став організатором низки наукових конференцій всеукраїнського значення: Всеукраїнських шевченківських конференцій (1994 р., 1998р.); грінченківських, далевських, есенінських читань; конференції з проблем творчості Григора Тютюнника; науково-методичної конференції «Нові педагогічні технології в контексті сучасних концепцій змісту освіти» (1998 р.). Викладачі також узяли участь у роботі престижних міжнародних наукових конгресів: Віталій Ветров у Всесвітньому конгресі з хижих птахів (Іспанія), Анатолій Климів у III та IV конгресах Міжнародної асоціації українців тощо.

Під час переговорів з китайською делегацією про поставляння в КНР виробів лабораторії ігрового навчального моделювання. 1995 р.

Зміцнили міжнародні наукові зв'язки: з Інститутом славістики у Грайсвальді, Німеччина (В. Д. Ужченко), Гарвардським університетом, США (В. Ф. Семистяга), Амстердамським університетом (Л. М. Синельникова), Будапештським інститутом фізичної культури, Благодєвградським (Болгарія) науково-дослідним інститутом культури, Всеросійським науково-дослідним інститутом фізичної культури (Г. М. Максименко), Кубанським університетом, Ростовським-на-Дону педагогічним університетом, з ученими Франції, Англії, Данії, Бельгії, Китаю, Угорщини, Іспанії, Італії, Польщі, Литви та інших країн. Інститут був активним учасником міжнародного руху «Педагоги за мир та взаєморозуміння».

В Україні та за її межами здобули широке визнання наукові школи професорів В. М. Бейліса – з арабістики, В. Д. Ужченка – з української і загальнослов'янської фразеології, Ю. О. Шараніна – з хімії реакцій циклізації нітрilів, О. П. Фісуненка – з палеоботаніки і стратиграфії карбону.

В інститут О. П. Фісуненко прийшов у 1966 р. з тресту «Ворошиловградвуглерозвідка», уже кандидатом геолого-мінералогічних наук. Починав він старшим викладачем кафедри географії, яку тоді очолював М. В. Лапко, у 1968 р., після розділу кафедри на дві – фізичної географії та геології й економічної географії і методики – стає завідувачем першої. Олег Петрович згуртував на кафедрі неповторний викладацький колектив – П. Луцький, В. Симоненко, Г. Луценко, Б. Пічугін, Ю. Федченко.

Зосередившись на дослідженні доісторичних рослин, О. П. Фісуненко зібрав з них найкращу на той час колекцію, яка налічувала понад 10 тисяч екземплярів і стала вартісним доповненням інститутського геологічного музею, одного з кращих серед вищих навчальних закладів України, у тому числі й тих, де були геологічні факультети.

У 1973 р. Олег Петрович захистив докторську дисертацію «Методика і геологічне значення еколого-тафономічних досліджень», згодом йому було присвоєно вчене звання професора.

Широкого визнання фахівців дістали наукові розвідки професора О. П. Фісуненка. Він був членом міжвідомчого стратиграфічного комітету

СРСР та аналогічного українського комітету, головою Донбаського відділу Всесоюзного палеонтологічного товариства при АН СРСР, членом ради Всесоюзного та Українського палеонтологічних товариств, заступником голови Луганського відділу географічного товариства СРСР, а після здобуття Україною незалежності – віце-президентом Українського палеонтологічного товариства при НАН України. Олег Петрович був також членом міжнародних проблемних груп зі стратиграфії карбону, головним редактором геологічних мап «Донбас».

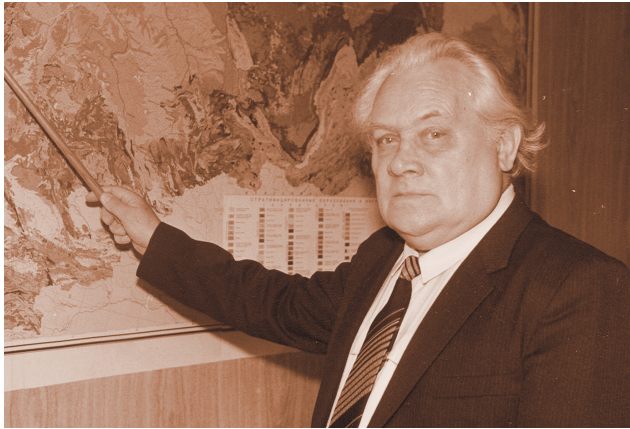
Добре відома міжнародна наукова діяльність О. П. Фісуненка як члена міжнародного товариства палеоботаніків, учасника міжнародних ботанічних та геологічних конгресів зі стратиграфії карбону. У 70-х рр. він працював за міжнародною програмою з палеоботаніками Франції та Індії, 1975 р. був відзначений почесною медаллю XII Міжнародного ботанічного конгресу.

Професор
Юлій Шаранін

Олегові Петровичу належать близько 200 наукових праць, які виходили у видавництвах «Просвещение» (Москва), «Наукова думка» і «Радянська школа» (Київ), «Донбас» (Донецьк), у «Вестнике МГУ» та «Геологическом журнале», друкувалися у Вашингтоні, Мадриді, Тбілісі, Баку. Розроблені Олегом Петровичем шкали підрозділів палеозойських та мезозойських утворень, фіто-стратиграфічна схема підрозділів нижнього та середнього карбону Донбасу, схема кореляції кам'я-

Професор Олег Фісуненко

новугільних Донбасу і Західної Європи, формаційний аналіз палеозою регіону ввійшли складовою частиною в багатотомну монографію «The Carboniferous of the World», видану в Мадриді.

Говорячи про тодішні наукові досягнення, варто згадати проведене в інституті в 1995 р. виїзне засідання відділення теорії та історії педагогіки Академії педагогічних наук України на чолі з Президентом АПН М. Ярмаченком, під час якого відбулася презентація наукової школи Г. Шевченка «Формування духовної культури учнівської молоді комплексом мистецтв».

Професорка Г. П. Шевченко в 1996 р. здобула звання заслуженої діячки науки і техніки України. У 1998 р. заслуженим діячем науки і техніки став також В. Ужченко; А. Климову було присвоєно звання заслуженого працівника освіти України.

Результатом творчих наукових пошуків стали підручники, навчальні посібники для шкіл і вищих навчальних закладів, авторські програми професорів В. Ужченка, З. Сікорської, Л. Синельникової, О. Фісуненка, доцентів Т. Косоогової, Т. Недаймової та багатьох інших. Тільки за 1993 – 1997 рр. опубліковано 2177 праць загальним обсягом 2400 друкованих аркушів, у тому числі 28 монографій, 196 підручників і посібників для вищої та середньої школи.

З 1997 р. почалося видання «Вісника Луганського державного педагогічного інституту ім. Т. Г. Шевченка» (з жовтня 1998 р. – «Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка», зараз це «Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»).

У 1997 р. відбулася ще одна варта уваги подія в науковому житті інституту – він став основним експериментальним майданчиком з виконання спільного українсько-американського біологічного проекту «Учителі та учні досліджують рослини в космосі» під час польоту першого українського космонавта Леоніда Каденюка на борту космічного

Професори В. Д. Ужченко, А. О. Климов обговорюють наукові проблеми. 1998 р.

корабля «Колумбія» (науковий керівник – заслужена учителька України, доцентка Т. Косогова).

Під керівництвом учених інституту зростала нова генерація молодих студентських науковців: Ю. Абраменко, переможець українського конкурсу з хімії (1992), Д. Кутін – з фізики (1992), В. Буркунова – з методики викладання російської мови (1995), Д. Некрилов – з географії (1996), П. Нестеренко – з української філології (1996), В. Доценко – з хімії (1996).

Дипломанткою Всеукраїнського конкурсу «Класична спадщина та сучасна музика України» стала О. Золотухіна (1995). У 1998 р. лауреатами міжнародного конкурсу української народної і сучасної пісні «Золота трембіта» стали вихованці вокальної школи професора Д. А. Якубович студенти факультету музики А. Безгінська, Д. Подставничий, О. Кулдіркаєва.

Цікавішим і більш насиченим стало студентське життя. Відбулися зустрічі студентства з письменниками, артистами, науковцями, політичними діячами, зокрема з Євгеном Євтушенком, Адою Роговцевою, видатним українським поетом і громадським діячем, головою Конгресу української інтелігенції Іваном Драчем, директором Інституту українознавства академіком Академії наук вищої школи України і Академії політичних наук Петром Кононенко, з В'ячеславом Чорноволом, Ігорем Юхновським, Ларисою Скорик.

Вирувала студентська аматорська творчість. Студентами-аматорами були здобуті численні перемоги: у 1992 р. призером фестивалю країн СНД «Гуморина-92» став театр естрадних мініатюр «Ентузіаст» (М. Кіпніс), у цьому ж році підтвердив звання народного колективу чоловічий камерний хор «Інтеграл». У 1995 р. звання народного здобув ще один студентський колектив – театр-студія «Первоцвіт» (В. Тимошенко).

Працює журі VII Міжнародної олімпіади школярів з біології. Перша зліва – доцентка Тетяна Косогова. 1996 р.

Учасники спільного українсько-американського проекту «Вчені та учні досліджують рослини в космосі», серед яких Тетяна Косогова, під час спілкування з першим українським космонавтом Леонідом Каденюком. 1998 р.

На зустрічі з В'ячеславом Чорноволом в актовому залі інституту. 1991 р.

Інститутська команда клубу веселих і кмітливих «Ворошиловские стрелки» (капітан А. Яковлев) посіла почесне третє місце у фіналі змагань команд країн СНД сезону 1994 р.

Примножувалися спортивні досягнення, перш за все на Олімпійських іграх. Удруге стала олімпійською чемпіонкою О. Бризгіна (Барселона, 1992, легка атлетика), на цій Олімпіаді чемпіонами також стали І. Коробчинський, Г. Місятин (спортивна гімнастика), О. Кучеренко (греко-римська боротьба). Загалом Олімпіада 1992 р. стала найбільш вдалою для інститутських спортсменів: О. Бризгіна здобула ще й срібну медаль, Г. Місятин виборов чотири медалі такого ж ґатунку, а І. Коробчинський – бронзову. На наступній Олімпіаді, яка відбулася в 1996 р. в Атланті, І. Коробчинський та Г. Місятин завоювали срібні нагороди.

У залі під час виступу команди клубу веселих та кмітливих «Ворошиловские стрелки». 1992 р.

З 1993 р. почали виступ у вищій лізі чемпіонату України інститутські команди з гандболу та баскетболу, а чоловіча волейбольна команда була першою на Універсіаді-93. Чемпіонкою України з шахів стала студентка природничо-географічного факультету М. Непейна.

Певні позитивні зрушення відбулися у вирішенні соціальних питань. Протягом 90-х рр. викладачі й співробітники інституту отримали 37 квартир, 50 ділянок для індивідуального будівництва та під дачі. У 1991 – 1992 рр. була розроблена й упроваджена система матеріальної підтримки та матеріального стимулювання викладачів і співробітників за рахунок позабюджетних коштів. 1993 р. вперше був прийнятий колективний договір між адміністрацією та колективом, яким регламентувалося вирішення багатьох соціальних проблем.

Зважаючи на обмеженість профспілкових можливостей щодо виділення путівок для відпочинку та лікування, адміністрація інституту доклала максимум зусиль для проведення капітального ремонту санаторію-профілакторію. У 1994 р. вдвічі, до 100 місць, була розширена його лікувально-оздоровча база. Профілакторій отримав повний набір сучасних кабінетів теплолікування, фізіотерапії, інгаляції, аутогенного тренування, ЛФК, масажу, стоматології, голкорексфлексотерапії, УЗІ, водолікувальне відділення з гідромасажем і посідав провідне місце серед лікувальних закладів подібного профілю. Тривалий час його очолювала В. К. Юр'єва.

Багато зусиль до розвитку інституту, перетворенню його на університет, доклали ветерани, які є його гордістю. З 1947 р., після закінчення навчання, протягом 53 років, майже до кінця свого життя, працював доцент кафедри української літератури О. А. Міхно. Тривалий час він був деканом факультету мови і літератури, історико-філологічного та філологічного факультетів. Олексій Андрійович був знавцем історії ДІНО – педагогічного інституту; у 1993 р. за його активної участі створено музей історії ЛДПУ.

Понад 50 років у виші також працювали професор В. А. Бадер, доцент М. Д. Самчук, викладач німецької мови В. П. Теленгатор, провідний бібліотекар Н. І. Корабльова. А низка викладачів і співробітників різних кафедр і підрозділів – Л. Г. Азарова, Б. В. Беляєв, І. М. Білогуб, Н. П. Булкіна, М. Г. Гончаренко, С. Ф. Горностаєва, М. М. Духовна, В. І. Єфименко, В. І. Кравченко, О. О. Кисельова, В. І. Кузнецова, С. М. Матвієнко, А. П. Полтавський, Т. Ф. Пономарьова, О. Т. Проказа, З. І. Седих, Т. П. Терновська, Ю. О. Штана – 45 років і більше.

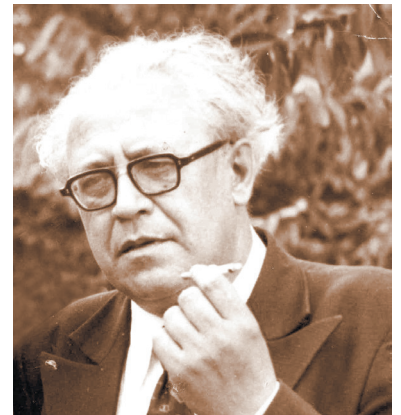
З 1954 – 1995 рр. в інституті працював доцент Б. А. Шарпило, людина енциклопедичних знань, визнаний фахівець з проблем функціонування говірок Східної Слобожанщини в умовах міждіалектної взаємодії. З 1959 р. він був заступником директора з навчальної та наукової роботи, а з 1964 р. протягом 17 років – проректором з наукової роботи й дав півтітку в наукове життя багатьом викладачам. Борис Антонович був надзвичайно чуйною й доброзичливою людиною, безкорисливим щирим порадиником, вдумливим наставником. Він щедро ділився своїми науковими ідеями з усіма, хто з ним контактував.

40 років ученим секретарем Вченої ради інституту була доцентка О. М. Маштабей. Прийшовши на кафедру української мови одночасно з Борисом Антоновичем, вона майже півстоліття присвятила підготовці вчителів-мовознавців. Зважаючи на помітний внесок у розробку питань історії української мови, її ім'я внесено до «Енциклопедії українознавства». Ользі Михайлівні були притаманні щирість і доброзичливість у стосунках з колегами.

Отже, 90-і рр. були добою подальшого поступу інституту, створення передумов для його реорганізації в педагогічний університет. У 1992 р. був розроблений і переданий до Міністерства освіти України пакет документів стосовно такої реорганізації. Але на той час перевагу отримала інша думка: про створення єдиного регіонального університету на базі Луганського машинобудівного інституту та інших навчальних закладів області.

Ветеран інституту
доцент Олексій
Міхно. Світлина
1959 р.

Проректор з
наукової роботи
доцент Борис
Шарпило. 1970-і
роки

Ветеран інституту
доцентка Ольга
Маштабей

У квітні 1993 р., пройшовши вперше, за новим положенням, ліцензування, інститут водночас був атестований з 18 спеціальностей, 12 з яких, або дві третини, отримали найвищий, IV рівень акредитації. А 8 травня 1993 р. Кабінет Міністрів України своєю постановою створив Східноукраїнський державний університет (СУДУ), до складу якого було включено Луганський педагогічний інститут (маючи підпорядкування іншим міністерствам медичний та сільськогосподарський інститути Луганська до такого об'єднання не потрапили). Проте інституту при цьому вдалося зберегти право юридичної особи, що уможливило в майбутньому повернутися до статусу незалежного, тепер уже педагогічного університету.

Перебування в складі СУДУ не дало бажаної інтеграції, об'єднання виявилось штучним, власний потенціал інституту дозволяв розраховувати на подальший самостійний розвиток. Уже в 1994 р. збори трудового колективу визнали за доцільне розгорнути роботу в цьому напрямі. У лютому 1997 р. конференція трудового колективу, розглянувши питання про заходи щодо вдосконалення діяльності та розвитку інституту, прийняла рішення про вихід зі Східноукраїнського університету й функціонування як самостійного педагогічного центру на сході України.

Було посилено напружену роботу з підготовки до проведення в 1998 р. планової атестації. Поставлено завдання підвищити рівень акредитації тих спеціальностей, які раніше мали третій рівень, з метою акредитації навчального закладу в цілому за найвищим, четвертим рівнем.

У червні 1997 р. ректором інституту був обраний В. С. Курило, випускник історичного факультету 1982 р. За час роботи у виші він досяг неабияких успіхів: став доктором педагогічних наук, професором, дійсним членом (академіком) Національної академії педагогічних наук України, академіком Міжнародної академії наук педагогічної освіти, заслуженим працівником освіти України, у 2006 – 2012 рр. та 2014 – 2019 рр. обирався народним депутатом України.

Багаторічну копітку роботу колективу В. С. Курило довів до логічного завершення: відповідно до рішення Державної акредитаційної комісії України від 7 квітня 1998 р. інститут визнано акредитованим у повному обсязі за IV рівнем акредитації. Це дало змогу поставити питання про зміну статусу

та перетворення в самостійний державний педагогічний університет. Питання було позитивно вирішено Міністерством освіти та Кабінетом Міністрів України. 21 вересня 1998 р. за постановою Кабінету Міністрів України № 1481 Луганський державний педагогічний інститут ім. Т. Г. Шевченка було ліквідовано й на його базі створено Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка.

У цей період виш упевнено сягає позицій культурного, освітнього, наукового та методичного центру на сході України та переходить на багатоступеневу систему підготовки за чотирма освітньо-кваліфікаційними рівнями (молодший

Академік
Національної
академії
педагогічних наук
України, доктор
педагогічних наук,
професор, ректор
університету
в 1997-2007 та
2012-2014 роках
Віталій Курило

Президент України Л. Д. Кучма робить запис у книзі почесних гостей університету (2002 р.)

спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр). Пошук принципово нових підходів до організації навчального процесу дає результат. З 1997 – 2006 рр. кількість спеціальностей зростає з 27 до 100. Майже 75% спеціальностей непедагогічного профілю – це спеціальності, у яких є гостра потреба в регіоні. Кількість студентів перевищує 22 тисячі, які навчаються у 4 інститутах, 9 факультетах, 48 кафедрах, 2 педагогічних та політехнічному коледжі, ліцеї, гімназії, професійному ліцеї. Починає працювати Центр інноваційних технологій, Інститут грінченкознавства, Українсько-канадський центр “Відродження”. У виші працює 15 академіків академій наук України та зарубіжних країн, 20 викладачів, які мають державні почесні звання та нагороди уряду України, 61 доктор, професор, усього – понад 850 викладачів.

У 1998 році ректорат чітко визначив стратегію розвитку університету. Була прийнята перша Програма перспективного розвитку закладу на 5 років. Наступна “Програма розвитку університету на 2003 – 2007 рр.” відповідно до указу Президента України “Про Національну доктрину розвитку освіти” (від 17.04.02 р.) включала такі магістральні напрямки, як розширення спектра освітніх послуг та їх науково-методичне забезпечення, підготовка науково-педагогічних кадрів, науково-дослідна діяльність, виховна робота, здоров’я колективу, розвиток соціальної сфери та матеріальної бази.

ЛДПУ імені Тараса Шевченка – лідер в освітньому просторі регіону

Корпус № 1

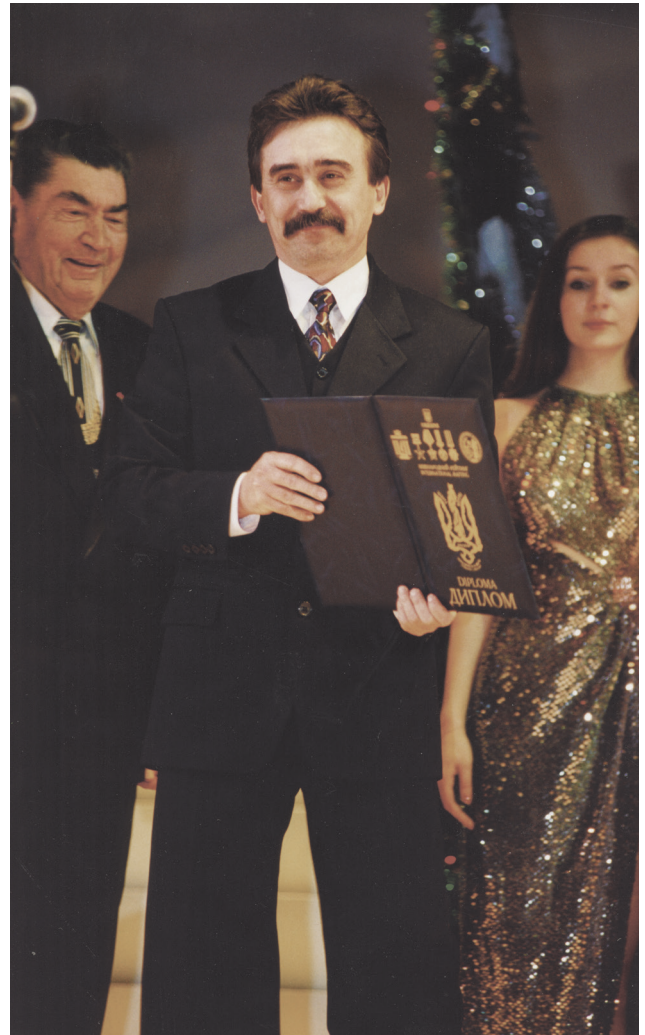
Наполегливі дії колективу ЛНПУ за ці роки отримали високу оцінку з боку держави:

- „Кращий регіональний вищий навчальний заклад” за результатами VII Міжнародного відкритого академічного Рейтингу популярності та якості “Золота Фортуна” (2000 р.).
- Срібна стела і диплом “Якість навчання III тисячоліття” IX Міжнародного відкритого академічного Рейтингу популярності та якості “Золота Фортуна” (2002 р.).
- Бронзова медаль за експозицію на V Міжнародній виставці-конкурсі „Сучасна освіта в Україні – 2002”.
- Бронзова медаль у номінації „Інноваційні технології навчання” VI Міжнародної виставки-конкурсу „Сучасна освіта в Україні – 2003”.
- Орден IV ступеня „За трудові досягнення” XI Міжнародного відкритого академічного Рейтингу популярності та якості “Золота Фортуна” (2004 р.).
- Срібна медаль у номінації „Модернізація вищої освіти згідно положень Болонської конвенції” та почесне звання „Лідер сучасної освіти” VIII Міжнародної виставки-конкурсу „Сучасна освіта в Україні – 2005”.

ЛНПУ у зазначений період активно розвиває міжнародний напрямок роботи. У Луганську починають навчання студенти з Йорданії, Пакистану, Індії, Тунісу, Палестини, Сирії, Китаю та інших країн. Міністерстві закордонних справ України надає право вишу легалізації дипломів у країнах Близького та Далекого сходу, СНД та ін. Стають регулярними наукові конференції за участю провідних учених України, Швейцарії, США, Мексики, Литви, Польщі, Франції (не менше 5 форумів на рік). Міжнародний фестиваль-конкурс піаністів і вокалістів серед студентів вищих навчальних закладів III – VI рівнів акредитації “Свято муз”, започаткований у 1998 р., стає культурною подією, на яку з’їжджаються митці з області та країни.

Дружні стосунки встановлюються ЛНПУ з Північно-Кентукським університетом (США). У 2001 р. університети уклали угоду про обмін студентами та викладачами, про спільні дослідження в галузі освіти та науки, зокрема за такими напрямками, як мистецтво, бізнес, економіка, медична підготовка тощо.

Факультет іноземних мов щільно співпрацює з корпусом Миру (США), Британською Радою,

Академік О. О. Шалімов в Палаці Україна вручив університету відзнаку «Золота фортуна»

Американським Будинком, Інститутом Гете та ін. Викладачі з Америки починають читати для наших студентів лекції з практики англійського мовлення та американської літератури, менеджменту та економіки. Починаючи з 1995 р., студенти-філологи беруть участь у парламентській програмі „Канада – Україна”. Стажисти були визнані координаторами програми одними з найкращих, бо не лише з успіхом з року в рік завершують її, але й завдяки своїй наполегливості майже щорічно отримують престижні стипендії. У 2000 р. була підписана ініціативна угода щодо співпраці з Женевським центром політичних та соціальних досліджень. Науковці кафедри російського мовознавства та комунікативних технологій започаткували щорічний міжнародний семінар “Динамізм соціальних процесів у пострадянському суспільстві” (керівник – професорка Л. М. Синельникова).

Починаючи з 2003 р., згідно з програми міжнародного співробітництва виконуються спільні наукові проекти з науковими та комерційними установами КНР (Шоуганською овочево-насінною компанією провінції Шандунь, Сучжуйським технічним університетом та ін.). У 2005 р. підпи-

сано угоду з КНР про створення на базі університету Інституту імені Конфуція в Луганську й Центру освіти, науки та культури в Дацінському педагогічному інституті (КНР).

У викладачів та студентів усе реальнішою стає можливість професійного спілкування із закордонними колегами для підвищення своєї кваліфікації та для проведення наукових досліджень. Діють угоди про обмін студентами, викладачами, аспірантами й докторантами з країнами Європи (Польща, Німеччина, Австрія тощо), Азії (Китай), США. Кожного року все більше молодих науковців та провідних учених університету беруть участь у міжнародних конференціях, семінарах, симпозіумах тощо.

ЛНПУ першим в Україні стає учасником Програми оцінювання Європейської асоціації університетів. Участь у Програмі надає університетові можливість трансформації в руслі загальноєвропейського курсу перетворень у сфері вищої освіти, реформування управлінських структур згідно з останніми надбаннями управлінської науки, участі в європейських проектах з вищої освіти. Проходження процедури оцінювання дає гарантію чіткої орієнтації освіти на загальноєвропейські засади, такі, як важлива соціальна роль університетів у суспільстві, гармонійне поєднання навчання та науки у виші, упровадження Болонських реформ, покращення якості європейської вищої освіти.

Студенти ІЕБ (2013 р.)

Візит делегації університету до США. Зустріч ректора В. С. Курила та першого проректора С. В. Савченка з Енді Картом (голова офісу президента Д. Буша-молодшого) (2006 р.)

В університеті розуміють, що участь у Програмі оцінювання – це прекрасна можливість вивести вітчизняний вищий навчальний заклад на рівень європейських. Перший український університет, який працюватиме в одному ритмі з провідними ВНЗ Європи і світу, матиме всі шанси на те, щоб стати точкою відліку європеїзації освіти в Україні. І щоб досягти цієї мети якомога швидше, необхідно працювати з максимальною віддачою й інтенсивністю, зосереджуючись на головному – на оптимальному вдосконаленні навчально-виховного й науково-дослідницького процесів.

У контексті розгортання експерименту вдосконалюється навчально-методичний комплекс і система оцінювання навчальних досягнень студентів за критеріями ЕСТБ. Науково-методичний відділ університету працює над розробкою інформаційних пакетів для кожної спеціальності, реструктуризацією навчальних планів та робочих програм відповідно до умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

З 1998 р. щорічно в університеті відкриваються нові спеціальності, підготовкою документів для ліцензування яких займається науково-дослідний відділ з акредитації та ліцензування. Нові спеціальності й спеціалізації, нові навчальні дисципліни, найсучасніші і вкрай необхідні, сучасний підхід

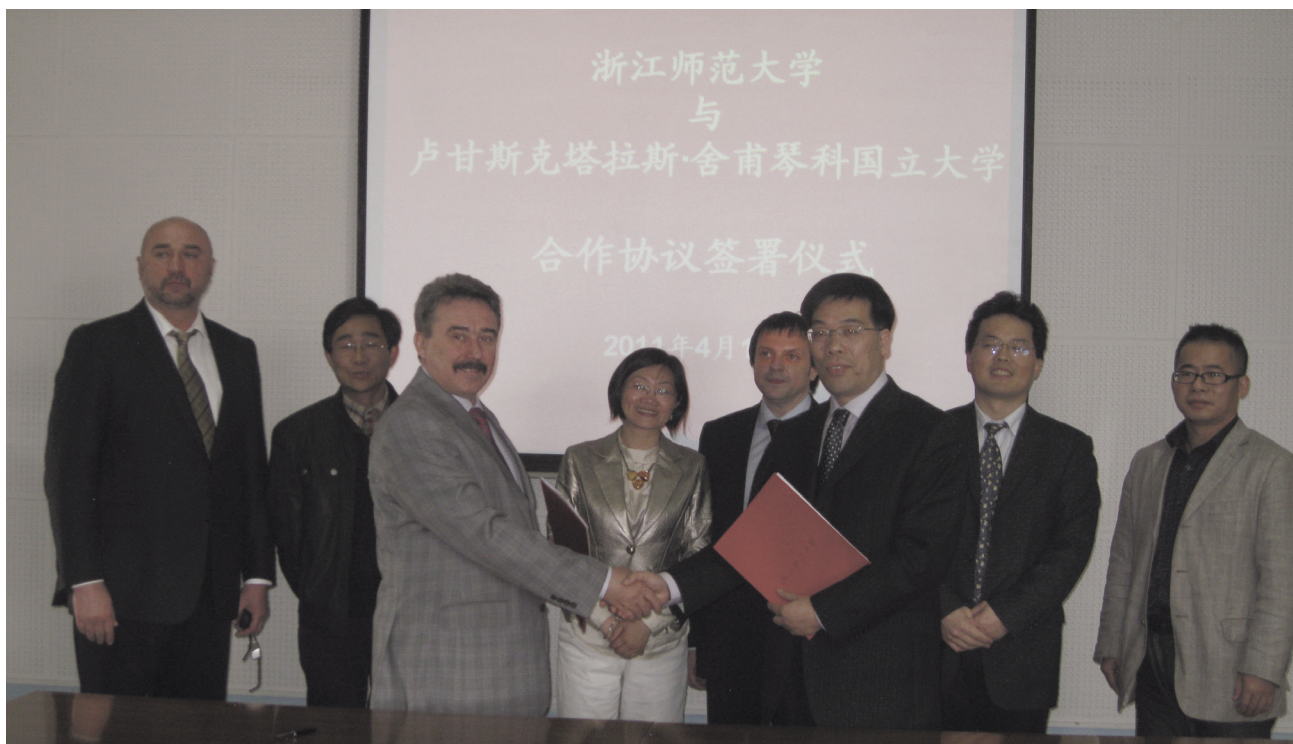

Ректор В. С. Курило, директор ІКМ Н. П. Гвоздева, проректор О. І. Бабічев зустрічають посла Франції в Україні Філіпа де Сюремена (2004 р.)

ЛДПУ імені Тараса Шевченка – лідер в освітньому просторі регіону

Візит делегації університету до КНР та підписання договору з Чжензяньським університетом (2011 р.)

Зустріч зі студентами ЛНУ, які перебувають на стажуванні у Чжанзяньському університеті КНР (2011 р.)

до навчання, високий рівень професорсько-викладацького складу, можливість отримати додаткову професію (у тому числі й робітничу) і таким чином вирішити проблему працевлаштування після закінчення вишу, можливість підготуватися до вступу на факультеті допрофесійної підготовки – усе це приваблювало до університету багато молоді. Майбутні фахівці мали можливість пройти всі ступені навчання – від робітничої професії до магістра, удосконалюючи знання, уміння, навички, пошуково-науківі здібності на більш високому рівні.

За період з 1998 – 2006 рр. у межах університету було відкрито 3 відокремлених факультети у м. Старобільськ (1998 р.) (керівники – А. П. Полтавський, О. Я. Межерицький), м. Ровеньки (1999 р.) (керівник – В. М. Бабченко) та м. Кадіївка (Стаханов) (2005 р.) (керівник – Н. М. Горобець) починає роботу Інститут культури і мистецтв (2000 р.) (керівник – Н. П. Гвоздева),

Справа наліво – директор інституту післядипломної освіти Є. М. Хриков, декан факультету довузівської підготовки О. В. Адаменко, декан історичного факультету в 90-ті рр. Н. М. Гупан

Директор музею В. Ф. Семистяга проводить екскурсію для іноземної делегації

Президент НАНУ Б. Є. Патон і ректор В. С. Курило після підписання договору про співпрацю (2007 р.)

Інститут післядипломної освіти (2000 р.) (керівник – Є. М. Хриков), Інститут економіки та бізнесу (2001 р.) (керівник – В. П. Хмель), Інститут фізичного виховання і спорту (2002 р.) (керівник – Г. М. Максименко), Алуштинський навчально-консультаційний центр (2002 р.) (керівник – В. І. Кулдиркаєв). Кількість студентів перевищує 22 тисячі, які навчаються у 4 інститутах, 9 факультетах, 48 кафедрах, 2 педагогічних та політехнічному коледжі, ліцеї, гімназії, професійному ліцеї. Починає працювати Центр інноваційних технологій (керівник – Т. Б. Недайнова), Інститут ґрінченкознавства (керівник – О. І. Неживий), Українсько-канадський центр “Відродження” (керівник – В. Ф. Семистяга).

У 2000 р. Академія педагогічних наук і Міністерство освіти і науки України вирішили провести VII Всеукраїнські педагогічні читання “Василь Сухомлинський і сучасність” на базі найстарішого в Донбасі вищого навчального закладу – Луганського національного педагогічного університету. У 2001 р. на базі університету створено Східний філіал Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (керівник – О. А. Галич) та відкрито науково-дослідний центр “Вища освіта регіону” (спільний проєкт з Інститутом вищої освіти АПН України) (керівник – В. С. Курило). У тому ж 2001 р. ЛНПУ на правах колективного члена увійшов до складу Міжнародної академії педагогічної освіти і став її регіональним відділенням. Протягом 2004 р. були відкриті філії Інституту прикладної математики і механіки НАН України (керівник – В. М. Усенко), Донецького фізико-технічного інституту

Корпус № 2

імені О. О. Галкіна НАН України (керівник – І. С. Жихарев), Інституту економіки промисловості НАН України (керівник – Н. М. Чеботарьова), Східноукраїнський філію Інституту археології НАН України.

Починають працювати й власні науково-дослідні центри та лабораторії. З 2001 р. – науково-дослідний центр ім. В. М. Бейліса «Схід-Захід: теорія та історія міжцивілізаційних взаємовідносин» (директор – професор М. С. Бур'ян). Центр займався вивченням теорії та історії міжцивілізаційних взаємостосунків у продовження досліджень наукової школи сходознавства, засновником якої був професор В. М. Бейліс. Паралельно з ним у 2010 р. було засновано науково-навчальний центр з вивчення світових інтеграційних процесів і міжнародних конфліктів імені Г. Л. Бондаревського.

Цікавим є те, що в складі університету були й підрозділи, які забезпечували й надання середньої освіти. З 2002 р. таку роботу проводив навчально-виховний комплекс «Початкова школа-гімназія «Дитяча Академія» (керівник – І. Л. Голубенко). Цей заклад включав у себе школу раннього розвитку (4 – 5 років), початкову школу (1 – 4 класи), гімназію (5 – 9 класи), профільну школу (10 – 11 класи), а також дитячий садок. З 2004 р. він набув статусу експериментального навчального закладу регіонального рівня за темою: «Особливості навчально-виховного процесу, що забезпечує цілісний розвиток особистості дитини». За результатами національного рейтингу 2006 р. «Дитячу Академію» було визнано лідером у сфері освіти.

Для студентів оновлено та запущено 7 навчальних корпусів з трьома великими актовими, концертним і спортивним залами, 5 гуртожитків, спортивний корпус, майстерні, віварій,

М. С. Бур'ян –
декан історичного
факультету у 1998 –
2001 рр.

ЛДПУ імені Тараса Шевченка – лідер в освітньому просторі регіону

Корпус № 3

навчально-польовий табір і біостанція, зоологічний, геологічний, анатомічний та історико-археологічний музеї, астрономічна обсерваторія, зимовий ботанічний сад, парк-музей кам'яних скульптур, бібліотека, центр побутового обслуговування, санаторій-профілакторій на 100 місць, їдальня, кафе тощо. 1 вересня 2002 року завершилось будівництво і введено в експлуатацію новий навчальний корпус № 3.

Проректор з наукової роботи О. М. Клімочкіна презентує наукові публікації за 2012 рік

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка: сторінки історії (1921 – 2021 рр.)

Університет з висоти пташиного польоту

ЛДПУ імені Тараса Шевченка – лідер в освітньому просторі регіону

Музей кам'яних статуй на території університету

Музей кам'яних статуй на території університету

ЛДПУ імені Тараса Шевченка – лідер в освітньому просторі регіону

Основою успіху університету є науково-педагогічні кадри. За відсутності належного фінансування кадри змогли вирішити багато проблем, пов'язаних з науково-методичним забезпеченням спеціальностей, вирішенням технологічних проблем навчального процесу.

Для підготовки молодих науковців в університеті функціонують – аспірантура з 25 спеціальностей та докторантура з 4 спеціальностей. У 2005 році загальна кількість аспірантів і докторантів університету перевищила 300 осіб. З 1997 року діє спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських і докторських дисертацій за спеціальностями 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, 13.00.05 – соціальна педагогіка. У 2005 році успішно розпочала роботу спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.01 – українська мова.

Щороку в університеті проводиться конкурс на кращий науковий проект серед викладачів і окремо – серед молодих учених, студентів. Боротьба за перемогу в конкурсі – серйозна й об'єктивна, а матеріальне заохочення – не зайвий стимул. Протягом останніх років наукові дослідження проводилися з 20 наукових проектів, які фінансувалися Міністерством освіти і науки, за рахунок грантів і з позабюджетних коштів закладу. Проводиться рейтинг кафедр з наукової роботи; ураховуються такі показники, як кількість публікацій, наявність студентських публікацій, якісні показники діяльності аспірантури тощо. Підсумки рейтингу наукових досягнень підводяться щорічно в кінці календарного року й ухвалюються Вченою радою університету при розгляді питання “Про результати науково-дослідної роботи університету в поточному році та завдання на наступний рік”. Кафедри, які за рейтингом посідають призові місця, отримують нагороди. Крім того, встановлюються нагороди для вчених університету за досягнення в окремих напрямках наукової роботи:

- за досягнення в підготовці науково-педагогічних кадрів;
- за успіхи в науковій роботі зі студентами;
- за підготовку та видання підручників і навчальних посібників з грифом МОН;
- за підготовку та видання підручників і навчальних посібників з грифом МОН України;
- за успіхи у виконанні міжнародних наукових проектів або програм;
- за досягнення молодого вченого (віком до 35 років) у науковій роботі.

Засідання спеціалізованої ради з історії. На фото С. О. Вовк, І. С. Михальський, А. В. Бадер, В. Г. Крюков

Міністр освіти і науки С. М. Ніколаєнко в археологічному музеї університету

Випуск магістрів VI-2013 р.

Серед професорів, викладачів, аспірантів і студентів створилася не просто ділова атмосфера, усі вони творчо співпрацюють. Справжньою подією, поштовхом до нових пошуків став відкритий у 2001 році науковий семінар, де провідні професори університету виступають перед своїми колегами з лекціями з найбільш актуальних проблем сучасної науки, реформування національної системи освіти України, її інтеграції у світовий освітній простір.

Уважна зацікавлена робота з науковими кадрами приносить свої плоди. Ефективно працюють 22 наукові лабораторії, продовжують плідну роботу знані в Україні наукові школи професорів М. С. Буряна, В. Д. Дяченка, Н. В. Гавриш, О. А. Галича, В. М. Галич, К. Д. Глуховцевої, А. С. Зеленька, І. Ф. Кононова, В. С. Курила, М. І. Коноплі, С. В. Савченка, С. Я. Харченка, Є. М. Хрикова, В. Д. Ужченка, Н. В. Луніної, В. М. Усенка та ін.

Засновниця журналістської освіти в університеті – проф. В. М. Галич з колегами зі Львова (проф. Н. В. Зелінська), Києва (проф. В. В. Різун) та Харкова (проф. І. Л. Михайлин), 2010 р.

Професори О. Н. Чиж та О. А. Галич

Професор університету, народний артист України
В. І. Самарцев, ректор В. С. Курило, доцент, заслужений
працівник культури Ю. М. Казаков

Широковідомі в наукових колах результати досліджень учених Луганського педуніверситету з таких напрямків:

- міжцивілізаційні відносини та місце в них України;
- актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи;
- створення освітніх технологій на засадах сучасних концепцій підготовки професійно-педагогічних кадрів;
- реалізація технології особистісно орієнтованого підходу в системі вищої освіти;
- проблеми розвитку мови й культури: сучасний стан і перспективи;
- синтез нових органічних сполук з фармакологічною дією шляхом каскадної гетероциклізації;
- соціально-культурологічні та валеологічні аспекти феноменології здоров'я дітей та учнівської молоді;
- алгебраїчні системи та їх властивості та ін.

Кожного року викладачі університету захищають 2 – 3 докторські та 15 – 20 кандидатських дисертацій, публікують понад 1200 статей, видають 10 – 15 монографій, до 140 навчальних посібників та підручників, у тому числі електронних, отримують 5 – 8 патентів на винаходи, беруть участь у всеукраїнських і міжнародних конференціях і семінарах, на базі університету проходить 4 – 5 міжнародних чи всеукраїнських форумів.

В університеті постійно реалізуються нові форми наукової роботи зі студентами та аспірантами. Центр інноваційних технологій організував семінар для аспірантів „Школа молодих дослідників”. Кафедра дошкільної та початкової освіти й кафедра психології проводять наукові ярмарки, на яких студенти знайомляться із запитами вчителів-практиків про науково-методичну обробку проблем. Результатом цих заходів є встановлення контактів між студентами й керівниками навчальних закладів, представниками міськадміністрацій для об'єднання зусиль учених університету й педагогів-практиків у межах спільної науково-дослідної роботи. Науково-дослідна робота зі студентами університету спрямована на активізацію наукової творчості студентів, розвиток їх дослідницького пошуку та здібностей. Студентське наукове товариство об'єднує студентів, які займаються науково-дослідною роботою. Основними завданнями товариства є формування загальної наукової культури,

ЛДПУ імені Тараса Шевченка – лідер в освітньому просторі регіону

Студенти історичного факультету на розкопках в Ольвії (2010 р.)

Студенти історичного факультету на розкопках Десятинної церкви (Київ, 2007 р.)

дослідницьких умінь і навичок студентів, виявлення здібних і творчо мислячих студентів, залучення їх до різних форм наукової діяльності, популяризації їх науково-дослідної роботи. Рада СНТ університету складається з керівників СНТ інститутів, факультетів, коледжів університету.

Понад 5000 студентів беруть участь у роботі наукових гуртків, проблемних груп, розробці науково-дослідних проєктів. Студенти виступають з доповідями на наукових конференціях, публікують наукові статті, беруть участь в університетських олімпіадах з усіх навчальних дисциплін та спеціальностей. У 2005 р. у фахових виданнях опубліковано понад 430 студентських наукових робіт, 72 студенти змагалися на Всеукраїнських студентських олімпіадах.

І як результат – студенти здобувають 8 – 12 призових місць на Всеукраїнських олімпіадах.

У 1999 – 2000 рр. Міністерство освіти і науки України на базі Луганського педагогічного проводило студентську олімпіаду з історії. У 2001 – 2003 рр. на базі університету пройшла Всеукраїнська олімпіада з української мови та літератури. У 2004 р. і 2005 р. – Всеукраїнська олімпіада з соціальної педагогіки.

До послуг молодих науковців – передові комп'ютерні технології, перед ними відкриваються все нові можливості. До того ж їм є кого наслідувати.

Досвід знаних учених, корифеїв педагогічної праці отримує гідну оцінку, а наукові досягнення викликають захоплення. У 2001 році вперше заслужені викладачі університету доценти Р. Я. Ісаєва,

Візит В. А. Ющенка до університету (2001 р.)

Почесні доктори
університету диригент
Курт Шмідт, народний
депутат М. М. Гапочка,
академік К. М. Ситник

О. Т. Проказа були удостоєні звання “Почесний професор університету”. У наступні роки цього звання були удостоєні В. І. Жадан, Н. В. Луїна, Л. П. Нестеренко, А. С. Зеленько, В. Д. Ужченко, М. Д. Самчук, Т. Б. Жулій, О. О. Александрова.

У лютому 1997 р. було засновано журнал “Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка”. У 1999 р. видання було зареєстроване як фахове за такими науками: філологія, педагогіка, історія, біологія. Журнал “Бахмутський шлях” почав виходити в 1994 р., а в 2000 р. видання зареєстроване як фахове з історії та філології. У 2000 році його засновником став ЛНПУ імені Тараса Шевченка, того ж року журнал було зареєстровано як фахове видання з історії та філології.

У 2001 році було поновлено видання часопису “Освіта Донбасу”, заснованого ще в 1922 році. У 2003 році вперше побачив світ журнал „Соціальна педагогіка: теорія та практика”. Ці видання є фаховими з педагогічних наук. Вони розповсюджувалися по всій Україні, серед їх передплатників – учителі, науковці з Києва, Рівного, Херсона, Донецька, Переяслав-Хмельницького, Львова та інших міст.

У 2003 р. вийшли у світ журнали “Український математичний вісник” та “Алгебра та дискретна математика” (фахові видання з фізико-математичних наук), „Лінгвістика” (фахове видання з філологічних наук).

Зростання кількості підготованих викладачами університету наукових та методичних робіт, а також заснування нових періодичних видань поставило перед закладом проблему відсутності власного видавництва. У 2002 р. було створено редакційно-видавничий відділ (керівник – С. М. Лобода). Тоді ж на IV Київській міжнародній виставці ярмарку «Книжковий світ – 2002» видавництво університету «Альма-матер» було нагороджено призом «Срібний Нестор-літописець» за серію електронних видань. Своєю чергою електронні видання університету отримали перше місце на конкурсі «Книжковий дивосвіт України» в номінації «Краще електронне видання».

Створене видавництво було розгалуженою системою, яка складалася з відділу комп’ютерної поліграфії та дизайну, відділу нових інформаційних технологій та навчання та навчально-виробничої лабораторії кафедри видавничої справи, реклами і зв’язків з громадськістю. За високу якість поліграфічної продукції видавництво університету неодноразово відзначалось почесними нагородами. Зокрема,

Дні австрійської культури в університеті. Професор університету Курт Шмідт, посол Австрії в Україні Міхаель Мііс, ректор В. С. Курило

у 2008 – 2010 рр. – дипломами VI – VIII книжкових форумів Луганщини “Книга. Інформація. Суспільство” за значний внесок у розвиток педагогічної галузі України, активне впровадження електронної книги на Луганщині, а також перемогу в номінації «Краще навчальне видання» обласного конкурсу «Поліграфіст-2009» та «Поліграфіст-2010».

У 2010 р. видавництво ЛНУ було нагороджене дипломами Першого Всеукраїнського конкурсу видань для вищих навчальних закладів «Університетська книга – 2010» за кращі навчальні видання «History of Ukraine», «Мистецтво у світоглядному вихованні», «Маркетинг інновацій». Видавництво також посіло III місце у номінації «За високу видавничу культуру видання навчальних книг». Видавництво посіло III місце у номінації „За високу видавничу культуру видання навчальних книг”. У 2012 р. видавництво нагороджено Почесною грамотою за плідну працю в інформаційній сфері, високі професійні досягнення та з нагоди виходу з друку 150-го випуску журналу „Освіта Донбасу”, а також дипломом за участь в обласному фестивалі преси та поліграфії „Медіа-вернісаж – 2012”. Крім того, експозиція видавництва неодноразово була представлена на державному стенді України на Франкфуртській виставці-ярмарку (Німеччина). Напередодні 2014 р. у видавництві ЛНУ щороку виходили в світ близько 200 найменувань наукової та навчально-методичної продукції загальним накладом майже 45 000 примірників.

Багаторічні досягнення колективу університету одержали своє визнання. У 2003 р. Указом Президента України Луганському державному педагогічному університету імені Тараса Шевченка було надано статус національного.

**Від педагогічного —
до класичного:
університет на шляху
перетворень**

86-й рік свого існування Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка активно продовжив роботу в європейському напрямку. За два роки до цього – у 2004 р. – виш став повноправним учасником Європейської асоціації університетів (EUA), структури, яка представляє та підтримує вищі навчальні заклади в 46 країнах Європи, забезпечуючи їх унікальним форумом для співпраці та надаючи можливість слідкувати за останніми тенденціями в галузі вищої освіти та науки. Члени Асоціації – це європейські університети, задіяні в навчанні та наукових дослідженнях, національних асоціаціях ректорів та інших організаціях, що діють у вищій освіті та науці. EUA відіграє невід’ємну роль у формуванні майбутньої європейської вищої освіти та науки, дякуючи своїй винятковій обізнаності із сектором та різноманітності своїх членів. Мандат Асоціації щодо Болонського процесу, вклад в формування політики ЄС в галузі науки та стосунки з міжурядовими організаціями, а також європейські установи та міжнародні асоціації підтверджують її здатність розглядати проблеми в галузі вищої освіти, науки та інновації, які є ключовими для університетів.

Цього ж року університет пішов на безпрецедентний крок – першим в Україні розпочав процедуру зовнішнього незалежного експертного оцінювання, яку проводила Європейська асоціація університетів. До університету прибула представницька комісія з числа колишніх ректорів університетів: Сорбони, Рейк’явіку,

На з’їзді Європейської Асоціації Університетів. Емануель Баррозо (голова Єврокомісії), В. С. Курило, президент асоціації Георг Вінклер (Лісабон, 2007 р.)

Інститут Конфуція при ЛНУ визнано кращим у світі
(Пекін, 2013 р.)

Братиславського та інших провідних університетів Європи. Перед цим університет провів досить складну процедуру самооцінювання. Комісією було визнано якість освіти луганського університету такою, що відповідає європейським нормам і стандартам, і засвідчило активну інтеграцію в європейський освітній простір, усуненню перешкод для студентів і викладачів в межах Європи в налагодженні співпраці між країнами у створенні загального освітнього простору. Однією з основних рекомендацій експертів для університету та Міністерства освіти і науки була зміна статусу університету – з педагогічного на класичний.

Цього ж року розпочато реалізацію спільного проєкту ЛНПУ і американського Університету Франклін Пірс щодо щорічної Літньої школи інтенсивного вивчення англійської мови. Крім того, у Луганську починають готувати магістрів за програмою американського вишу з напрямку бізнес адміністрування (МБА – магістр бізнес адміністрування). Унікальні можливості співпраці з американською стороною стали стимулом для створення власної програми підготовки в Луганському національному педагогічному університеті програми з підготовки кадрів для бізнес-проєктів. МБА – найбільш популярна та одна з найбільш вартісних програм підготовки у західних вишах, стала доступною для українських студентів, які опанувавши програму, змогли реалізувати себе як в приватних, так і у великих, елітних бізнеспроєктах України та інших країн. Координатором цієї програми стала професор О. В. Адаменко.

Пекін. Грудень 2013 р.. Зустріч з керівником Ханьбання (мережа інститутів Конфуція)

Завдяки співпраці двох університетів та активній роботі ректора університету Франклін Пирс, професора Джорджа Хагерті, на програму МВА Державним департаментом США було виділено кількасоттисячний грант підтримки, який дозволив більш ніж у десять разів зменшити вартість навчання за програмою для українських студентів.

На базі університету починає функціонувати Німецький культурно-мовний центр Гете-Інститут. А роком пізніше китайський Інститут імені Конфуція. Цей культурно-мовний центр у період до 2013 р. відкриває 13 філій у регіоні та інших містах України, у тому числі у місті Ялта.

Інститут займався викладанням китайської мови, підвищенням кваліфікації викладачів, вів спортивну секцію для людей з інвалідністю, підтримував програми обміну та культурні проекти, зокрема дитячий хор китайської пісні. У грудні 2013 р. у ході роботи VIII Міжнародної конференції Інститутів Конфуція центр при ЛНУ було визнано кращим у світі.

2006-й рік став проривом й у національному та регіональному освітньому просторі – ЛНПУ, згідно рейтингових оцінок Міністерства освіти і науки України, увійшов у число кращих вищих навчальних закладів України, завершено процедуру реєстрації університету як установи – виробника та розповсюджувача програмного забезпечення, а до складу університету входять Рубіжанський політехнічний коледж імені О. Є. Порай-Кошиці, Брянківський технолого-економічний технікум, Луганський професійний торгово-кулінарний ліцей, Центр науково-технічної інформації.

Цього ж року відбуваються кадрові зміни в керівництві вишу. Після обрання ректора університету В. С. Курила народним депутатом України V скликання, виконання обов'язків керівника закладу покладено на першого проректора (2006 – 2010 рр.) С. В. Савченка, якого трудовий колектив обирає ректором університету (2010 – 2012 рр.). В університеті за рішенням зборів трудового колективу та вченої ради було введено посаду президента університету, на яку таємним голосуванням обрано В. С. Курила.

У 2007-му р. університет продовжує структурні реформи та створює Інститут торгівлі, обслуговуючих технологій і туризму та Інститут фізики, математики та інформаційних технологій. Рішенням МОН до складу університету передано Луганський професійний торгово-кулінарний ліцей та Рубіжанський професійний електромеханічний ліцей.

За ініціатииви доцентки О. Чурикової-Кушнір створено дитячу обласну хорову філармонію університету, засновано Міжнародний вокально-хоровий конкурс-фестиваль «Хай пісня скликає друзів», у якому беруть участь і професіонали, і аматори віком від 3 років (з 2018 р. естафету реалізації проекту передано Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича).

Від педагогічного – до класичного: університет на шляху перетворень

Представники комісії Європейської Асоціації університетів на чолі з ректором Братіславського університету Фердінандом Девінські

Ректор університету Франклін Пірс Д. Хагерті (зліва) та В. С. Курило. (США, 2008 р.)

Директорка Лисичанського педагогічного коледжу Г. М. Міненко презентує новий навчальний кабінет (2013 р.)

Цілеспрямована десятирічна робота колективу дала результат. 28 березня 2008 р. виходить розпорядження Кабінету Міністрів України та Указ Президента України, яким Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка (ЛНПУ) був реорганізований у класичний університет. Відтоді – це Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Цього ж року у рейтингу «Топ-200 Україна», що проводиться щорічно кафедрою ЮНЕСКО «Вища

технічна освіта, прикладний системний аналіз та інформатика», університет посів 21 позицію, увійшовши в 30 кращих українських вищих навчальних закладів й очоливши список університетів Луганщини. Цього ж року до структури університету увійшли Луганський коледж технології та дизайну та Вище професійне училище ЛНУ.

У 2008 р. у кварталі Вільхівський відкрито новий гуртожиток більше, ніж на 400 осіб, для студентів Інституту торгівлі, обслуговуючих технологій і туризму та Інституту фізики, математики та інформаційних технологій.

Прем'єр-міністр України Ю. В. Тимошенко на зустрічі з викладачами і студентами університету (2007 р.)

Студенти-журналісти під час проведення тренінгу «Медіашкола ЛНУ – 2012 р.»

За перше десятиріччя 2000-х рр. зріс суспільний авторитет університету. Свідченням цього стали візити до університету президентів України Л. Кучми (двічі), В. Ющенка, прем'єр-міністрів В. Пустовойтенка, А. Кінаха, В. Януковича, Ю. Єханурова, Ю. Тимошенко, міністрів освіти та науки В. Зайчука, В. Кременя, С. Ніколаєнка, послів провідних країн світу, міжнародних делегацій та делегацій університетів-партнерів.

Протягом 2009 р. університет укріплює свої позиції лідера освітнього процесу регіону та країни. ЛНУ імені Тараса Шевченка відзначено золотою медаллю виставки «Сучасна освіта в Україні – 2009» у номінації: «Інтеграція науки і освіти – необхідна умова підвищення якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах», а також присвоєно звання «Лідер у створенні сучасних засобів навчання». У рамках восьмої Міжнародної виставки «Східна брама України 2009» (4 червня 2009 р.) видавництво університету відзначене грамотами за реалізацію видавничих проєктів «Історія Луганського краю», «Історія Донбасу», інших історико-дослідницьких і культурологічних проєктів» та дипломами VII та VIII книжкових форумів Луганщини «Книга. Інформація. Суспільство» за перемогу в номінації «Краще навчальне видання» обласного конкурсу на краще поліграфічне видання «Поліграфіст – 2009» та «Поліграфіст – 2010».

У ЛНУ імені Тараса Шевченка відкриваються нові напрями професійної підготовки на бакалавраті – «Професійна освіта» за профілями «Товарознавство та комерційна діяльність», «Економіка підприємств, маркетинг і менеджмент», а також за напрямом «Декоративно-прикладне мистецтво» на базі Рівненківського факультету ЛНУ. Чотири нові спеціальності університет відкрито в магістратурі – «Журналістика», «Комп'ютерні системи і мережі», «Країнознавство» та «Державна служба». За освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» розпочато підготовку фахівців за напрямками «Журналістика», «Видавничі справи та редагування», «Фольклористика», «Прикладна лінгвістика», «Країнознавство», «Державна служба», Комп'ютерні системи та мережі».

Спільно з Донбаським державним технічним університетом (м. Алчевськ) розпочато випуск електронного спеціалізованого журналу «Науковий вісник Донбасу», який представляв результати досліджень в двох напрямках – педагогіка і технічні науки.

Університет поповнюється новими структурними підрозділами – до складу вишу входить Щастинський професійний ліцей автомобільного транспорту. На базі психолого-педагогічного факультету створено Інститут педагогіки і психології (директор – Г. І. Божко), а природничо-географічного – факультет природничих наук (декан – В. Д. Дьяченко).

Цього ж року у спортивному комплексі університету відкрито фітнес-центр площею 300 м², де можуть одночасно займатися до 40 осіб. У фітнес-центрі обладнані два сучасних спортивних зали: тренажери та степ-аеробіки (у навчальний час тут проходилися заняття Інституту фізичного виховання і спорту, а в позанавчальний – відкритий для всіх студентів та викладачів університету).

Наступний рік для університету стає не менш вдалим, ніж усі попередні. ЛНУ імені Тараса Шевченка нагороджено стелою та дипломом Гран-Прі Міжнародної виставки-презентації «Сучасні навчальні заклади – 2010» в номінації «Лідер вищої освіти України». У рейтингу «Топ-200 Україна» університет посів 22 позицію, і знову очолив список університетів Луганщини. Університет увійшов до першої трійки українських вузів, де студенти показали найвищі результати на Всеукраїнських предметних олімпіадах і конкурсах наукових робіт – рекордні 38 призерів.

Видавництво університету під керівництвом С. М. Лободи отримує нагороди Першого Всеукраїнського конкурсу видань для вищих навчальних закладів «Університетська книга – 2010 за кращі навчальні видання «History of Ukraine», «Мистецтво у світоглядному вихованні», «Маркетинг інновацій». Видавництво також посіло III місце у номінації «За високу видавничу культуру видання навчальних книг».

Розроблена та впроваджена в роботу комплексна програма освіти та фахової підготовки студентів з інвалідністю. Програма реалізована у співавторстві з фахівцями управлінь Луганської обласної державної адміністрації, Фонду соціального захисту інвалідів, громадських організацій, які працювали над проблемами людей з обмеженими можливостями (завдяки проєкту у 2012 р. в університеті здобували освіту 250 студентів з інвалідністю, 200 з яких проживали у гуртожитках. Також в університеті було відкрито Реабілітаційний центр, де люди з інвалідністю отримували профілактичне лікування).

З початку 2000-х рр. університет проводив активну міжнародну діяльність. Член Всесвітньої та Європейської асоціації університетів, член Болонської Хартії університетів, член Всесвітньої асоціації порівняльної педагогіки. Більше 50-ти університетів-партнерів з США, Канади, Бразилії, Франції, Іспанії, Росії, Німеччини, Сербії, Боснії, Греції, Кіпру, Литви, Болгарії, Польщі, Туреччини, Китаю та інших країн світу.

Щорічно зростала кількість іноземних студентів. На початок 2014 року в ЛНУ навчалося понад 2200 студентів з 25 країн світу. Найбільше з Китаю, Туркменістану, Азербайджану, Сербії, Нігерії, Росії, Йорданії. Були, студенти з Франції, Ізраїлю та, навіть, Мальдівських островів. Популярними напрямками підготовки були: філологія, музичне мистецтво і вокал, природничі науки, економіка.

Відкрився Центр вивчення японської мови в рамках міжнародного українсько-японського проєкту ЛНУ і фонду «Експо-70». Відкривається Центр вивчення єврейської культури та івриту. У ньому проходили заняття для профільних груп, що вивчають іврит, а також факультативи для всіх бажаючих познайомитися з культурою і мовою Ізраїлю. Засновується науково-навчальний центр

Від педагогічного – до класичного: університет на шляху перетворень

Студенти та викладачі навчально-наукового інституту економіки та бізнесу

Студенти історичного факультету в гуртожитку (Березень 2007 р.)

з вивчення світових інтеграційних процесів і міжнародних конфліктів імені Г. Л. Бондаревського (керівник – М. С. Бурьян).

Розпочинається підготовка студентів за спеціальностями «Політологія» та «Практична психологія» (Ровеньківський факультет, декан – О. В. Бажановська), «Туризм» (Алуштинський навчально-консультаційний центр). ЛНУ почав підготовку магістрів за напрямом «Організація обслуговування населення. Перукарське мистецтво та декоративна косметика» (керівник відділення – С. А. Шпетна).

Особливо необхідно сказати про Алуштинський навчальний центр університету. Його було засновано на початку 2000-х років за ініціативи професора університету В. І. Кулдиркаєва. У Кримській автономній республіці працювало більше сорока філій різних університетів, у тому числі більше десяти російських. В Алушті працювало 16 філій. А через 10 років залишилося два – Луганського та Таврійського університетів. Усі інші не витримали конкуренції. Ми готували в Алушті спеціалістів з української мови та літератури, іноземних мов, біології, дизайну, економіки тощо. Контингент студентів складав 1200 осіб. У 2008 році центр відкрив своє відділення у Севастополі, де готував учителів початкових класів та вихователів дошкільних закладів.

2010 року ректором обрано С. В. Савченка, а президента університету В. С. Курила – дійсним членом (академіком) Національної академії педагогічних наук України.

У 2011 р. – ЛНУ імені Тараса Шевченка проходить процедуру повторного оцінювання Європейською асоціацією університетів якості освітніх послуг. Експертну комісію очолювали колишні ректори Болонського та Братиславського університетів. Експерти EUA констатували європейський рух луганського вишу, успішний динамічний розвиток згідно із стратегіями кращих вишів Європи. Університет відзначено найвищими нагородами II Міжнародної виставки «Сучасні навчальні заклади – 2011», зокрема Почесною нагородою в номінації «За наукову діяльність та підготовку педагогічних кадрів», а також двома золотими медалями в номінаціях: «Запровадження системи компетенцій як основи підготовки конкурентоздатних фахівців у вищій школі» і «Запровадження інноваційних технологій в навчальний процес вищого навчального закладу I – II рівня акредитації».

У рейтингу якості та насиченості власних веб-ресурсів «Webometrics» університет визнали 18-м серед вітчизняних вищих навчальних закладів. За один рік університет піднявся більш як на 1,5 тисячі позицій у цьому рейтингу відносно 20 тисяч світових університетів, залучених до «Webometrics».

На базі університету відкривається дві нові спеціалізовані ради із захисту кандидатських дисертацій та розширено спектр спеціальностей по захисту докторських дисертацій. Відкрито ради із захисту дисертації на здобуття ступеня кандидата наук за спеціальностями «Історія України», «Історіографія, «Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни», «Всесвітня історія». Їх очолили професори І. С. Михальський та М. С. Бурьян. Можливість здобувати ступінь доктора наук здобули вчені, що працювали в напрямку «Теорія і методика навчання (українська мова)» (голова – професор С. В. Савченко).

У рамках співпраці з іноземними партнерами в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка за сприяння Посольства Туреччини в Україні відкривається спочатку один, а потім і другий центри вивчення турецької мови. Там студенти вивчали мову та культуру

Візит ректора С. В. Савченка до Адигейського університету (2012 р.)

Туреччини, маючи для цього необхідне обладнання. Кожен рік бібліотека ЛНУ ім. Тараса Шевченка поповнюється книгами з турецького мовознавства, підручниками та художньою літературою. Студенти Луганського університету кожен рік брали участь в Олімпіадах з турецької мови, де неодноразово завойовували золоті, срібні та бронзові медалі (декан – І. М. Карпенко, завкафедри – Н. В. Федічева).

У 2011 р. матеріально-технічну базу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка поповнює музей, де представлено документи, матеріали, газетні вирізки та інша продукція з часів відкриття університету (директор – В. Ф. Семистяга). Першим почесним гостем музею став президент Національної академії педагогічних наук України В. Кремень та голова Верховної Ради України В. Литвин. Побудоване нове книгосховище та читальну залу. Тут розташовано електронний зал для відвідувачів, зберігається наукова, художня і технічна література.

Університет починає готувати фахівців для медичної галузі (на базі створеної кафедри лабораторної діагностики). Луганська регіональна торгово-промислова палата і Торговельно-промислова палата України приймають заклад освіти у свої ряди, відбувається підписання договору про співпрацю

з Луганською регіональною торгово-промисловою палатою. ЛНУ також став членом торгово-промислової палати США.

1 березня 2011 року університет урочисто відзначив своє 90-річчя. На святі були присутні Голова Верховної Ради України В. М. Литвин, Президент Національної академії педагогічних наук В. Г. Кремень, заступник міністра освіти і науки України Я. Я. Болюбаш, керівництво Луганської області та міста Луганська, іноземні делегації з університетів-побратимів. У цей день в університеті було відкрито пам'ятник Тарасу Шевченку роботи скульптора М. Г. Шматка, новий корпус бібліотеки та музей історії університету. Велику кількість викладачів було відзначено високими державними та відомчими нагородами.

2012-го року відбуваються зміни в керівництві вишу. По завершенню каденції народного депутата України, В. С. Курило повертається до активної науково-педагогічної діяльності та очолює ЛНУ імені

—
Зустріч з ректоратом Барселонського університету (2012 р.)

—
Зустріч ректора університету В. С. Курила з делегацією з Республіки Ірак

Тараса Шевченка – трудовий колектив обирає його ректором. Університет продовжує торувати свій шлях на освітній ниві: у рейтингу «Топ – 200 Україна» посідає 21 позицію, увійшовши в 25 кращих українських вищих навчальних закладів й знову очолює список найкращих університетів Луганщини. Виш посідає 3 місце серед класичних вишів України в рейтингу вищих навчальних закладів та наукових установ Міністерства освіти і науки України за показником ефективності використання бюджетних коштів на виконання наукових досліджень і розробок. III Міжнародна виставка «Сучасні навчальні заклади – 2012» приносить чергові відзнаки – отримано дві золоті медалі: за високу якість освіти і роботу зі студентами, які мають інвалідність, а також визнано «Лідером з міжнародної діяльності».

Відбувається реорганізація одного з найстарших факультетів історичного. На його базі утворюється Інститут історії, міжнародних відносин і соціально-політичних наук (директор – Л. Ц. Ваховський). Запроваджено нові спеціальності в:

- *аспірантурі* («Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку», «Теорія та історія політичної науки», «Інформаційно-комунікативні технології в освіті», «Біохімія»);
- *магістратурі* («Генетика», «Фізика наносистем», «Медіа-комунікації», «Реклама», «Інженерія програмного забезпечення»);
- *докторантурі* («Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни»).

Проректор О. І. Бабічев зустрічається з партнерами по торгово-промисловій палаті

Президент НАПНУ В. Г. Кремінь, В. С. Курило, Голова Верховної Ради України В. М. Литвин, голова Луганської обласної ради В. М. Голенко під час святкування 90-ї річниці університету (2011 р.)

Журнал «Algebra and Discrete Mathematics» (редактор – А. В. Жучок) прийнято до бази даних Scopus – найбільшої у світі універсальної реферативної бази з можливостями підрахунку наукового цитування публікацій. Також відбулася презентація педагогічного видання «Education and Pedagogical Sciences» (редактор – В. С. Курило), який є продовженням традицій педагогічного журналу «Освіта Донбасу».

Після капітальної реконструкції відновлює свою роботу Геологічний музей університету (науковий керівник – М. І. Удовиченко), колекцію якого склали зразки руд, мінералів, гірських порід, що збирали вчені-геологи з 1930-х рр. Музей мав два відділи: «Мінерали, руди і гірські

породи» та «Геологічна історія Донбасу» та зберігав близько 10 тисяч експонатів, серед яких є унікальні для України зразки.

Відбувається перше богослужіння у церкві Святої Великомучениці Татіани, будівництво якої розпочалось у 1999 р. за ініціативи «Союзу студентів Луганщини» і здійснювалось на пожертви студентів, викладачів та жителів Луганщини протягом 14 років. Значний внесок у становлення храму зробив його настоятель отець Віктор Нікулін. На території університету розміщено колекцію паркових скульптур, створених студентами і викладачами Інституту культури і мистецтв (парк «Казковий світ») (ідея створення належала заслуженому працівнику культури України, скульптору, доценту кафедри образотворчого мистецтва та професійної майстерності А. Боровому).

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка у 2013 р. підтверджує високі показники освітньо-педагогічної та наукової діяльності. IV Міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти – 2013» приносить чотири золоті медалі і дипломи у номінаціях: «Міжнародна співпраця в галузі освіти», «Професійна діяльність вчителя в інноваційному навчальному закладі», «Управління і науково-методичний супровід інноваційного розвитку сучасних закладів освіти», «Упровадження системи компетенцій у навчальний процес як основи якісної професійної підготовки фахівців вищої освіти». У рейтингу «Топ-200 Україна» університет посідає 21 позицію, увійшовши в 25 кращих українських вищих навчальних закладів, продовжуючи тримати пальму першості серед вишів Луганщини.

Цього ж року відкривається філія військової кафедри, у відповідності з угодою про співпрацю між ЛНУ імені Тараса Шевченка та Харківським університетом військово-повітряних сил України імені Івана Кожедуба. Луганські студенти отримали змогу отримувати крім основної ще й додаткову військову освіту та звання офіцера.

У 2013 році відбулися візити делегацій університету на чолі з ректором університету В. С. Курилом до університетів Боснії, Бразилії та Китаю, під час яких було підписано низку угод про співпрацю в

80 років істфаку. Директор ІІМВСПН Л. Ц. Ваховський та директор ІІІП Г. І. Божко

освітній та науковій діяльності. 2013-й р. продовжив традицію структурного розвитку вишу. Утворено відокремлені підрозділи «Коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» в м. Луганськ; «Старобільський гуманітарно-педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» в м. Старобільськ; Брянківський технолого-економічний технікум перейменований на відокремлений підрозділ «Брянківський коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» та відкрито науково-дослідний Центр природничих наук (науковий керівник – О. М. Клімочкина). Центр складається з цілого ряду лабораторій (органічного синтезу, електронної мікроскопії). Головною особливістю центру стає насичення його сучасним обладнання, яке дозволяє проводити апробацію результатів наукових досліджень вчених декількох інститутів і факультетів ЛНУ. Центр природничих наук став 22 науковим підрозділом вузу. Інститут інформаційних технологій перейменовано в Інститут фізики, математики та інформаційних технологій (директор – Г. А. Могильний).

Найскладніший за всю історію існування – 2014 р. – Луганський національний університет імені Тараса Шевченка розпочинає черговими зверненнями: за даними рейтингу «ТОП – 200 Україна» посідає 25 позицію, залишивши позаду всі луганські виші. Проте російська агресія, яка розпочалась з анексії Автономної Республіки Крим, дійшла і до Луганщини. 17 квітня 2014 р. – український виш

Проректор Д. В. Ужченко та керівниця міжнародного відділу І. В. Мигович проводять зустріч з консулом Федеративної Республіки Німеччини Детлером Вольфом

востаннє на своїй території проводить масштабну акцію за єдність України, в якій взяли участь більше тисячі осіб – співробітників, студентів, викладачів та луганців. Після захоплення Луганської обласної державної адміністрації 28 квітня 2014 р. бойовики т.з. «Луганської народної республіки», розпочинають полювання на ректора університету В. С. Курила, який переховується та після невдалої спроби бойовиків його арештувати, таємно покидає межі Луганська. Бойовики розграбовують його майно, а будинок підривають.

Переможець 5 всеукраїнського конкурсу «Світ дитячої мрії», студент Брянківського коледжу Михайло Поворознюк (2013 р.)

3 травня 2014 р. терористичні угруповання захоплюють приміщення гуртожитку № 5 університету. Співробітників та студентів, які проживали в гуртожитку, переселяють у профілакторій вишу. Протягом травня-червня виш організовує дострокову здачу сесій для студентів та вручає більше 2,5 тисяч дипломів про вищу освіту.

У липні 2014 р. – внаслідок обстрілів Луганська бойовиками терористичної організації «ЛНР» було пошкоджено корпуси університету та гуртожитків: «... десять снарядів влучили

Від педагогічного – до класичного: університет на шляху перетворень

Візит П. О. Порошенка до університету (квітень 2014 р.)

Будівля гуртожитку після обстрілу бойовиками
(Луганськ. Літо 2014 р.)

Пошкоджена після обстрілів будівля ІКМ
(Луганськ. Літо 2014 р.)

Захоплена бойовиками будівля СБУ в м. Луганськ
(квітень 2014 р.)

Засідання Форуму патріотичних сил Луганщини в
університеті (квітень 2014 р.)

в наші корпуси. Один розірвався прямо біля входу до Інституту культури і мистецтв». У центральному корпусі снаряд влучив у дах», – згадував перший проректор С. В. Савченко.

2 серпня 2014 р. ректор ЛНУ імені Тараса Шевченка В. С. Курило видав наказ про тимчасове переміщення університету до м. Старобільськ. Майже 85% викладацького складу виконали наказ. З цього моменту починається нова історія літопису Луганського національного університету імені Тараса Шевченка – в евакуації.

Мітинг за єдність України в ЛНУ (IV-2014)

**На просторах
Луганщини:
університет там,
де вільна Україна**

Протягом липня-серпня 2014 р. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка вдруге за свою історію (вперше – під час Другої світової війни) змінює юридичну адресу і переїжджає з Луганська до Старобільська. Наказом Міністерства освіти і науки України нова адреса вишу – площа Гоголя, буд. 1, м. Старобільськ, Україна. Пізніше Кадіївський (до 2016 р. – Стахановський, директор – Т. І. Васильченко) педагогічний та Брянківський коледжі

Підготовка до нового навчального року (Старобільськ. Серпень 2014 р.)

ЛНУ імені Тараса Шевченка (директор – М. С. Сапіжак) були тимчасово переведені у м. Лисичанськ на навчально-виробничу базу ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка», а ВП «Коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» – у м. Старобільськ.

1 вересня 2014 р. університет розпочав роботу в Старобільську, а корпуси, розташовані в Луганську, 16 вересня 2014 р. остаточно були захоплені бандформуваннями терористичної організації «ЛНР». Викладачі, які на той момент перебували у Луганську, зазнали утисків, переслідувань та арештів.

На просторах Луганщини: університет там, де вільна Україна

1 вересня 2014 року. Університет у Старобільську

Передноворічне свято у прифронтовому Старобільську

У катівнях опинився старший викладач кафедри історії України В. Ф. Семистяга, заарештований проректор з навчальної роботи Д. В. Ужченко, зазнали утисків інші викладачі. Перший проректор С. В. Савченко та директор Інститут торгівлі, обслуговуючих технологій і туризму В. Ф. Дрель переходять від арештів, а згодом вибираються на підконтрольну Україні територію і приступають до виконання своїх обов'язків, де вже працювали проректори О. І. Бабічев, О. М. Клімочкіна, О. С. Меньяйленко. Протягом липня-жовтня 2014 р. з окупації виходить до 85% співробітників

університету і розпочинається розбудова вишу в умовах евакуації.

Вчена рада та конференція трудового колективу ухвалює рішення про організацію очно-заочного та дистанційного навчання, відновлюють роботу бухгалтерія, відділ кадрів, навчальна частина, приймальна комісія, деканати усіх факультетів, директори інститутів та всіх структурних підрозділів ЛНУ імені Тараса Шевченка, розблоковано казначейські рахунки, розпочато виплати зарп-

Одне з перших засідань Вченої ради в м. Старобільськ

лат і стипендій, оновлення матеріальної бази в м. Старобільськ.

Фактично за місяць університет на базі системи дистанційного навчання Moodle запускає освітній процес, а викладачі розробляють та розміщують понад 14 тисяч дистанційних курсів – подібної наймасштабнішої трансформації не вдалося повторити жодному вишу ні до, ні після згаданих подій. Університет організовує вступну компанію для першокурсників та магістрів і вже 1 жовтня 2014 р. стартує найекстримальніший 2014 – 2015 навчальний рік. На перший курс підготовки бакалаврів було зараховано 1243 особи (у 2013 р. – 2977), спеціалістів – 1232 (у 2013 р. – 1803), магістрів – 1033 (у 2013 р. – 1144), молодших спеціалістів – 694 (у 2013 р. – 2977). Кількість іноземних студентів, зарахованих на I курс у 2013 р., була 163, а загальна їх кількість становила 1210 осіб, проти 50 і відповідно 958 у 2014 р.

У листопаді 2014 р. у м. Кременна відновлює роботу Інститут фізичного виховання та спорту, післядипломної освіти, а також частина Інституту культури і мистецтв. У Старобільську завершуються ремонтні роботи в гуртожитку, який надав Старобільський професійний ліцей, відновлюються аудиторні заняття, а колегія Міністерства освіти і науки України у грудні 2014 р. затверджує на новий термін три спеціалізовані ради ЛНУ імені Тараса Шевченка із захисту дисертацій.

Ректор ЛНУ імені Тараса Шевченка В. С. Курило висуває свою кандидатуру по мажоритарному виборчому округу №113 (центр – м. Сватове) на виборах до Верховної Ради України, перемагає і стає народним депутатом України. На вакантне місце керівника закладу трудовий колектив обирає С. В. Савченка, наказом міністра освіти і науки України народний депутат України VIII скликання В. С. Курило призначається Головою наглядової ради університету, а вчена рада обирає його своїм головою.

У січні 2015 р. ЛНУ імені Тараса Шевченка організовує державні іспити та вручає дипломи випускникам Інституту післядипломної освіти та дистанційного навчання. За місяць навчальний процес переходить на щотижневе планування, у ході установчих сесій викладачі проводять консультації та аудиторні заняття з активним використанням дистанційної платформи навчання, завдяки чому повністю відновлюється навчальний процес. Тим часом рейтинг «Webometrics – 2015» засвідчує 27 місце ЛНУ імені Тараса Шевченка, що на 10 позицій краще минулорічних результатів.

Посвята в козаки. Генерал-хорунжий В.М. Ткаченко та студент В. Важний (жовтень 2017 р.)

Вибори ректора (травень 2015 р.)

Ректор С. В. Савченко вручає дипломи студентам-військовослужбовцям

В університеті розпочинається процес реорганізаційних змін, який виводить структурні підрозділи на новий рівень якісного наповнення освітнього процесу. До Полтави переміщуються факультет іноземних мов (декан – І. М. Карпенко) та Інститут культури і мистецтв (директорка – І. О. Сташевська). Кафедри фізики та прикладної механіки й теоретичної та прикладної інформатики реорганізовано у кафедру фізико-технічних систем та інформатики (завідувач – Ю. Г. Козуб); теорії, історії музики та інструментальної підготовки та кафедру співів і диригування – у кафедру музичного мистецтва (завідувач – А. Я. Сташевський); англійської та романо-германської філології – у кафедру романо-германської філології (завідувачка – Н. О. Савельєва); на базі кафедри економічної теорії та прикладної статистики і кафедри маркетингу створено кафедру економіки, маркетингу та підприємництва (завідувач – В. А. Чеботарьов); кафедри журналістики та видавничої справи й PR об'єднують у кафедру журналістики та видавничої справи (завідувач – А. О. Галич). Наступного року об'єднано кафедру хореографії та кафедру музичного мистецтва в кафедру музичного мистецтва та хореографії (завідувач – А. Я. Сташевський). У 2018 р. відбулося приєднання кафедри фізичного виховання до кафедри олімпійського та професійного спорту (завідувач – В. І. Бабич). Старобільський факультет, на базі якого працював університет, зазнає реорганізації та повноцінно входить у структуру ЛНУ імені Тараса Шевченка. Цього ж року створено Центр допрофесійної освіти ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (Н. Ю. Мацай) та відокремлений підрозділ «Регіональний центр професійної освіти Луганського національного університету імені Тараса

Шевченка», куди ввійшли професійно-технічні відокремлені підрозділи (Старобільське, Рубіжанське, Щастинське відділення), керівником Центру було призначено М. С. Курила. Активно розпочинаються роботи з облаштування бази університету (відремонтовано покрівлю будівлі корпусу № 6, виконано поточні ремонти приміщень у корпусах та гуртожитках, системи опалення, водопостачання корпусів), вирішено проблему з опаленням навчальних приміщень і гуртожитку студентів (встановлено нову котельню).

За підтримки Посольства США в Україні у жовтні 2015 р. в університеті відкривається інформаційно-ресурсний центр «Window on America», пізніше тут упорядковуються аудиторії, встановлюється технічне обладнання, меблі, закупається методична, довідкова та інша література. Викладачі університету опановують європейський досвід освіти – проходять стажування в одному з кращих світових університетів – Федеральній вищій технічній школі Цюріха, що у Швейцарії. У рамках «Проекту інституційного партнерства» Швейцарського національного наукового фонду спільно з університетами Швейцарії, університетом Анкари (Туреччина) та університетом «Крок» (м. Київ) викладачі проходять сертифікацію за програмою підготовки викладачів дистанційного навчання. Під час проведення VII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2016» університет отримує золоті медалі в тематичній номінації «Психосоціальна підтримка дітей і молоді, що знаходяться в складних життєвих ситуаціях» та «Використання комплексу сучасних засобів ІКТ, програм і рішень для підвищення якості освіти», сертифікат якості наукових публікацій (за результатами незалежної експертизи МОН України) та Почесний диплом «За мужність і самовідданість у збереженні творчих надбань вітчизняної освіти в умовах військової агресії».

Студенти під час занять (2015 р.)

Червень 2016. Старобільськ. Вручення дипломів

Зустріч викладачів і студентів з військовослужбовцями

Упроваджуються чергові інфраструктурні проекти університету:

- факультет допрофесійної підготовки реорганізовано в Центр допрофесійної освіти;
- створено Освітній центр «Донбас – Україна» (керівник – Н. Ю. Мацай) – підрозділ приймальної комісії, покликаний допомогти в здобутті вищої освіти випускникам шкіл із тимчасово непідконтрольних територій та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення;
- за підтримки проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» відкрито Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку (керівник – І. В. Мигович);
- засновано Центр науково-дослідного співробітництва Польща – Україна (на базі кафедри економіки, маркетингу та підприємництва ЛНУ і кафедри менеджменту Лодзінського університету) (керівник – В. А. Чеботарьов);

Зустріч студентів і викладачів з народним депутатом М. Томенком

Лідери студентського самоврядування

Відзначення 25-річчя Незалежності України, м. Старобільськ (2016 р.)

Вишиванка – генетичний код РПК

- кафедра біології факультету отримала ліцензію МОН України на надання вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія»;
- у докторантурі в відкрито спеціальності 032 «Історія та археологія», 011 «Науки про освіту», 231 «Соціальна робота». Крім того, отримано ліцензію для підготовки докторів філософії з 13 спеціальностей;
- у межах Програми розвитку лідерського потенціалу університетів України (British Council) здійснено закордонне відрядження команди науково-педагогічних працівників університету на чолі з ректором С.В. Савченком з метою стажування в Кембриджському університеті;
- університет приєднався до проекту «Elibukr «Електронна бібліотека України: створення Центрів знань в університетах України». У рамках цього проекту було отримано безкоштовний доступ до китайських продуктів, платформи ОЕСД, журналів Кембриджу та Платформи Web of Science.

Загалом 2016 р. приносить нові досягнення: за рейтингом «Webometrics-2016» університет посів 46 місце в Україні, серед вищих навчальних закладів країн Центральної та Східної Європи – 1423, у європейському рейтингу – 2052 місце. За показниками цього ж рейтингу «Webometrics» репозиторій університету посів 36 місце в Україні та 1550 у світі. Цього ж року університет розробив і запустив власну платформу «Електронний університет» в українському сегменті кіберпростору (керівник – О. С. Меньяйленко): ЛНУ.УКР, яка забезпечує підтримку освітнього процесу в університеті на основі інформаційних технологій навчання. Платформа забезпечує доступ до створення та проведення комп'ютерних тестів незалежно від розташування викладачів, студентів та університету (клієнт-серверна технологія). На основі платформи розроблено власну підсистему для проведення online-лекцій у реальному часі. Цього ж року ректор університету С. В. Савченка обрано членом-кореспондентом Національної академії педагогічних наук України.

X Міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти». Директорка ІПП О. Л. Караман одержує нагороду. Київ

Покровський ярмарок – 2016. Старобільськ

Приймальна комісія (2016 р.)

На просторах Луганщини: університет там, де вільна Україна

День козацтва (2016 р.)

2017-й р. приносить нові здобутки: на VIII Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2017» було отримано 4 нагороди: Гран-Прі «Лідер вищої освіти України», 2 золоті медалі в тематичних номінаціях «Технологія соціально-виховної роботи з неповнолітніми засудженими у спеціальних виховних установах» та «Інноваційні підходи в закладах освіти до процесу формування творчої особистості та виховання громадянина-патріота», сертифікат якості наукових публікацій (за показниками незалежного рейтингу міжнародної наукометричної бази даних SciVerse Scopus). За рейтингом «Webometrics-2017» університет посів 40 місце в Україні. За показниками того самого рейтингу «Webometrics» репозиторій університету посів 36 місце в країні.

Університет частину своїх корпусів переводить до м. Рубіжне. Тут розміщується навчально-науковий інститут фізики, математики та

Студенти ІТОТТ. Участь у конкурсі «Веселкою сплелися кольори» (2019 р.)

Студенти університету у Верховній Раді України (2017 р.)

інформаційних технологій (директор – Г. А. Могильний). А на базі навчально-наукового інституту педагогіки і психології створено Центр психологічної роботи з військовослужбовцями (директор – О. Л. Караман). Цього ж року університет починає реалізовувати проект MoPED «Модернізація педагогічної вищої освіти з використання інноваційних інструментів викладання» за програмою Erasmus+KA2 та відкриває докторантуру для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора наук зі спеціальності 015 «Професійна освіта» (за спеціалізаціями); впровадження другого (магістерського) рівня для спеціальності 091 «Біологія»; створено online-радіо «Університетська хвиля»; у м. Київ студентське самоврядування університету долучилося до Студентської ради при Міністерстві інформаційної політики України; відкрито доступ до бібліографічної і реферативної бази даних Scopus.

За підтримки партнерів університету (Регіональний офіс УВКБ ООН в Україні та донори з Німеччини) відремонтовано орендований гуртожиток № 93. Крім того, придбано у місті Кремінна будівлю 16 квартирного житлового будинку для службового житла викладачам, а також нежитлове приміщення за адресою: пл. Гоголя, 5 у м. Старобільськ під розміщення гуртожитку для студентів. Продовжувалася реалізація проектів щодо ремонту та вдосконалення матеріальної бази університету.

2018 р. приносить нові відзнаки. На IX Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2018» університет отримав Гран-прі «Лідер міжнародної діяльності», золоту медаль у тематичній номінації «Упровадження сучасних засобів навчання, проектів, програм і технологій для вдосконалення та підвищення ефективності освітнього процесу», сертифікат якості наукових публікацій (за показниками

незалежного рейтингу міжнародної наукометричної бази даних SciVerse Scopus). При цьому значно укріпилися позиції університету в національних та міжнародних рейтингах:

- 71 місце у академічному рейтингу закладів вищої освіти «Топ – 200 Україна – 2018»;
- 105 місце у консолідованому рейтингу закладів вищої освіти;
- 65 місце в міжнародному рейтингу Webometrics Ranking of World's Universities;
- 121 місце у рейтингу Web of Science;
- 74 місце Index Copernicus;
- 29 місце uniRank University Ranking.

За підтримки міжнародних організацій на базі університету відкрито Центр науково-методичного супроводу реалізації концепції «Нова українська школа» (керівник – Л. О. Варяниця) та 3 комп'ютерні лабораторії, відновлено практику навчання за програмою «Подвійний диплом» (Угода про співробітництво з Вищою школою лінгвістичною в м. Ченстохові (Польща) та навчання за програмою семестрової академічної мобільності (Угода про співробітництво з Академією імені Яна Длугоша в м. Ченстохові (Польща)).

Відновлено роботу геологічного музею у м. Старобільськ (за сприяння почесного професора університету, кандидатом геолого-мінералогічних наук, доцента кафедри географії М. І. Удовиченка) та діяльність щорічної археологічної експедиції на базі Національного історико-археологічного музею «Ольвія» (керівник – О. В. Набока).

Університет завдяки сприянню народного депутата України В. С. Курило здійснив реалізацію трьох інфраструктурних проектів: ремонт будівлі навчального корпусу, який є однією з найстаріших будівель Старобільська; ремонт гуртожитку в місті Рубіжне; реконструкцію частини будівлі під розміщення гуртожитку для студентів у придбаному університетом приміщенні.

95 років природничому факультету (2018 р.) Старобільськ

Відновлена археологічна експедиція до Ольвії (2018 р.)

М. І. Удовіченко, доцент, завідувач геологічного музею

С. П. Литвиненко, завідувач зоологічного музею

На просторах Луганщини: університет там, де вільна Україна

Корпус № 1. Старобільськ (2020 р.)

Корпус № 2. Старобільськ (2020 р.)

Члени Президії НАПН та ректорат ЛНУ на військовому полігоні

Наприкінці 2018 р. на базі університету проведено виїзне засідання президії Національної Академії педагогічних наук України та вченої ради університету. Під час засідання Президент НАПН України В. Г. Кремінь нагородив членів вченої ради ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка» медалями та грамотами за внесок у розвиток освіти і науки України, виховання нового покоління Українців в умовах гібридної війни. Медалі В. Д. Ушинського та Г. С. Сковороди отримали: О. І. Бабічев – проректор з науково-педагогічної роботи; Л. Ц. Ваховський – проректор з науково-педагогічної роботи; О. Л. Караман – директорка навчально-наукового інституту педагогіки і психології, директор Науково-дослідного центру з проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи НАПН України (на базі ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»); І. Ф. Кононов – завідувач кафедри філософії та соціології. Почесними грамотами було нагороджено: Л. Л. Бутенко – доцентка кафедри педагогіки; В. Ф. Дреля – директора навчально-наукового інституту торгівлі, туризму та обслуговуючих технологій; В. В. Леснову – доцентка кафедри української філології та загального мовознавства; О. С. Меньяйленка – проректора з науково-педагогічної роботи; Г. М. Міненко – директорку ВП «Лисичанський педагогічний коледж ЛНУ імені Тараса Шевченка»; Д. В. Ужченка – проректора з науково-педагогічної роботи; Л. Г. Харченко – доцента кафедри соціальної педагогіки, директора Луганського відділення Міжнародного благодійного фонду «СОС Дитяче містечко»; О. М. Цалапову – доцентка кафедри філологічних дисциплін; Я. І. Юрків – доцентка кафедри соціальної педагогіки.

На просторах Луганщини: університет там, де вільна Україна

1 вересня 2019 року

Студенти-журналісти під час тренінгу в пресцентрі Луганської обласної військово-цивільної адміністрації.
м. Северодонецьк (2019 р.)

Вручення звання Почесний доктор університету Е. Алієву (2020 р.)

Головний бухгалтер університету Т. Ф. Бережна

У 2019 р. університет вчергове демонструє високі показники діяльності. На Х Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2019» університет отримав Гран-Прі «Лідер вищої освіти України», золоту медаль у тематичній номінації: «Соціалізація особистості в умовах сучасних викликів» та сертифікат якості наукових публікацій (за показниками незалежного рейтингу міжнародної наукометричної бази даних SciVerse Scopus).

Міжнародні позиції університету відзначились стабільністю показників:

- 6533/64 місце (світ/Україна) «Webometrics Ranking of World's Universities»;
- 121 місце – «Web of Science»;
- 79 місце «Index Copernicus» – 79 місце;
- 5454/39 місце (світ/Україна) «uniRank University Ranking».

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка укріплює свої позиції в північній частині Луганщини – Кременський професійний ліцей включено до університету шляхом злиття з Відокремленим підрозділом «Регіональний центр професійної освіти ЛНУ імені Тараса Шевченка». Цього ж року відкрито Центр розвитку кар'єри та лабораторію-студію для студентів, розроблено 6 сайтів на платформі Open Journal Systems для наукових журналів та збірників університету, Спільно з Національною академією педагогічних наук України розроблено науковий журнал «Education: Modern Discourses». Відкрито доступ до платформи Statista – великої бази статистичних даних.

Реалізується проєкт інтернет-телебачення «Університетська хвиля», відкривається телестудія, молодіжний хаб «Inventors». Відновлюється діяльність «Ліги сміху ЛНУ», проводиться фестиваль команд структурних підрозділів, півфінальна й фінальна ігри. Відкривається новий студентський гуртожиток, а в м. Кременна вводиться в експлуатацію 16-ти квартирний житловий будинок для викладачів, які стали найбільшими соціальними проєктами університету 2019 р.

**Новітні
досягнення в науці,
культурі та спорті**

Наука

Нове століття дало університету оновлену структуру: було створено 15 наукових підрозділів, серед яких науково-дослідні центри НАПН України, філіали науково-дослідних інститутів НАН України, науково-дослідні центри й лабораторії. Зокрема, в 2001 р. спільно з Інститутом вищої освіти НАПН України було відкрито Науково-дослідний центр управління якістю освіти (керівник – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України В. С. Курило). Визначним науковим досягненням

Курс для студентів з медіаграмотності (2020 р.)

центру стали розроблені в 2013 р. модель моніторингу якості навчального процесу, моніторингові процедури забезпечення ефективності управління якістю навчального процесу й комплексні моделі випускника як результативної основи моніторингу якості навчального процесу.

Одним з найпотужніших наукових осередків, починаючи з 2005 р., стає Центр з проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи, науково-теоретична та експериментально-педагогічна робота якого спрямована на дослідження проблем соціалізації дітей групи ризику, соціально-педагогічної підтримки сімей, внутрішньо переміщених осіб, осіб з тимчасово окупованої території, військовослужбовців – учасників бойових дій. Вагомим аспектом діяльності науковців – соціальних педагогів є Міжнародний проєкт «Програма підтримки сімей та захисту прав дітей «СОС Дитяче Містечко» Міжнародної благодійної організації SOS-Kinderdorf International (Австрія), реалізація якого почалася у 2013 р. і триває по цей час.

Центр функціонує на базі **навчально-наукового інституту педагогіки і психології** (керівники: до 2015 р. – доц. Г. І. Божко, з 2015 р. – проф. О. Л. Караман). Сучасну структуру НН ІПП складають шість кафедр: соціальної педагогіки (проф. С. Я. Харченко), дошкільної та початкової освіти (до 2015 р. – проф. Н. В. Гавриш, з 2015 р. – доц. Н. І. Черв'якова, з 2018 р. – доц. С. О. Бадер), філологічних дисциплін (доц. Н. В. Мордовцева), дефектології та психологічної корекції (доц. І. О. Григор'єва), педагогіки (доц. В. М. Швирка), психології (доц. Т. А. Пашко).

Директора ІПП О. Л. Караман з аспірантами з Китаю (2019 р.)

Кадровий склад НН ІПП 2020 року – це 69 штатних працівників, з яких 7 докторів наук, 50 кандидатів наук. Протягом 2014 – 2020 рр. викладачами Інституту захищено 3 докторських та 10 кандидатських дисертацій.

Наукова робота на кафедрах НН ІПП здійснюється в межах 5 комплексних науково-дослідних тем, які мають державний реєстраційний номер, та 3 фундаментальних досліджень за кошти державного бюджету України (під керівництвом професорів В. С. Курила, С. Я. Харченка).

На базі НН ІПП функціують 3 науково-дослідні центри і лабораторії (керівники – проф. В. В. Докучаєва, доц. Л. О. Варяниця), зокрема Науково-дослідний центр з проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи НАПН України (директорка – проф. О. Л. Караман).

Унікальним є досвід Інституту щодо роботи з трьома новими категоріями студентів з числа: військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб та осіб з тимчасово окупованої території.

«Відкриття кабінету Нової української школи» (2019 р.)

У 2018 році Національною академією педагогічних наук України, а також Всеукраїнським форумом «Моя майбутня країна» (м. Харків) позитивний досвід роботи університету зі студентами-військовослужбовцями було визнано таким, що не має аналогів в Україні.

У навчально-науковому інституті фізики, математики та інформаційних технологій (м. Рубіжне, директор – доц. Г. А. Могильний) з 2004 р. продовжує діяти філія Інституту прикладної математики та механіки АН України, створена у 2004 р. професором В. М. Усенком. На базі філії під керівництвом докторів фізико-математичних наук А. В. Жучка та Ю. В. Жучка в науково-дослідницькій лабораторії «Дослідження інформаційних систем та електронних навчальних програм» (ДІСЕНП) систематично проводяться наукові дослідження, що фінансуються з державного бюджету МОН України. Лабораторія займається розробкою мережевих і корпоративних програмно-апаратних комплексів, систем керування на базі мікроконтролерів AVR та систем ПЛІС, алгоритмів навчальних програм, вебсайтів та інформаційних порталів. У 2017 р. керівник лабораторії Г. А. Могильний отримав грант на наукове дослідження в межах проєкту Erasmus+ «Модернізація педагогічної вищої освіти з використання інноваційних інструментів викладання», результат якого – проєкт MoPED – № 586098-EPP-1-2017-1-UA-EPPKA2-SBHE-JP. Освітню та наукову діяльність у навчально-науковому інституті фізики, математики та інформаційних технологій забезпечують 4 кафедри:

Європейський тиждень Коду. На фото: директор ІФМІТ Г. А. Могильний, завкафедрою М. А. Семенов, заступник директора В. Ю. Донченко

алгебри та системного аналізу (проф. А. В. Жучок), документознавства та інформаційної діяльності (доц. О. Ю. Малюк), інформаційних технологій та систем (доц. М. А. Семенов), фізико-технічних систем та інформатики (доц. Ю. Г. Козуб).

В інституті працюють навчальні комп'ютеризовані лабораторії зі спеціалізованим додатковим обладнанням, які створено в м. Рубіжне. На кафедрі алгебри та системного аналізу видається журнал «Algebra and Discrete Mathematics», який з 2013 р. входить до бази даних Scopus і Math-Net.ru.

Протягом останніх років викладачі інституту захистили 2 докторські (Ю. Г. Козуб, Ю. В. Жучок) і 4 кандидатські (О. О. Тоїчкіна, Ю. В. Жучок, О. О. Смагіна, І. М. Крохмаль) дисертації.

Навчально-науковий інститут історії, міжнародних відносин і соціально-політичних наук (керівники: до 2017 р. – проф. Л. Ц. Ваховський, з 2017 р. – доц. А. В. Бадер) завдяки злагоженій роботі у короткий строк переорієнтувався до нових вимог, що дозволило проводити успішні вступні кампанії, суттєво збільшити контингент студентів, реалізовувати численні наукові та культурні проекти, розпочати відновлення матеріальної бази інституту.

ІФМІТ. Директор Г. А. Могильний та завідувач кафедри Ю. Г. Козуб. м. Рубіжне (2020 р.)

Поступово було відроджене наукове життя. Розпочала роботу спеціалізована рада із захисту кандидатських дисертацій з історії. Кафедрами філософії та соціології й політології та правознавство було реалізовано кілька наукових проєктів з державним фінансуванням, започатковано проведення конференцій, що надалі стали щорічними. Навчальний процес забезпечують кафедри: всесвітньої історії та міжнародних відносин (проф. І. С. Михальський), історії України (проф. О. В. Набока), політології та правознавства (проф. С. О. Вовк), соціальної роботи (доц. Т. В. Івченко), філософії та соціології (проф. І. Ф. Кононов). На базі інституту працює обласне відділення Національної спілки краєзнавців України. З 2017 р. завдяки О. В. Набоці та А. В. Бадеру, студентському активу, відновлено роботу археологічних експедицій, у тому числі Ольвійської.

Завідувач кафедри І. Ф. Кононов з викладачами на III Конгресі соціологічної асоціації України. Харків (2017 р.)

Професор О. В. Набока зі студентами-істориками під час археологічної експедиції

Навчально-науковий інститут торгівлі, обслуговуючих технологій та туризму (керівник – доц. В. Ф. Дрель) здійснює освітню діяльність у м. Старобільськ. Навчальний процес забезпечують кафедри: дизайну (доц. І. В. Продан), технологій виробництва і професійної освіти (доц. В. В. Бурдун), товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів (доц. Л. І. Сеногонова), туризму, готельної і ресторанної справи (доц. С. М. Безбородих).

В інституті відновлено та розширено зв'язки з іноземними партнерами у сфері стажування студентів за кордоном (Туреччина, Болгарія, Греція, Таїланд, Грузія). Захищено 2 кандидатських (М. М. Морозова, О. П. Костюк) та докторську (С. В. Маслійов) дисертації.

Доцент ІТЩТТ Д. П. Крамаренко на практичному занятті.

Новітні досягнення в науці, культурі та спорті

В. Ф. Дрель з учасниками театру одягу «Ф'южн»

ІТОТТ, виставка студентів спеціальності «Дизайн» (2019 р.)

ІТОТТ. Студенти на практиці в Болгарії (2019 р.)

У 2018 р. здобута золота медаль ІХ Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» у номінації «Упровадження сучасних засобів навчання, проєктів, програм і технологій для вдосконалення та підвищення ефективності навчально-виховного процесу» за роботу «Дуальна освіта як технологія підготовки фахівців у Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка».

Навчально-науковий інститут економіки та бізнесу (керівник – доц. В. П. Хмель) здійснює освітню діяльність у м. Старобільськ. В інституті працюють кафедри економіки, маркетингу та підприємництва (проф. В. А. Чеботарьов), менеджменту (доц. Є. О. Снітко) фінансів, обліку та банківської справи (доц. Н. О. Рязанова).

Наукова діяльність проводиться за такими напрямками: „Розвиток освітніх інноваційних процесів у вищій школі”, «Удосконалення систем менеджменту підприємств на основі адаптивної організації їх діяльності», „Статистичний аналіз діяльності виробничих та торговельних підприємств промислово-орієнтованого регіону на етапі виходу з фінансової кризи” в межах Державної теми „Управління розвитком старопромислових регіонів України в умовах виходу з трансформаційної кризи” (державний номер реєстрації 0105U004477). Інститут також працює над комплексними темами „Розвиток економіки: проблеми, перспективи, ефективність” і „Підвищення рівня професійної підготовки майбутніх маркетологів в ВНЗ”, „Стратегічний розвиток банківських установ в умовах інтеграції у світовий економічний простір”. Результати викладено в наукових статтях викладачів та аспірантів кафедри й апробовано на науково-практичних конференціях міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівнів.

Новітні досягнення в науці, культурі та спорті

Завідувачка кафедри менеджменту Є. О. Снітко на конференції в м. Катовіце. Польща. (2019 р.)

Директор ІЕБ В. П. Хмель з викладачами. (2019 р.)

Навчально-науковий інститут публічного управління, адміністрування та післядипломної освіти (керівник – проф. В. В. Заблоцький) здійснює свою діяльність у м. Старобільськ. Освітній процес у магістратурах НН ІПУАПО забезпечує кафедра публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами (проф. Є. М. Хриков). На кафедрі працюють фахівці з публічного управління, політології, економіки, історії, психології, педагогіки з них 6 докторів наук і 10 кандидатів наук.

Інститут активно займається науковими дослідженнями, основними напрямками яких є управління якістю освітньої діяльності в закладі вищої освіти; стан і напрями розвитку кадрового потенціалу державної служби в Україні», вітчизняний і зарубіжний досвід формування й розвитку концептуальних основ та державно-правових інститутів управління в XVII – XXI століттях, розвиток організаційно-правових засад діяльності територіальних органів публічної влади, реформування та розвиток системи місцевого самоврядування. Заклад підтримує тісні контакти з Регіональним інститутом державного управління Національної Академії державного управління при Президентові України, Академією педагогічних наук України, Донецьким національним університетом, Кіровоградським державним педагогічним університетом імені Володимира Винниченка, Харківським національним педагогічним університетом імені Г. С. Сковороди, Класичним приватним університетом (м. Запоріжжя).

Директор Інституту публічного управління В. В. Заблоцький з випускниками. (2018 р.)

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв (керівник – доц. Н. В. Назаренко) розташований у м. Полтава. Навчальний процес забезпечують кафедри: музичного мистецтва та хореографії (доц. О. С. Плехотнюк), образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва (ст. викл. Н. М. Дігтяр), культурології та кіно-телемистецтва (доц. Т. В. Шелупахіна).

Основними векторами наукової роботи є організація наукових конференцій і семінарів регіонального, всеукраїнського й міжнародного рівнів; видання наукових публікацій, підготовка й захист кандидатських і докторських дисертацій з проблем мистецтвознавства й педагогіки; наукова робота зі студентами та магістрантами. У ННІКМ здійснюються дослідження науково-дослідного проекту «Формування професійної компетентності студентів музичних спеціальностей у вищих навчальних закладах»; здійснюється дослідження у галузі художньої педагогіки, образотворчого, декоративно-прикладного, візуального, ювелірного й перукарського мистецтва; вивчаються проблем хореографічного мистецтва, професійної підготовки майбутніх викладачів сучасного, народного й бального танців у вищих навчальних закладах; працюють над комплексною науковою темою «Культурологічні виміри духовного життя суспільства».

Навчально-науковий інститут фізичного виховання і спорту (до 2020 р. керівник – доц. Ю. М. Полулященко) працює в м. Кременна. Освітній процес забезпечують кафедри фізичної терапії, ерготерапії та здоров'я людини (доц. О. О. Виноградов), олімпійського і професійного спорту (доц. В. І. Бабич), спортивних дисциплін (Т. Л. Полулященко), теорії і методики фізичного виховання (доц. О. І. Соколенко).

Наукові дослідження здійснюють у межах тем „Методологія, теорія та практика підготовки фахівців напрямку здоров'я людини і валеологічної освіти та виховання”, „Методологія, теорія і практика формування культури здоров'я дітей, учнівської молоді та дорослого населення”, „Формування культури здоров'я молоді з особливими потребами в комплексі реабілітаційних заходів”, „Теоретико-методичні основи навчання фізичній культурі та культурі здоров'я учнівської молоді (суб'єкти освіти в нормі та особливими потребами)” (державний реєстраційний номер 0110U000394), „Теорія і методика профільного навчання за спортивним напрямком у старшій школі в умовах безперервної освіти”, комплексний проект „Теоретико-методологічні засади фізичного та естетичного виховання дітей і молоді як базова умова розвитку їхньої особистісної фізичної культури”, „Теорія і методика

Директорка ІКМ
Н. В. Назаренко

Завідувач
кафедри ІКМ
О. С. Плехотнюк

ІФВІС. Кременна (2019 р.)

застосування інноваційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання”, „Формування рухових якостей и навичок учнів і студентів у процесі фізичного виховання” та „Дослідження діяльності спортсменів високої кваліфікації”, „Формування здорового способу життя студентів педагогічного ВНЗ у навчальній і позанавчальній діяльності” та проводить наукові дослідження за такими напрямками: „Організаційно-методичні основи, структура, зміст, форми та методи підготовки студентів” та „Формування культури здоров’я студентської молоді”.

Інститут співпрацює з іншими навчальними закладами, серед яких – Білоруський державний університет фізичної культури, Державний університет фізичного виховання і спорту республіки Молдова, Харківська академія фізичної культури, Інститут проблем виховання АПН України.

Факультет іноземних мов (м. Полтава, керівники 1998-2017 рр. – доц. І. М. Карпенко, з 2018 р. – проф. С. О. Шехавцова). Освітній процес забезпечують кафедри: романо-германської філології (доц. О. М. Биндас), світової літератури та російського мовознавства (проф. В. І. Дмитренко), східних мов (доц. Н. В. Федічева), теорії та практики перекладу (доц. С. В. Перова).

Факультет здійснює викладання романо-германської (англійська, німецька, французька, іспанська) та східної (китайська, японська, турецька, арабська) групи мов, володіння якими є одним із пріоритетів і основних механізмів реалізації процесів інтеграції України у світовий науковий, освітній і культурний простір. В основу організації процесу вивчення іноземних

Випуск бакалаврів факультету іноземних мов (Полтава, 2019 р.)

Випуск бакалаврів інституту іноземних мов (Полтава, 2019 р.)

мов покладено Рекомендації Ради Європи, за якими викладання іноземних мов базується на спільних для всіх країн Європи цілях, змісті та методах навчання, маючи за мету досягнення кваліфікаційних рівнів, які забезпечують спілкування та ефективність дій у межах європейського та світового простору.

Факультет є активним учасником міжнародного проєкту Британської Ради «The English for Universities project. British Council in Ukraine», співпрацює з Ланьчжоуським політехнічним університетом, активно розвиває китайський напрямок співпраці. На факультеті навчаються студенти-іноземці з Туркменістану, Узбекистану та Китаю.

Факультет природничих наук (керівники: до 2016 р. – доц. О. О. Виноградов, з 2016 р. – доц. Н. Ю. Мацай) здійснює освітню діяльність у м. Старобільськ. Освітній процес забезпечують кафедри: анатомії, фізіології людини та тварин (доц. О. Д. Боярчук), біології та агрономії (проф. С. В. Маслійов), географії (доц. І. Г. Мельник), лабораторної діагностики, хімії та біохімії (доц. І. Г. Новоскольцева), садово-паркового господарства та екології (доц. С. В. Петренко). Якість освітнього процесу на факультеті забезпечує висококваліфікований професорсько-викладацький колектив, до складу якого входить 1 академік, 7 професорів, докторів наук, 25 доцентів, кандидатів наук, а також 10 старших викладачів та асистентів.

Факультет природничих наук, засідання наукової ради (2015 р.)

ФПН вважає своєю місією підготовку висококваліфікованих фахівців освіти, медицини, природничих та аграрних наук, забезпечення інтелектуального розвитку та можливостей самореалізації молоді, яка здатна володіти необхідними компетентностями для роботи в обраній галузі й буде мобільною та конкурентоспроможною в сучасному суспільстві. Наукові дослідження факультет природничих наук здійснює в межах таких кафедральних тем: „Основи функціонування та адаптації біологічних систем за умов дії біотичних та абіотичних факторів”, „Удосконалення методичної підготовки майбутніх учителів-біологів”, „Синтез і вивчення впливу нових біологічно-активних речовин на проростання насіння, ріст та розвиток культурних і бур’янистих рослин”, „Морфофункціональні механізми адаптації організмів до впливу факторів середовища”, „Взаємодія природного середовища та господарської діяльності людини” (кафедра географії), „Соціально-економічні проблеми розміщення продуктивних сил і населення Луганської області”.

Завідувач кафедри природничого факультету
С. В. Петренко

Доцентка О. Д. Боярчук проводить лабораторне заняття з фізіології.

Професор С. В. Маслійов та декан Н. Ю. Мацай проводять практичне заняття з майбутніми агрономами.

Учасники наукової конференції «Образне слово Луганщини». Старобільськ (2019 р.)

Факультет української філології та соціальних комунікацій (керівник – проф. Т. С. Пінчук) освітню діяльність здійснює в м. Старобільськ. Освітньо-науковий процес забезпечують кафедри: української мови (проф. А. В. Нікітіна), української філології та загального мовознавства (проф. К. Д. Глуховцева), української літератури (доц. О. А. Лапко), журналістики та видавничої справи (проф. А. О. Галич).

Декан факультету української філології та соціальних комунікацій Пінчук Т. С. з викладачами та студентами («День вишиванки», 2019 р.)

За час перебування в Старобільську викладацький склад факультету продовжував підвищувати свій науковий потенціал. Так, на факультеті було захищено 1 докторську (А. О. Галич) і 2 кандидатські (М. О. Волошинова, Є. О. Соломін) дисертації. Присвоєні вчені звання професора (А. В. Нікітіна), доцента (О. М. Кравчук, Л. Л. Колесникова), звання заслуженого працівника освіти України – проф. Т. С. Пінчук; нагороджена нагрудним знаком «За наукові та освітні досягнення» проф. К. Д. Глуховцева. На факультеті працюють 3 доктори наук, 4 професори, 16 кандидатів наук, 13 доцентів, 1 старший викладач, 1 асистент.

ФУФСК зосереджує наукову діяльність на таких філологічних, журналістичнознавчих та методичних напрямках, як дослідження сучасного медіапростору, української діалектології та фразеології; проблеми лінгвістики тексту, гендерної й комунікативної лінгвістики, риторики; дослідження мови й мовлення художніх та медіатекстів; актуальні питання сучасної української лінгводидактики й методики навчання української мови та мовлення в закладах вищої й загальної середньої освіти; вивчення особливостей формування мовної особистості учнів і студентів; проблеми педагогічного дискурсу вчителя-словесника; розроблення навчально-виховних концепцій, програм, підручників з української мови; характеристику мультикультурних аспектів української літератури з погляду сучасного літературознавчого дискурсу; розгляд творчого доробку українських письменників у національно-культурному, соціально-історичному контекстах; дослідження феноменів регіональної літератури й локального тексту. Дослідження здійснюються в межах кафедральних тем «Лінгводидактичні засади мовної освіти в освітніх закладах різного типу», «Мовні стилі у просторі національної культури», «Структурно-семантичне та функціональне дослідження лексичних одиниць та граматичних категорій у літературній мові та діалектному мовленні», «Українська література в мультикультурному дискурсі». Разом з Інститутом літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, зокрема зі Східним філіалом цієї установи, триває робота над вивченням літературного процесу сходу України.

Кафедра журналістики та видавничої справи вивчає історію й теорію національної журналістики та видавничої справи, сегмент регіональних засобів масової комунікації – періодику, телебачення, радіомовлення та інтернет-видань; проводить комплексне й усебічне розкриття процесу становлення, функціонування й основних тенденцій розвитку соціальних комунікацій; висвітлює історію розвитку журналістики Луганщини відповідно до етапів суспільно-політичного життя країни. Комплексною науковою темою кафедри є „Дослідження в галузі соціальної комунікації: історія, теорія, регіональний дискурс”.

На факультеті щорічно проходять традиційні всеукраїнські науково-практичні конференції «Образне слово Луганщини імені Віктора Ужченка» (з 2001 року), «Слобожанська бесіда» (з 2007 року), студентська «Творчість Тараса Шевченка в контексті доби» (з 2007 року).

А. О. Галич – завідувач кафедри журналістики та видавничої справи

День Прапора в
ЛНУ імені Тараса
Шевченка.
м. Старобільськ
(2019 р.)

Викладачі виконують поетапну роботу, збирають та аналізують значний емпіричний матеріал, триває робота над вивченням проблем української та зарубіжних літератур, а також регіональної літератури.

Разом з Інститутом літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, зокрема зі Східним філіалом цієї установи триває робота над вивченням літературного процесу сходу України та Східної діаспори.

Колективами наукових підрозділів та кафедр ЛНУ проводились фундаментальні й прикладні дослідження, що фінансувались з державного бюджету МОН України та з коштів спеціального фонду ЛНУ імені Тараса Шевченка. Найбільш плідним на державне фінансування став 2014 рік – фінансувалось 9 наукових проєктів (наукові керівники: В. М. Галич, О. А. Галич, К. Д. Глуховцева, О. М. Клімочкіна, В. С. Курило, О. В. Отравенко, С. Я. Харченко та ін.).

На факультеті щорічно проходять традиційні всеукраїнські науково-практичні конференції «Образне слово Луганщини імені Віктора Ужченка» (з 2001 року), «Слобожанська бесіда» (з 2007 року), студентська «Творчість Тараса Шевченка в контексті доби» (з 2007 року).

Знаменним для наукової спільноти став 2011 р., коли в університеті було відкрито 2 нові спеціалізовані вчені ради зі спеціальностей «Всесвітня історія» (голова – доктор історичних наук, професор М. С. Бурьян) та «Історія України. Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни» (голова – доктор історичних наук, професор І. С. Михальський). До 2015 р. активно діяли 5 спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій з педагогічних, філологічних, історичних наук, фізичного виховання та спорту.

За останні 10 років за кількістю захищених працівниками університету дисертаційних робіт найбільш плідними стали 2009 р. (57 кандидатських дисертацій) та 2013 р. (12 докторських дисертацій). У період 2015 – 2019 рр. ефективність діяльності спеціалізованих вчених рад коливається в діапазоні 3 – 5 захищених докторських та 15 – 25 кандидатських дисертацій.

Традиційно з 2009 р. по 2019 р. в ЛНУ імені Тараса Шевченка та його структурних підрозділах щорічно проводилось більше 50 міжнародних й всеукраїнських наукових конференцій та семінарів.

Вагомим показником наукової діяльності університету є якість публікацій науково-педагогічних працівників. Так, з 2009 р. по 2013 р. загальна кількість публікацій (монографії, підручники, навчальні посібники, статті у фахових виданнях) становила понад 2700 робіт на рік. В останні роки спостерігається позитивна динаміка щодо збільшення кількості статей у журналах, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science. Станом на 2019 р. 14 науковців університету мають h-індекс у базі даних Scopus, серед яких найкращі показники у А.В. Жучка ($h = 8$), Г.Є. Хорошилова ($h = 4$), А.В. Братішка. ($h = 4$), Н.М. Твердохліб ($h = 3$) та Ю.В. Жучка Ю. В. ($h = 3$).

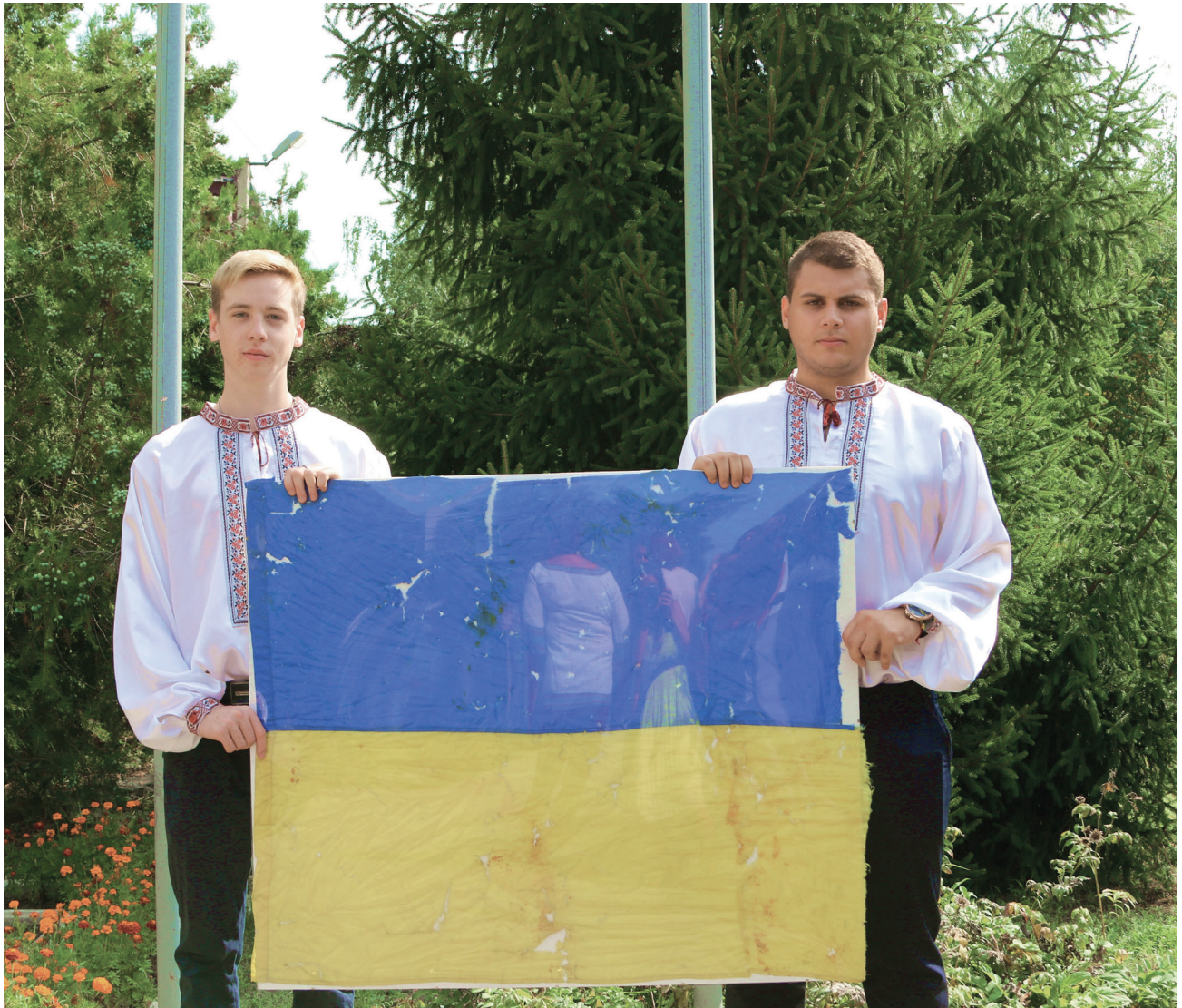
Чільне місце у структурі університету займає профспілкова організація. Створена на базі Донецького інституту народної освіти (ДІНО) у 1925 р., вона існувала як первинна профспілкова організація викладачів та співробітників і профспілкова організація студентів. А з 2015 р., після вимушеної евакуації до м. Старобільськ на спільній звітно-виборчій профспілковій конференції університету було створено **Первинну профспілкову організацію університету** (голова – доц. В. П. Мороз), куди ввійшли викладачі, співробітники та студенти університету.

Студентське самоврядування університету представлено кількома секторами: навчально-науковим (участь в організації та проведенні міжнародних, національних та регіональних наукових студентських конференцій, видання збірників наукових праць та збірників методичних розробок студентів); участь у форумах студентського самоврядування (форум «StudentAction –

В. П. Мороз веде засідання профспілкового комітету

Бойовий прапор захисників Луганського аеропорту – бійців 80-ї аеромобільної бригади ЗСУ.
м. Старобільськ (2019 р.)

Ефективні студентські організації» за ініціативи BritishCouncil, обмін студентами у рамках проєкту «Використовуй свої права, щоб поважати інших» (Латвія); взаємодія зі Збройними силами України; інформаційно-комунікативна сфера (запуск радіостанції online-радіо «Університетська хвиля»). Соціально-побутовий сектор вирішує соціальні питання студентів у співпраці з профспілкою університету, залучає студентів до господарської роботи з благоустрою, проводить традиційний конкурс в гуртожитку «Звана вечеря». Робота трудового сектору спрямована на створення комфортного середовища для навчання й життєдіяльності студентів, вирішення питань саморозвитку та дотримання трудової дисципліни. Спортивний сектор активно співпрацює зі спортивним клубом університету.

Починаючи з 2009 р., загальна кількість студентів-учасників науково-дослідної роботи досягла майже трьох тисяч, а на міжнародний рівень вийшли 674 студенти. Без сумніву часом розквіту студентської

наукової діяльності можна вважати 2012 – 2013 навчальний рік, коли в наукових дослідженнях взяли участь більше 3 тисяч студентів та видано 1644 студентські наукові публікації.

Важливим напрямом наукової діяльності університету була підготовка студентів до участі у Всеукраїнських студентських олімпіадах та Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт. За період 2009 – 2014 рр. загалом призові місця отримали більше 60 студентів – учасників II етапу олімпіад та більше 140 студентів – учасників II етапу конкурсів студентських наукових робіт. Традиційними також стали участь і перемоги студентів у конкурсах «Шевченко й українська мова», «Мій рідний край», у «Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика», «Міжнародному мовно-літературному конкурсі імені Тараса Шевченка».

Достойне місце в структурі університету займають Рубіжанський політехнічний коледж (директор – В. О. Горелік), Лисичанський педагогічний коледж (директорка – Г. М. Міненко, а з вересня 2020 року – О. П. Літовка), переміщені Кадієвський педагогічний (директор – М. С. Сапіжак) та Брянківський (директорка – Т. І. Васильченко) коледжі, Старобільський гуманітарно-педагогічний (директорка – Ю. С. Бугайова) та Луганський (директорка – Н. В. Моргунова) коледжі, Регіональний центр професійної освіти (директор – М. С. Курило), який має свої структурні підрозділи у містах Старобільськ, Рубіжне, Щастя, Кремінна.

Директор РЦПО Микола Курило з учнями, які розглядають авіамоделі

Учні Рубіжанського відділення РЦПО (2020 р.)

90 років Рубіжанському політехнічному коледжу

Новітні досягнення в науці, культурі та спорті

Кремінське відділення
Регіонального центру
професійно-технічної освіти

Студенти Старобільського гуманітарно-педагогічного
коледжу (2017 р.)

Директор Брянківського коледжу М. С. Сапіжак

Спільний виступ студентів та школярів. Старобільськ (2020 р.)

Викладачі і студенти Луганського коледжу (01.09.2019 р.)

Старобільський гуманітарно-педагогічний коледж

Культура

Університет на початку ХХІ столітті сформував міцну базу творчих колективів. Серед них – оперна студія, яка утворилась одночасно з Інститутом культури і мистецтв (керівник – Н. Гвоздева). Колектив студії об'єднав творчі сили багатьох кафедр, у тому числі співу і диригування, теорії, історії музики та інструментальної підготовки, хореографії, образотворчого мистецтва та професійної майстерності, культурології та кіно-телемистецтва, що дало можливість плідної співпраці в постановках оперних спектаклів на професійному рівні. Метою оперної студії було відродження оперного мистецтва Луганщини, витоки якого сягають 70-х років ХХ ст., коли постановки опер здійснював існуючий на той час у Луганську оперний театр та артисти обласної філармонії.

Постановка опери «Запорожець за Дунаєм». На фото студентка О. Босенко

Зі студентами оперної студії – учасниками оперних спектаклів працювали відомі педагоги-вокалісти – народні артисти України Д. Якубович та В. Самарцев, режиссери-постановщики – М. Розін, С. Гришанин, В. Пушний, диригенти – А. Калабухін, Є. Тугевич, К. Шмід, С. Черняк, педагоги-хормейстери – О. Александрова та В. Юнда, педагоги-хореографи – Геннадій та Ірина Колеснікови. За період 2002 – 2010 рр. оперною студією було поставлено 6 опер (2002 р. – «Запорожець за Дунаєм», 2003 – 2004 – «Алеко», 2005 – «Євгеній Онегін» (спільно з Луганським обласним російським драматичним театром та Луганською обласною філармонією), 2008 р. – «Фауст», 2009 – „Паяци“, 2010 – «Сільська честь»).

Постановка опери Алеко. У центрі професор В. Самарцев

У цей же час, відточуючи свою майстерність в оперних постановках, сформувався хор зі студентів і викладачів, який став популяризатором класичної хорової музики в регіоні та країні. Найбільш значні віхи концертної діяльності студентського хору пов'язані із співробітництвом університету з професором Віденської академії музики Куртом Шмідом, який у 2001 році розпочав у Луганську свою концертну діяльність, а з 2003 р. став викладачем ЛНУ імені Тараса Шевченка. Маєстро у 2006 р. став диригентом симфонічного оркестру Луганської обласної філармонії, почесним доктором Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. У рамках реалізації творчих проєктів К. Шміда відбувся ряд значних концертних заходів за участю студентського хору.

Афіша опери «Сільська честь»

Хор інституту культури і мистецтв (2013 р.)

У 2005 р., співпрацюючи з симфонічним оркестром Луганської обласної філармонії, студентський хор під керівництвом викладача кафедри співу і диригування О. Александрової уперше в Луганську виконав фінал «Симфонії № 9» Л. Бетховена. Рівень виконання цього складного твору дозволив хору взяти участь у гастрольному турне Австрією, організованому К. Шмідом. Разом із солістами та симфонічним оркестром Луганської обласної філармонії, хором міста Кlostенойбург (Klosterneuburg) студентський хор виступає у найвідоміших залах Австрії, у тому числі і в таких, як Великий «Золотий зал» Музикферайн (Musikverein) – всесвітньо відомий центр класичної музики у Відні, де виступають артисти найвищого рангу, та Культурний Центр «Kulturzentrum» міста Айзенштадт (Eisenstadt).

У листопаді 2006 р. студентський хор (керівник – викладач кафедри співу і диригування О. Александрова), солісти-вокалісти – І. Новіков, О. Босенко, Д. Шепеленко, А. Даценко, О. Кулдіркаєва спільно з симфонічним оркестром Луганської обласної філармонії знов здійснюють гастролі в Австрію. Концерти творчого луганського колективу здійснюються в рамках святкування Днів української культури в Австрії і відбуваються в таких містах як Відень, Інсбрук, Айзенштадт, Грац, Лінц та ін.

Центральним твором концертної програми є величний «Реквієм» В. Моцарта, виконання якого було особливо актуальним у 2006 р., коли світове культурне суспільство святкувало 250-річчя з дня народження великого австрійського композитора. Включені в програму твори духовної музики виконуються в знаменитих австрійських кірхах. Крім австрійської музики луганчани представили вокальні

Хор ІКМ (2012 р.)

«Реквієм» Моцарта у виконанні хору ІКМ, диригент – Курт Шмід. м. Відень

Хор ІКМ (2012 р.)

Виступ хору ІКМ

та інструментальні твори українських композиторів, які викликали бурхливу емоційну реакцію захоплення в австрійської публіки.

Під час гастрольного турне в Австрії між ЛНУ імені Тараса Шевченка та Айзенштадтською консерваторією імені Йозефа Гайдна був підписаний договір про співробітництво, обмін досвідом, організацію спільних заходів з навчання і концертів як в Австрії, так і в Україні. Результатом цього договору стали Дні австрійської культури «Австрійська весна – 2007» у квітні 2007 р., які відбувалися на базі Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Студентський хор був неодноразовим учасником творчих проєктів Луганської обласної філармонії, де разом з симфонічним оркестром у період з 2007 – 2013 рр. виконував сценічну кантату К. Орфа «Карміна Бурана» (художній керівник – почесн. проф. О. Александрова), «Половецькі пляски» з опери О. Бородіна «Князь Ігор», «Реквієм» Г. Лагранжа (художній керівник – В. Юнда, викладач кафедри співу і диригування).

Оркестр народних інструментів «Слобожанські музики» був створений в університеті у 2008 р. на кафедрі теорії, історії музики та інструментальної підготовки кандидатом мистецтвознавства, доцентом О. А. Устименко-Косоріч. Метою творчої діяльності оркестру стало збереження та популяризація національних традицій народно-інструментального жанру. У квітні 2011 р. колективу присвоєно звання «народний». Репертуар складали музичні твори різних напрямів, стилів та жанрів.

Оркестр народних інструментів «Слобожанські музики», керівник доцент Олена Устименко-Косорич

Оркестр «Слобожанські музики» виступав з сольними програмами на сценах обласної філармонії, театру та багатьох великих майданчиках за межами Луганська та області. У якості солістів з оркестром виступали артисти Луганської обласної філармонії – ансамбль народної пісні та танцю «Легенда», заслужений діяч мистецтв України Ю. Калашников, заслужений артист України, соліст Одеської обласної філармонії – В. Мурза.

Також відомими музичними колективами університету були ансамбль скрипалів «Ренесанс» (засновник і художній керівник – І. Сташевська, доктор педагогічних наук, професор) та джаз-ансамбль «Традиція» (художній керівник – О. Плохотнюк, кандидат педагогічних наук, доцент), естрадно-симфонічний оркестр (художній керівник – С. Черняк).

Джазовий ансамбль «Традиція»

Естрадно-симфонічний оркестр ІКМ (2013 р.)

Студентські колективи ІКМ

Народний ансамбль танцю «Кобзар» (2013 р.)

Народний ансамбль танцю «Кобзар», який створено ще у 1977 р., протягом кількох десятиліть був найулюбленішим колективом не одного покоління студентів та викладачів університету. У різний час колектив очолювали Д. Пасечник, В. Онищенко, В. Капінос, В. Вакуленко та ін. Під керівництвом В. Вакуленка «Кобзар» стає найкращим танцювальним колективом Луганщини, неодноразово отримує найвищі оцінки у республіканському телевізійному конкурсі «Сонячні кларнети», представляє область у республіканському конкурсі народної творчості в Києві, фестивалях «Київські каштани» та ін., отримує звання «народний».

У 2003 р. керівником народного ансамблю танцю «Кобзар» стає Г. Колесников – викладач кафедри хореографії ІКМ. Під його керівництвом «Кобзар» тричі підтверджує звання «народний». Склад учасників ансамблю нараховував 40 студентів, які демонстрували високий рівень володіння технікою народної хореографії у різноманітному репертуарі танців народів світу. «Кобзар» – постійний учасник не тільки концертних заходів університету, але й міста та області, фестивалів-конкурсів народної хореографії імені Павла Вірського.

Культовим закладом серед студентів стає клуб культури «Юла». Під керівництвом О. Брагіна, а потім С. Марченка в клубі було створено низку вокальних, танцювальних та гумористичних проєктів. Популярними стають ансамбль сучасного танцю «FORCE», ансамбль бального танцю «Преміум», вокальний ансамбль «Веста». Клуб став регіональним центром гри КВК.

Студент ІКМ Роман Шевченко

Студент ІКМ
Іван Симоненко

Переможець Всеукраїнського конкурсу «Шанс»
студентка Інна Воронова

Фіналіст конкурсу «Х-Фактор» студент
Петро Дмитриченко

Лауреат міжнародних конкурсів, студент ІКМ із Сербії
Марко Ніколіч

Новітні досягнення в науці, культурі та спорті

Дмитро Бабак – співак, музикант, автор пісень, переможець шоу «Х-Фактор 5», випускник університету

Ліра сміху (2019 р.)

Студенти розгорнули 50-ти метровий Прапор України. м. Старобільськ (2018 р.)

95-та річниця університету. Старобільськ 1 березня 2016 р.

Новітні досягнення в науці, культурі та спорті

День вишиванки
(2020 р.)

День вишиванки
(2020 р.)

Спорт

Золотими літерами вписали свої досягнення в історію вітчизняного та світового спорту студенти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Олімпійські чемпіони і призери, чемпіони світу, Європи, України, усі вони стали легендами та прославили ім'я університету на весь світ.

Першу олімпійську медаль університету приніс випускник факультету фізичного виховання, веслувальник М. Чужиков. У 1964 р. на Олімпіаді в Токіо він став золотим призером.

Олімпіада в Мехіко у 1968 р. принесла золоту медаль волейболісту В. Беляєву.

На олімпійських іграх у Мюнхені 1972 р. бронзовими призерами стали випускники університету футболісти Луганської «Зорі» А. Куков та Ю. Єлісєєв.

Олімпіада в Монреалі у 1976 р. принесла золото велосипедисту Анатолію Чуканову. На Олімпійських іграх 1980 р. у Москві чемпіонами ігор стали наші волейболісти – В. Кривов та Ф. Лацонов, бронзовими призерами – легкоатлетка Т. Скачко та футболіст С. Андрєєв.

На Олімпіаді в Сеулі у 1988 р. студенти О. Бризгіна (легка атлетика) та В. Бризгін (легка атлетика) завоювали три золоті медалі.

У Барселоні 1992 р. О. Бризгіна одержала золото і срібло, гімнаст І. Коробчинський – золото і бронзу, гімнаст Г. Місютін – золото і чотири срібла. Чемпіоном ігор став борець О. Кучеренко. Під час його нагородження вперше в історії Олімпіад був піднятий український прапор і звучав гімн України.

Гості університету олімпійські чемпіони О. А. Бризгіна та С. Н. Бубка

Чемпіон України з греко-римської боротьби студент Артур Політаєв виконує переможний кидок

На іграх в Атланті (1996 р.) студенти-гімнасти І. Коробчинський, О. Світлічний та Г. Місютін завоювали бронзові медалі.

У 2000 р. у Сіднеї гімнасти Р. Мезенцев, О. Світлічний, О. Береш та борець Д. Салдадзе стали срібними призерами Олімпійських ігор. Бронзу взяла І. Янович (велоспорт) та О. Береш (гімнастика). За результатами участі в Олімпійських іграх Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка, який представляли 5 студентів Інституту фізичного виховання і спорту, був визнаний Міністерством освіти і науки України найкращим вищим навчальним закладом зі спортивної роботи.

В Афінах (2004 р.) бронзові медалі завоював плавець А. Сердінов та легкоатлетка Т. Терещук-Антіпова.

На Олімпіаді в Пекіні (2008 р.) студенти ЛНУ імені Тараса Шевченка вибороли три бронзових медалі – Л. Калітовська у велоспорті, В. Терещук у сучасному п'ятиборстві, О. Воробйов у спортивній гімнастиці, М. Жабняк став срібним призером з легкої атлетики на Параолімпійських іграх.

Олімпіада у Лондоні (2012 р.) принесла два третіх місця – Є. Бризгіна (легка атлетика) І. Радивілов (спортивна гімнастика).

В Олімпійських іграх у Ріо-де-Жанейро (2016 р.) взяли участь 8 студентів.

Студенти ІФВІС на Кубку України з важкої атлетики серед дівчат і чоловіків. м. Чернігів (2020 р.)

На Всесвітній Універсіаді-2001 у Пекіні студентами завойовано 5 срібних (А. Сердінов (2) (плавання), В. Ширшов – (2) (плавання), О. Леонова (стрибки у воду) та 1 бронзову (В. Ширшов (плавання) медаль.

Вдалим був виступ студентів на XXII Всесвітніх студентських іграх-2003 у Південній Кореї. А. Сердінов виборов 3 золоті та бронзову медаль, В. Ширшов – золоту та 2 бронзових медалі з плавання, а Р. Мезенцев – срібну медаль зі спортивної гімнастики. Цей показник став найкращим серед вищих закладів освіти України. Крім Універсіади, у 2003 р. студенти університету виступали в багатьох престижних змаганнях, підсумками яких стали 2 медалі на чемпіонатах світу, світовий рекорд з плавання (А. Сердінов), 4 медалі на чемпіонатах Європи, 21 медаль на чемпіонатах України та 8 рекордів України з плавання.

На Всесвітній універсіаді – 2007 (м. Бангкок, Таїланд) студентами завойовано 4 золотих, 2 срібних та 3 бронзових медалі. М. Волощенко – стрибки у воду (золото), О. Воробйов – гімнастика спортивна (золото), А. Ісаєв – гімнастика спортивна (золото та бронза), М. Овчинников – гімнастика спортивна (бронза), О. Щербатих – гімнастика спортивна (золото та срібло), С. Фесенко – плавання (срібло та бронза).

Студенти ІФВІС, майстри спорту України з важкої атлетики В. Сергєєв та С. Шкурський

На Всесвітній універсіаді – 2011 (м. Шеньчжень, Китай) студентами завойовано 2 золоті (Л. Калітовська – велоспорт, Є. Бризгіна – легка атлетика) та 2 срібні медалі (Л. Шуліка, Л. Калітовська).

На Всесвітній універсіаді – 2013 (м. Казань, Росія) завойовано 1 золоту (С. Смелік – легка атлетика), 2 срібні (М. Семянків, І. Радивілов – гімнастика спортивна) та 4 бронзових медалі (Д. Пишков – греко-римська боротьба, В. Мазур – гімнастика художня, І. Радивілов – гімнастика спортивна).

У 2015 р. на літній Всесвітній універсіаді у Кванджу (Республіка Корея) С. Смелік виборов золоту медаль з легкої атлетики (біг на 200 м.).

Під час змагань літньої Всесвітньої універсіади – 2017 (Тайбей, Тайвань) студенти навчально-наукового інституту фізичного виховання і спорту вдало виступили у складі збірної команди України, яка посіла 6-е командне місце та здобула 36 медалей різного гатунку. Зокрема в стрибках у воду О. Горшковозов та А. Недобіга вибороли золоті медалі, С. Оліферчик здобув срібну нагороду; зі спортивної гімнастики Є. Юденков одержав срібну медаль у командному заліку в складі збірної команди України, а Г. Кириченко виборола бронзову медаль у складі збірної жіночої команди України з волейболу.

Ще з 60-х рр. в університеті існує відома в Україні гандбольна команда „Буревісник”. За останні роки команда досягла помітних успіхів. Зокрема, у 2004 – 2005 спортивному сезоні „Буревісник” посів IV місце в Чемпіонаті України. На XVII чемпіонаті світу серед студентів базовою командою

Олімпійський чемпіон В. Бризгін та директор ІФВІС Ю. Полулященко нагороджують переможця з кросу, студента О. Макаровця. Кременна (2018 р.)

Олімпійська чемпіонка О. Бризгіна вручає нагороди переможцям з кросу. Кременна (2018 р.)

ІФВІС. Переможці змагань з кросфіту. Кременна (2019 р.)

збірної української держави була наша гандбольна команда (посіла II місце). Дев'яти гравцям команди у 2005 р. присвоєно звання „Майстер спорту міжнародного класу”, а головному тренеру Г. Я. Максимову – заслужений тренер України.

У сезоні 2008 – 2009 рр. команда продовжує демонструвати стабільну гру. Посівши 5 місце у чемпіонаті України в суперлізі, вона виборює право представляти Україну в Європейському кубку «Challenge Cup 2008 – 2009».

Під егідою університету з 2000 – 2013 рр. грає жіноча волейбольна команда «Іскра». Коли команду покинули спонсори, то університет підхопив знамениту команду. «Іскра» з університетом пройшла шлях з другої ліги до суперліги, даруючи вболівальникам волейболу чудові миті цієї прекрасної гри.

Молоде покоління студентів у складний період історії ЛНУ імені Тараса Шевченка підтримує свій виш новими досягненнями. Так, у 2014 р. С. Смелик, майстер спорту міжнародного класу, стає бронзовим призером чемпіонату Європи з легкої атлетики у бігу на 200 м., а Г. Соловей, заслужений майстер спорту, принесла срібну медаль на чемпіонаті Світу з велоспорту (шосе).

У 2015 р. Н. Строгова, майстер спорту міжнародного класу, посіла I місце на чемпіонаті Європи з легкої атлетики; С. Смелик, отримав золота чемпіонату Європи з легкої атлетики; Г. Соловей – II місце на Європейських іграх в індивідуальній гонці, Д. Семененко, заслужений майстер спорту, зайняв II місце на чемпіонаті Європи з пауерліфтингу та I місце на чемпіонаті Світу. О. Бичков, заслужений майстер спорту, здобув 2 золоті нагороди та встановив рекорди Європи та Світу з пауерліфтингу; М. Бараннік, майстер спорту міжнародного класу, посів другу сходинку на чемпіонаті Європи з пауерліфтингу.

Грає університетська команда «Буревісник»

Головний тренер команди «Буревісник» Г. Я. Максимов та тренер О. Леонтьєв дають настанови гравцям

Новітні досягнення в науці, культурі та спорті

Університетська волейбольна команда «Іскра» після вручення золотих медалей чемпіонів України у вищій лізі

Атакує «Іскра»

Спортмайданчик університету. Луганськ (2012 р.)

У 2016 р. Д. Семененко та О. Бичков стали чемпіонами та рекордсменами світу з пауерліфтингу, а М. Бараннік, майстер спорту міжнародного класу, посів II місце на чемпіонаті Європи з пауерліфтингу. Д. Ковальов, майстер спорту міжнародного класу, стає чемпіоном Європи серед юніорів з пауерліфтингу, бронзовим призером чемпіонату світу з пауерліфтингу. Є. Юденков, майстер спорту міжнародного класу, завойовує срібну медаль на етапі Кубка світу, бронзову медаль у багатоборстві та дві срібні медалі в окремих видах на міжнародних змагання Гран-прі. Е. Єрмаков, майстер спорту, стає бронзовим медалістом чемпіонату Європи.

У 2017 р. Є. Бризгіна здобуває бронзову медаль з легкої атлетики (естафетний біг), Д. Семененко стає чемпіоном та рекордсмен Європи з пауерліфтингу, О. Бичков – чемпіоном світу з пауерліфтингу, а М. Бараннік, Д. Ковальов – срібними призерами чемпіонату Європи з пауерліфтингу. Б. Бурячек, майстер спорту, виборює бронзові медалі чемпіонату Європи з важкої атлетики. О. Горшковозов, заслужений майстер спорту, обіймає II місце на чемпіонаті Європи зі стрибків у воду (мікст) та стає чемпіоном Європи зі стрибків у воду (вишка-синхрон). Л. Басова, заслужений майстер спорту, завойовує I місце на Кубку Світу з велосипедного спорту та III місце чемпіонат Європи. Г. Письменська, майстер спорту міжнародного класу, стає чемпіонкою Європи зі стрибків у воду (трамплін 1 м). А. Недобіга, майстер спорту міжнародного класу, займає III місце на чемпіонаті Європи зі стрибків у воду. Г. Соловей, заслужений майстер спорту, приносить Україні срібні медалі чемпіонату Світу з велоспорту.

У 2018 р. О. Бичков стає чемпіоном та рекордсменом світу з пауерліфтингу, а М. Бараннік, стає другим. Д. Ковальов стає чемпіоном Європи з пауерліфтингу. А. Політаєв, майстер спорту України, – бронзовим призером чемпіонату Європи з греко-римської боротьби. О. Дубовий, майстер спорту України з пауерліфтингу та майстер спорту України з богатирського багатоборства, – чемпіоном Європи та чемпіон світу у командному заліку з богатирського багатоборства.

У 2019 р. А. Політаєв, приносить бронзу чемпіонату Європи з греко-римської боротьби та чемпіонату світу. Б. Бурячек, майстер спорту України, стає срібним призером чемпіонату Європи з важкої атлетики.

С. Лискун, майстер спорту міжнародного класу, стає чемпіонкою Європи зі стрибків у воду та потрапляє на Олімпійські ігри в Токіо-2021. Нашу країну на Олімпіаді буде представляти і Є. Юденков, майстер спорту міжнародного класу, який у складі збірної команди України на чемпіонаті світу зі спортивної гімнастики виборов олімпійську ліцензію.

Вручення доценту ІФВІС В. Г. Саєнку посвідчення «Заслужений тренер України»

Доцент ІФВІС майстер спорту міжнародного класу з карате В. Г. Саєнко

О. Бичков стає чемпіоном та рекордсменом світу з пауерліфтингу, а М. Бараннік та Д. Ковальов – чемпіонами світу з пауерліфтингу. Г. Письменська, майстер спорту України міжнародного класу, посідає III місце чемпіонат Європи зі стрибків у воду. О. Дубовий – чемпіон Світу з богатирського багатоборства.

За період 2014 – 2020 рр. серед студентів ЛНУ імені Тараса Шевченка виховано 4 заслужених майстра спорту, 11 майстрів спорту України міжнародного класу та 21 майстра спорту України. Серед професорсько-викладацького складу – відомі спортсмени й тренери, серед яких – 2 майстри

Грають викладачі університету. Старобільськ (2016 р.)

Футбольна команда викладачів університету після тренування. Луганськ (2005 р.)

спорту міжнародного класу, 2 майстри спорту, 6 заслужених тренерів України, 2 заслужені працівники фізичної культури і спорту України.

100 років вищому навчальному закладу. Це і мало, і у той же час багато. Адже за 100 років більше 200 тисяч юнаків і дівчат одержали освіту і дипломи Луганського вишу. За ці роки сформувалися серйозні наукові школи, завдяки яким продукувалися знання в різних галузях науки. Випускники університету живуть у десятках країн, працюють у різних сферах, а університет усіх пам'ятає й цінує.

20 жовтня 2020 р. відбулися вибори ректора університету. За результатами таємного голосування більшістю голосів (98%) колектив знову надав право С. В. Савченку очолити університет.

Вибори ректора університету (2020 р.)

Новітні досягнення в науці, культурі та спорті

Засідання наглядової ради університету (грудень 2019 р.)

На момент виходу книги Луганський національний університет імені Тараса Шевченка відірваний від Луганська, своїх навчальних та лабораторних корпусів і гуртожитків. Але ми повернемося до своєї домівки, бо ми цього прагнемо і усе для цього робимо.

Ми зберегли колектив і уже поповнили його молодими викладачами. Зробили шість випусків студентів поза межами Луганська.

Університет зберіг свої столітні традиції, доповнив новими доробками й упевнено йде вперед.

З початку 2000-х ми використовуємо гасло «Наша освіта – гарантія Вашого успіху!», і це реально так.

Vivat Alma mater!

Vivat university!

Vivat Lugansk!

Ректори

Селіверстов Андрій Захарович (завідувач губернських педкурсів)	1921 – 1923
Єфремов Петро Федорович	1923 – 1925
Галін Володимир Володимирович	1925 – 1929
Воробйов Олександр Григорович	1929 – 1932
Цикін Костянтин Павлович	1932 – 1933
Паскель Ілля Георгійович	1933 – 1935
Неверовський Олександр	1935 – 1936
Ажажа Євген Гарасимович	1936 – 1938
Пеньков Семен Васильович	1938 – 1939
Бадаєв Федір Миколайович	1939 – 1941
Барщевська Ніна Євгенівна	1941 – 1942
Кротова Оксана Дмитрівна	1943 (в. о.)
Ляшенко Прохор Андрійович	1943 – 1946
Стрельцов Олександр Андрійович	1946 – 1953
Гужва Федір Кирилович	1953 – 1955
Гончарук Хома Мартинович	1955 – 1957
Ємченко Григорій Якович	1957 – 1960
Пічугін Всеволод Григорович	1960 – 1975
Жданов Дмитро Олександрович	1975 – 1986
Щербина Нінель Федорович	1986 – 1989
Климов Анатолій Олексійович	1989 – 1997
Курило Віталій Семенович	1997 – 2007
Савченко Сергій Вікторович	2007 – 2012
Курило Віталій Семенович	2012 – 2014
Савченко Сергій Вікторович	з 2015 – по теперішній час

Відомі вчені в історії університету

Бадер Василь Антонович (1922 – 2006), кандидат економічних наук, професор. Працював в університеті в 1956 – 2006 рр. Науковий напрям: політична економія соціалізму.

Бейліс Вольф Мендельович (1923 – 2001), доктор історичних наук, професор. Працював в університеті в 1964 – 2001 рр. Науковий напрям: середньовічні арабські літературні пам'ятки як історичні джерела.

Безпалько Олексій Петрович (1901 – 1970), кандидат філологічних наук, доцент. Працював в університеті в 1936 – 1963 рр. Науковий напрям: історичний синтаксис української мови.

Бельський Хома Антонович (1890 – 1952), професор педагогіки. Працював в університеті в 1923 – 1929 рр. Науковий напрям: історія та методологія педагогіки. Засновник педагогічного музею ДІНО.

Білогуб Іван Михайлович (1913 – 1994), кандидат філологічних наук, професор. Працював в університеті в 1949 – 1994 рр. Науковий напрям: літературне краєзнавство.

Боярченко Іван Хомич (1904 – 1973), кандидат педагогічних наук, доцент. Працював в університеті в 1938 – 1973 рр. Науковий напрям: астрономія.

Гаврилко Григорій Іванович (1909 – 1997), кандидат фізико-математичних наук, доцент. Працював в університеті в 1944 – 1972 рр. Науковий напрям: якісні перетворення в математиці, неевклідова геометрія.

Гончаренко Микола Гаврилович (1912 – 1997), доктор історичних наук, професор. Працював в університеті в 1946 – 1992 рр. Науковий напрям: історія встановлення радянської влади в Донбасі. Лауреат Державної премії УРСР у галузі науки і техніки.

Грушевський Сергій Григорович (1888 – 1931), професор. Працював в університеті в 1923 – 1933 рр. Науковий напрям: нова та новітня історія України.

Діонесов Семен Максиміліанович (1901 – 1984), доктор біологічних наук, професор. Працював в університеті в 1965 – 1984 рр. Науковий напрям: фізіологія болю; нейрогуморальна регуляція органів травлення.

Євтушенко Лев Михайлович (1923 – 2008), кандидат хімічних наук, доцент. Працював в університеті в 1947 – 1983 рр. Науковий напрям: створення, склад і властивості комплексних сполук молібдена у розчинах.

Єфремін (Фрейман) Олександр Володимирович (1888 – 1960), професор. Працював в університеті в 1953 – 1959 рр. Науковий напрям: російське літературознавство другої половини XIX – початку XX ст.

Жданов Дмитро Олександрович (1929 – 1986), доктор філософських наук, професор. Працював в університеті в 1954 – 1986 рр. Науковий напрям: філософські проблеми генезису мислення.

Іванюра Іван Олексійович (1939 – 2018), доктор біологічних наук, професор. Працював в університеті в 1979 – 2018 рр. науковий напрям: особливості адаптації систем організму людини в онтогенезі за умов впливу чинників довкілля.

Ісаєв Іван Карпович (1920 – 1992), кандидат філософських наук, доцент. Працював в університеті в 1971 – 1992 рр. Науковий напрям: діалектика та системні методи дослідження.

Климов Анатолій Олексійович (1948 – 2020), кандидат історичних наук, професор. Працював в університеті з 1970 – 2020 рр. Науковий напрям: історичне краєзнавство.

Корчмар Яків Ісаакович (1904 – 1973), кандидат історичних наук, доцент. Працював в університеті в 1945 – 1972 рр. Науковий напрям: історія вугільно-металургійної промисловості та робітничого руху в Донбасі у другій половині XIX ст.

Костюк Григорій Олександрович (1902 – 2002), професор. Працював в університеті в 1934 р. Науковий напрям: історія української літератури; винниченкознавство; українська модерна поезія початку XX ст.

Крюков Віктор Григорович (1948 – 2020), доктор історичних наук, професор. Працював в університеті в 1979 – 2020 рр. Науковий напрям: взаємозв'язки народів Східної Європи і країн мусульманського Сходу в період раннього середньовіччя.

Лапко Михайло Володимирович (1918 – 1973), кандидат географічних наук, доцент. Працював в університеті в 1949 – 1973 рр. Науковий напрям: економічна географія Донбасу.

Ліщина-Мартиненко Іван Іванович (1883 – 1937), професор. Працював в університеті в 1926 – 1929 рр. Науковий напрям: українське архівознавство; східне мовознавство.

Лобас Володимир Хомич (1942 – 2013), доктор філософських наук, професор. Працював в університеті в 1964 – 1987 рр. Науковий напрям: логіка та семіотика.

Локтюшев Сергій Олександрович (1879 – 1943), професор, археолог. Працював в університеті в 1923 – 1942 рр. Науковий напрям: археологічні дослідження первісних суспільств Подонців'я. Дійсний член Міжнародного інституту антропології в Парижі.

Лоповок Лев Михайлович (1916 – 1992), кандидат педагогічних наук, професор. Працював в університеті в 1962 – 1992 рр. Науковий напрям: методика викладання математики.

Луцький Павло Іванович (1901 – 2001), кандидат сільськогосподарських наук, доцент. Працював в університеті в 1949 – 1991 рр. Науковий напрям: ґрунтознавство, гідрогеологія.

Мірза-Авак'янц Наталія Юстинівна (1889 – 1940), професорка історії. Працювала в університеті в 1934 – 1936 рр. Науковий напрям: історія Гетьманщини XVII ст.; історія селянських рухів в Україні на початку XX ст.

Маштабей Ольга Михайлівна (1922 – 1996), кандидатка філологічних наук, доцентка. Працювала в університеті у 1954 – 1995 рр. Науковий напрям: історія української мови.

Панченко Сергій Григорович (1928 – 2011), кандидат біологічних наук, доцент. Працював в університеті в 1963 – 2003 рр. Науковий напрям: фауністика, орнітологія.

Подгаєцька Ірина Мечиславівна (1923 – 1992), кандидатка філологічних наук, професорка. Працювала в університеті в 1962 – 1992 рр. Науковий напрям: стилістика російської літературної мови.

Сахно Іван Іванович (1904 – 1972), кандидат біологічних наук, доцент. Працював в університеті в 1936 – 1969 рр. Науковий напрям: екологія мишиних гризунів.

Сердюк Олександр Васильович (нар. 1937 р.), кандидат історичних наук, доцент. Працював в університеті в 1987 – 2000 рр. Науковий напрям: економічна історія України кінця XIX – початку XX ст., історія Першої світової війни.

Слободкін Григорій Соломонович (1920 – 2003), кандидат філологічних наук, доцент. Працював в університеті в 1960 – 1974 рр. Науковий напрям: творчість австрійських письменників-реалістів другої половини XIX ст.

Терещенко Федір Карпович (1901 – 1975), кандидат біологічних наук, доцент. Працював в університеті в 1934 – 1950 рр. Науковий напрям: бур'яни Полісся та заходи боротьби з ними.

Ужченко Віктор Дмитрович (1935 – 2010), доктор філологічних наук, професор. Працював в університеті в 1977 – 2010 рр. Науковий напрям: українська і загальнослов'янська фразеологія. Заслужений діяч науки і техніки України.

Фісуненко Олег Петрович (1930 – 2003), доктор геолого-мінералогічних наук, професор. Працював в університеті в 1966 – 2003 рр. Науковий напрям: палеоботаніка і стратиграфія карбону.

Чумаков Григорій Михайлович (1918 – 2008), доктор філологічних наук, професор. Працював в університеті в 1959 – 1999 рр. Науковий напрям: синтаксис російської мови.

Шаранін Юлій Олексійович (1938 – 1996), доктор хімічних наук, професор. Працював в університеті в 1974 – 1994 рр. Науковий напрям: хімія гетероциклічних сполук.

Шарпило Борис Антонович (1917 – 1996), кандидат філологічних наук, доцент. Працював в університеті в 1954 – 1995 рр. Науковий напрям: історико-діалектологічні дослідження східнослов'янських говірок.

Почесні професори університету

- Азарова Лілія Григорівна** – доцентка кафедри співів і диригування (2012)
- Александрова Ольга Олександрівна** – доцентка кафедри співів і диригування (2006)
- Афонін Володимир Олександрович** – доцент кафедри культурології та кіно-, телемистецтва (2012)
- Бабічев Олександр Іванович** – проректор з науково-педагогічної роботи (2014)
- Божко Геннадій Іванович** – доцент, директор інституту педагогіки та психології (2009)
- Жадан Василь Іванович** – доцент кафедри географії (2004)
- Жулій Тетяна Борисівна** – доцентка кафедри російського мовознавства та комунікативних технологій (2006)
- Галич Олександр Андрійович** – професор, завідувач кафедри теорії літератури та компаративістики (2014)
- Гвоздева Надія Павлівна** – професорка, директорка інституту культури і мистецтв (2013)
- Глуховцева Катерина Дмитрівна** – професорка, завідувачка кафедри української філології та загального мовознавства (2012)
- Зеленько Анатолій Степанович** – професор кафедри української філології та загального мовознавства (2004)
- Іванюра Іван Олексійович** – професор кафедри анатомії і фізіології людини та тварин (2011)
- Ісаєва Раїса Яківна** – доцентка кафедри біології (2002)
- Климов Анатолій Олексійович** – професор, завідувач кафедри історії України (2007)
- Красильников Костянтин Іванович** – доцент кафедри всесвітньої історії (2002)
- Луніна Неллі Василівна** – професорка кафедри анатомії, фізіології людини та тварин (2003)
- Максименко Георгій Миколайович** – професор кафедри олімпійського та професійного спорту (2005)
- Недайнова Тамара Борисівна** – доцентка кафедри всесвітньої літератури (2010)
- Нестеренко Лідія Петрівна** – доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти (2004)
- Песоцька Ольга Петрівна** – доцентка кафедри соціальної роботи (2013)
- Попов Борис Васильович** – доцент, завідувач кафедри загальної математики (2010)
- Проказа Олександр Тихонович** – доцент кафедри фізики (2002)
- Ротерс Тетяна Тихонівна** – професорка, завідувачка кафедри теорії та методики фізичного виховання (2011).
- Савенко Володимир Олександрович** – доцент кафедри фізичної реабілітації та валеології (2007)
- Самчук Микола Данилович** – доцент кафедри біології (2005)
- Синельникова Лара Миколаївна** – професорка, завідувачка кафедри російського мовознавства та комунікативних технологій (2003)
- Терновська Тамара Петрівна** – доцентка кафедри української мови (2008)
- Удовиченко Микола Іванович** – доцент, завідувач кафедри географії (2013)

Ужченко Віктор Дмитрович – професор кафедри української мови (2003)

Федічева Наталія Володимирівна – доцентка, завідувачка кафедри практики мовлення (2011).

Хмель Валерій Петрович – доцент, директор інституту економіки та бізнесу (2009)

Хриков Євген Миколайович – професор, директор інституту післядипломної освіти (2009)

Чернієнко Лариса Володимирівна – доцентка кафедри всесвітньої літератури (2007)

Чиж Олександр Никифорович – професор кафедри дошкільної та початкової освіти (2014)

Якубович Джульєтта Антонівна – професорка кафедри співів і диригування, народна артистка України (2010)

Ваховський Леонід Цезаревич – професор, директор інституту історії, міжнародних відносин і соціально-політичних наук (2015)

Пінчук Тетяна Степанівна – професорка, декан факультету української філології та соціальних комунікацій, кандидат філологічних наук (2015)

Кононов Ілля Федорович – професор, завідувач кафедри філософії та соціології (2015)

Дрель Віктор Федорович – доцент, директор інституту торгівлі, обслуговуючих технологій та туризму (2016)

Харченко Сергій Якович – професор, завідувач кафедри соціальної роботи (2016)

Карпенко Іван Михайлович – доцент, декан факультету іноземних мов (2016)

Полтавський Анатолій Пилипович – доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання (2016)

Крюков Віктор Григорович – професор кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин (2017)

Черв'якова Наталія Іванівна – доцентка, завідувачка кафедри дошкільної та початкової освіти (2017)

Кисельова Октябрина Олександрівна – доцентка кафедри географії (2017)

Петренко Сергій Віталійович – доцент кафедри садово-паркового господарства та екології (2018)

Котенєва Ірина Сергіївна – доцентка кафедри педагогіки (2018)

Сбітнєва Людмила Миколаївна – професорка кафедри музичного мистецтва та хореографії (2018)

Лєснова Валентина Володимирівна – доцентка кафедри української філології та загального мовознавства (2019)

Вовк Сергій Володимирович – доцентка кафедри біології та агрономії (2019)

Шпетна Світлана Анатоліївна – доцентка кафедри світової літератури та російського мовознавства (2019)

Нікітіна Алла Василівна – професорка, завідувачка кафедри української мови (2020)

Шелупахіна Тетяна Володимирівна – доцентка, завідувачка кафедри культурології та кіно-, телемистецтва (2020)

Шинкарьов Сергій Іванович – доцент кафедри олімпійського та професійного спорту (2020)

Почесні доктори наук

- Айук Осман** – голова Асоціації готелів Туреччини, господар готелю «Champion» (2013)
- Амоша Олександр Іванович** – академік, директор Інституту економіки промисловості НАН України (2010)
- Буріан Вальтер** – ректор Консерваторії імені Йозефа Гайдна (2012)
- Варюхін Віктор Миколайович** – директор Донецького фізико-технічного інституту імені О.О. Галкіна (2009)
- Восінський Цезари** – ректор Вищої лінгвістичної школи в Ченстохові (Польща) (2014)
- Габріель Філіп** – директор Центру з підготовки педагогічних кадрів Авіньйонського університету (2009)
- Гапочка Микола Михайлович** – народний депутат України (2004)
- Гриценко Павло Юхимович** – завідувач відділу діалектології Інституту української мови НАН України (2006)
- Гуржій Андрій Миколайович** – перший заступник міністра освіти і науки України (2004)
- Данильчук Валерій Іванович** – ректор Волгоградського державного педагогічного університету (2007)
- Ковальов Олександр Михайлович** – директор Інституту прикладної математики і механіки НАН України, член-кореспондент НАН України (2011)
- Кремень Василь Григорович** – президент Національної академії педагогічних наук України, академік НАН України (2011)
- Новаковіч Мітар** – професор, доктор біологічних наук, ректор Університету Східного Сараєва (Боснія і Герцеговина) (2013)
- Песоцький Микола Федорович** – голова Державного комітету України з державного матеріального резерву (2004)
- Пристюк Володимир Миколайович** – голова Луганської обласної державної адміністрації (2012)
- Сергєєв Микола Костянтинович** – професор, доктор педагогічних наук, член-кореспондент Російської академії освіти, ректор Волгоградського державного педагогічного університету (2010)
- Ситник Костянтин Меркурійович** – академік НАН України (2004)
- Сухомлинська Ольга Василівна** – академік-секретарка відділення теорії та історії педагогіки АПН України (2005)
- Тонту Ердал** – член Асоціації туристичних готелів Кемера (Туреччина) (2009)
- Хагерті Джордж** – президент коледжу Франклін Пірс (США) (2007)
- Чжан Сиюнь** – Надзвичайний і Повноважний Посол КНР в Україні (2011)
- Шмід Курт** – головний диригент симфонічного оркестру Луганської обласної філармонії (2004)
- Шулер Єва-Марія** – президент благодійного фонду «Hilfe Direkt» (Бонн, Німеччина) (2006)

Почесні доктори наук

Омельченко Світлана Олександрівна – професорка, доктор педагогічних наук, ректорка Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет», заслужений працівник освіти України (2016)

Шин Кю Хо – консул Посольства Республіки Корея (2016)

Ян Пейріл – співробітник Чеського агентства розвитку (2019)

Алієв Елін Алі огли – засновник ТОВ «Агро Кепітал Груп ЛТД», засновник та директор в одній особі ТОВ «ЕЛІТ ОІЛ» (2020)

Почесні працівники університету

Баталига Володимир Анатолійович – завідувач майстерень кафедри інженерно-педагогічних дисциплін (2013)

Грицьких Володимир Олексійович – завідувач лабораторії кафедри фізики (2010)

Зеленська Людмила Павлівна – завідувачка аспірантури (2013)

Золотова Юлія Федорівна – провідна бібліографія бібліотеки (2011)

Казакевич Тетяна Трохимівна – методистка відділу управління якістю планування навчального процесу (2014)

Ковальова Людмила Петрівна – виконробка ремонтно-будівельного підрозділу (2014)

Клочкова Неля Олександрівна – методистка науково-дослідного відділу з організації наукових досліджень (2010)

Надьожнова Наталія Анатоліївна – провідний фахівець інституту фізичного виховання і спорту (2012)

Обуховська Лідія Яківна – методистка вищої категорії заочного відділення інституту педагогіки і психології (2011)

Паньковська Ірина Петрівна – провідна бухгалтерка (2014)

Сєдих Зінаїда Іванівна – інженер-програмістка I категорії відділу навчальних аудиторій та комп'ютерних класів (2011)

Сулим Василь Іванович – головний енергетик (2010)

Черніков Сергій Якович – начальник відділу охорони праці та охорони здоров'я (2012)

Чібішев Станіслав Васильович – провідний фахівець відділу управління якістю планування навчального процесу (2012)

Бережна Тетяна Федорівна – головна бухгалтерка (2016)

Найда Наталія Анатоліївна – провідний фахівець відділу управління якістю планування навчального процесу (2016)

Шелякін Юрій Петрович – головний механік адміністративно-господарської частини (2017)

Мороз Володимир Петрович – голова первинної профспілкової організації університету (2017)

Сапіжак Михайло Степанович – директор відокремленого підрозділу «Брянківський коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» (2019)

Ткаченко Віктор Миколайович – заступник директора з виховної роботи відокремленого підрозділу «Регіональний центр професійної освіти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» (2019)

Гапотченко Андрій Сергійович – заступник директора з навчально-виробничого навчання відокремленого підрозділу «Регіональний центр професійної освіти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» (2019)

Члени Наглядової ради

Дніпров Олексій Сергійович – голова Наглядової ради, Керівник Апарату Офісу Президента України

Клименко Юрій Юрійович – заступник голови Луганської обласної державної адміністрації – обласної військово-цивільної адміністрації, заступник голови Наглядової ради;

Лизанець Сергій Васильович – голова наглядової ради акціонерного товариства «Закритий недиверсифікований венчурний корпоративний інвестиційний фонд «Кайлас», секретар Наглядової ради;

Алієв Елін Алі огли – директор ТОВ «ЕЛГГ-ОІЛ»;

Журавльов Юрій Петрович – радник ПрФТ «Агротон»;

Кремень Василь Григорович – президент Національної академії педагогічних наук України;

Шевчук Олег Борисович – президент Конфедерації роботодавців України.

Література

Переписка с народным комиссариатом Просвещения и Донецким губернским отделом народного образования об открытии Донецкого института народного образования в г. Луганске, с 30 апреля по 20 декабря 1923 г. Державний архів Луганської області. Ф. Р-46. Оп. 1. Спр. 5. 162 арк.

Резолюции и тезисы VIII губернского съезда Советов и XIV сессии окружных инспекторов о ликвидации неграмотности, о состоянии народного образования в Донбассе, о введении всеобщего обучения, о борьбе с детской беспризорностью и др., с 23 декабря 1924 г. по 22 декабря 1925 г. Державний архів Луганської області. Ф. Р-416. Оп. 1. Спр. 11. 526 арк.

Циркуляры и инструкции наркомата Просвещения УССР о порядке приема в ВУЗы Донбасса, о прохождении педагогической практики выпускниками, о содействии развитию украинского языка, о порядке расходования хозяйственных операционных сумм, с 11 января по 30 декабря 1924 г. Державний архів Луганської області. Ф. Р-416. Оп. 1. Спр. 12. 937 арк.

Приветственные телеграммы, полученные в день открытия Донецкого института народного образования и переписка с окрисполкомом об открытии и состоянии института. 23 декабря 1924 г. Державний архів Луганської області. Ф. Р-416. Оп. 1. Спр. 18. 61 арк.

Протокол и резолюции совещания представителей учебных заведений Донбасса в связи с 5-летием празднования юбилея Донецкого института народного образования. 15 января 1930 г. Державний архів Луганської області. Ф. Р-416. Оп. 1. Спр. 49. 68 арк.

Протоколы заседаний факультетской комиссии, краткая история института, с 28 ноября 1926 г. по 01 ноября 1926 г. Державний архів Луганської області. Ф. Р-416. Оп. 1. Спр. 67. 52 арк.

Протоколы заседаний правления института с 15 октября по 31 декабря 1923 г. Державний архів Луганської області. Ф. Р-416. Оп. 1. Спр. 1. 19 арк.

Про надання Луганському державному педагогічному університету імені Тараса Шевченка статусу національного: Указ Президента України від 11 вересня 2003 р. № 1012. Офіц. вісн України. 2003. № 37. Ст. 1975.

Про присвоєння імені Т. Г. Шевченка Ворошиловградському педагогічному інституту: Указ від 26 квітня 1939 р. Збірник законів Української РСР. 1938 – 1973: У 2 т. К., 1974. Т. 1. С. 383.

Про створення Східноукраїнського державного університету: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 трав. 1993 р. Зібрання постанов уряду України. 1993. № 10. Ст. 210. (Включити до складу Університету Луганський педагогічний інститут з правом юридичної особи).

VIII Съезд Советов Луганского уезда. Луганская правда. 1922. № 274. 6 декабря.

Адаменко О. В. Про підсумки прийому абітурієнтів до Луганського державного педагогічного інституту. Освіта на Луганщині. 1996. № 1. С. 78.

Бельский Ф. Научно-педагогические экскурсии Донецкого института народного образования. Просвещение Донбасса. 1924. № 5/6. С. 75–79.

Бур'ян М. С., Крюков В. Г. Сходознавство в Луганському педагогічному університеті. Укр. іст. журн. 2001. № 6. С. 139–134.

Бурьян М., Бабченко В., Намдаров Г. Историческому факультету ЛГПУ им. Т. Шевченко – 65. Луган. правда. 1999. 25 марта.

В номинации “Лучший региональный университет Украины” дипломом лауреата был отмечен Луганский государственный педагогический университет им. Т. Г. Шевченко (Ректор В. С. Курило). Персонал. 2000. № 6. С. 81.

Виталий Курило: Украинскому образованию не хватает лоббирования в Верховной Раде. Паралель-Медиа. 2012. 24 февраля. URL: <http://paralel-media.com.ua/p44710.html>.

Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. 1998. № 10: Ювілей, вип., присвячений 75-річчю ЛДПУ. 65 с.

Віталій Курило: Українська наука працює «в холосту». Український науковий портал «Labprice.ua». 2016. 8 квітня. URL: <http://labprice.ua/pro-nas/nasha-filosofiya>.

Вуз відзначає ювілей: Ворошиловградському державному педагогічному інституту імені Т. Г. Шевченка – 60 років. Прапор перемоги. 1983. 26 листопада.

ВУЗы Луганского округа. Луганская правда. 1928. № 56 (3145). 6 марта.

Галата С. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Освіта України. 2016. № 5. 26 червня.

Галич О. А. Беляев Борис Леонідович. Енциклопедія сучасної України. К., 2003. Т. 2. С. 578.

Гнізділова О. А. Діяльність наукової школи професора Є. М. Хрикова в галузі управління навчальними закладами. Витоки педагогічної майстерності. Сер. : Педагогічні науки. 2011. Вип. 8(1). С. 91–97.

Голова наглядової ради ЛНУ імені Тараса Шевченка В. С. Курило розповів про проблеми та перспективи розвитку ВНЗ. Білокуракинська громада. 2017. 18 вересня. URL: <https://bilokurakynska-gromada.gov.ua/news/08-57-04-18-09-2017>.

Грушевський С. Донецький інститут народної освіти на початку 1925 – 26 учбового року і праця його серед вчителів. Рад. шк. 1925. № 1. С. 103–105.

До 70-річчя Красильнікова Костянтина Івановича. Археологія. 2011. № 3. С. 143–144.

Дорога в шість десятиріч. Молодогвардієць. 1983. 24 листоп. (До 60-річчя Ворошиловгр. пед. ін-ту.)

Дубовик В. “Трибуні студента” [багатотираж. газ. ВДПІ] – піввіку. Прапор перемоги. 1982. 8 січ.

Емченко Г. Я. Луганському державному педагогічному інституту ім. Т. Г. Шевченка тридцять п'ять лет. Учен. зап. [Луган. пед. ин-т]. Т. IX: Сер. Ест.-геогр. и физ.-мат. наук. 1958. С. 3–11.

Євтушенко Г. Історія формування Зоологічного музею Луганського національного університету. Зоологічні колекції та музеї: збірник наукових праць. К., 2014. С. 107–112.

Жадан В. Наступність “школа – вуз” забезпечена. Пед. газ. 2002. № 10–11. С. 12–13. (Створення в структурі педагогічного університету інститутів культури і мистецтв, післядипломної освіти, економіки та бізнесу, фізичного виховання і спорту).

Жарких А. Первый педвуз Донбасса: Ворошиловгр. пед. ин-ту им. Т. Г. Шевченко – 50 лет. Правда Украины. 1974. 9 янв.

- Жданов Д. О. Школа учителів: Про перспективи розвитку Ворошиловгр. пед. ін-ту ім. Т. Г. Шевченка в одинадцятій п'ятирічці. Прапор перемоги. 1981. 11 квіт.
- Жданов Д. О. Щоб інститут став зразковим (Стаття ректора Ворошиловгр. пед. ін-ту ім. Т. Шевченка). Рад. шк. 1981. № 3. С. 3–4.
- Жданов Д., Щербина Н. Педагогами народжуються чи стають? Наука і суспільство. 1979. № 9. С. 4–6.
- Загороднюк І. В., Косогова Т. М., Соколов С. О., Шейко В. І., Шайдурова С. О. Факультет природничих наук Луганського національного університету ім. Т. Шевченка в особах відомих випускників. Луганськ: ПП «КФ ГРАФіК», 2013. 44 с.
- Заливадный В. “Нулевой” курс [Подготовит. отд-ние Ворошиловгр. пед. ин-та]. Учит. газ. 1970. 27 янв. Інститут [ЛГПИИ] в цифрах и фактах. Жизнь Луганска. 1993. № 48. С. 3.
- Информация о награждении победителей и лауреатов полуфинальной акции VII Международного открытого рейтинга популярности и качества “Золотая фортуна” (Лучший региональный университет Украины – Луганский гос. пед. университет им. Т. Г. Шевченко). Персонал. 2000. № 6. С. 80.
- Истфак и время: 70 лет ист. фак-ту ЛНПУ им. Тараса Шевченко. Луганск: Знание, 2004.
- Климов А. А., Намдаров Г. М. Ректор Ажажа. Три года в Луганске. Возвращение имени и чести. Луганск, 1995. С. 35–48.
- Климов А. О. Бейліс Вольф Мендельович. Укр. іст. журн. 2001. № 3. С. 158–159.
- Климов А. О. Видатний учений-фізіолог школи Івана Павлова (до 100-річчя з дня народження професора Семена Діонесова). Освіта Донбасу. 2001. № 3. С. 89–90.
- Климов А. О. Вища педагогічна освіта на Луганщині в 30-і роки ХХ століття. Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. 2009. № 20 (183). С. 290–299.
- Климов А. О. Віктор Пашенко: визнаний лідер у галузі розробки та застосування тренажерів у лікувально-профілактичній практиці. Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка. 2004. № 4 (72). С. 36–40.
- Климов А. О. Він був старійшиною ветеранського корпусу Луганського педагогічного університету [О. А. Міхно]. Освіта Донбасу. 2001. № 4. С. 81–83.
- Климов А. О. Вольф Мендельович Бейліс: учений-арабіст зі світовим ім'ям, класик української арабістики. Вісн. Східноукр. нац. ун-ту. 2001. № 4(38). С. 204–207.
- Климов А. О. Життєвий шлях та науково-педагогічна діяльність професора М. Г. Гончаренка. Бахмутський шлях. 2012. № 1/2 (64/65). С. 87–91.
- Климов А. О. З історії вищої педагогічної освіти на Луганщині: 30-ті роки ХХ ст. Краєзнавство. 2009. № 1–2. С. 228–234.
- Климов А. О. З історії присвоєння Ворошиловградському державному педагогічному інституту імені Тараса Шевченка. Краєзнавство. 2013. № 4 (85). С. 156–157.
- Климов А. О. Закарбувалося в пам'яті моїй: спомини про видатного українського арабіста Вольфа Бейліса. Education and Pedagogical Sciences / Освіта та педагогічна наука. 2013. № 2 (157). С. 59–65.
- Климов А. О. Зв'язкова підпільного обкому партії (про один з епізодів історії комуністичного підпілля в окупованому Ворошиловграді 1942 – 1943 рр.). Бахмутський шлях. 2010. № 3/4 (58/59). С. 143–144.

Климов А. О. Знаряддя опору – перо і слово. Реабілітовані історією: У 27 т. Луганська обл.: У 3 кн. Луганськ, 2008. Кн. 3. С. 26–28.

Климов А. О. Історичний факультет Луганського національного університету імені Тараса Шевченка у світликах. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. 120 с.

Климов А. О. Історія Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка в особах його професорів. Луганськ: Альма-матер, 2001. 168 с.

Климов А. О. Корчмар Яків Ісаакович. Енциклопедія історії України: У 10 т. К.: Наук. думка, 2008. Т. 5: Кон-Кю. С. 121.

Климов А. О. Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. 1923 – 1998. Історичний нарис. Луганськ: ВАТ «ЛОД», 1998. 127 с.

Климов А. О. Мои встречи с Вольфом Бейлисом. Проблемы джерелознавства, історіографії та історії Сходу : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяченої 90-річчю з дня народження проф. Вольфа Менделевича Бейліса (1923 – 2001 рр.) (15 – 16 трав. 2013 р., м. Луганськ / під ред. М. С. Бурьяна. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. С. 80–86.

Климов А. О. Особа і час: Борис Шарпило. Освіта Донбасу. 2009. № 2 (133). С. 101–104.

Климов А. О. Пам'ятне минуле (із спогадів ректора Луганського державного педагогічного інституту імені Т.Г.Шевченка). Бахмутський шлях. 2005. № 3/4 (40/41). С. 192–195.

Климов А. О. Політичні репресії в Луганському педагогічному інституті (1933 – 1938). Матеріали Другої міжнар. наук. конф. «Актуальні питання вітчизняної, світової історії та історії науки: пошуки, роздуми, знахідки». Луганськ, 29 квіт. 2009 р. Луганськ, 2009. С. 60–63.

Климов А. О. Почесні професори Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. 20 с.

Климов А. О. Ректори Ворошиловградського (Луганського) державного педагогічного інституту імені Т. Г. Шевченка 1940-х – 1980-х рр. Бахмутський шлях. 2011. № 3/4 (62/63). С. 129–138.

Климов А. О. Система довузівської підготовки – невід'ємна складова комплексу педагогічного інституту. Освіта на Луганщині. 1996. № 2/3. С. 72–74.

Климов А. О. Слово про ректора Всеволода Пічугіна. Освіта Донбасу. 2009. № 3 – 4 (134 – 135). С. 127–130.

Климов А. О. Сторінки історії Луганського національного університету в спогадах ректора. Освіта Донбасу. 2011. № 1 (144). С. 147–152.

Климов А. О. Сторінки історії. Бахмутський шлях. 1998. № 5. С. 4–13.

Климов А. О. Українсько-канадський культурно-освітній центр “Відродження”. Бахмутський шлях. 2003. № 1/2 (30/31). С. 167–169.

Климов А. О. Фундатор наукової школи з палеоботаніки і стратиграфії карбону в Донбасі (сторінки біографії професора Олега Фісуненка). Стан і проблеми природного та соціально-економічного середовища регіонів України: Матеріали всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 65 річчю утворення Луган. обл.: В рамках 5-ї Всеєвроп. конф. “Довкілля для Європи” (20 – 22 травня 2003 р., м. Луганськ). Луганськ, 2003. С. 92–95.

- Климов А. О. Шість страшних літ (політичні репресії в Луганському педагогічному інституті 1933 – 1938 років). Бахмутський шлях. 2008. № 3/4(52/53). С. 123–127.
- Климов А. О., Ключнева І. М. Сергій Олександрович Локтюшев – відомий дослідник луганського краю. Краєзнавство. 2012. № 2 (79). С. 83–87.
- Климов А. О., Курило В. С. Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. Історичний нарис. Луганськ: Альма-матер, 2003. 118 с.
- Климов А. О., Курило В. С. Від педагогічних курсів до кращого регіонального університету України. Освіта Донбасу. 2001. № 2. С. 5–11.
- Климов А. О., Курило В. С. Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. Історія. Сьогодення. Перспективи. Луганськ: Альма-матер, 2006. 120 с.
- Климов А. О., Курило В. С. Створення та розвиток першого педагогічного ВНЗ Донбасу (До 90-річчя Луганського національного університету імені Тараса Шевченка). Рідна школа. 2011. № 1–2. С. 33–39.
- Климов А. О., Намдаров Г. М. Командировка без повернення. Реабілітовані історією: У 27 т. Луганська обл.: У 3 кн. Луганськ, 2004. Кн. 1. С. 146–151.
- Климов А. О., Неживий О. І., Савенкова І. Ю. Іменем його високим. Україна Тараса Шевченка. Харків: Фоліо, 2015. С. 424–430.
- Климов А. О., Семистяга В. Ф. До історії відкриття першого університету в Донбасі. Бахмутський шлях. 2002. № 3–4. С. 185–186.
- Климов А. О. Талановитий учений і організатор вищої педагогічної освіти в Донбасі (до 75 річчя з дня народження Дмитра Жданова). Освіта Донбасу. 2004. № 2(103). С. 97–99.
- Кобзарєва Т. Учителя в аудиториях педвуза [О заоч. обучении в Ворошиловгр. пед ин-те]. Нар. образование. 1979. № 11. С. 27–29.
- Кондаурова Ю. М. Історія створення першого в Донбасі вищого навчального педагогічного закладу – Донецького інституту народної освіти. Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. 2002. № 5. С. 84–89.
- Кондаурова Ю. М. Становлення вищої освіти Донбасу в 20-ті роки. Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. 2000. № 12. С. 153–160.
- Кононов І. Громадський комітет підтримки перебудови у Ворошиловградському державному педагогічному інституті ім. Т. Г. Шевченка (1988 – 1989 рр.): проблеми ідейної еволюції. Бахмутський шлях. 2000. № 3–4. С. 67–73.
- Короткий нарис історії педагогічного факультету Луганського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка / Упоряд.: Г. І. Божко, І. І. Постнікова, Л. П. Нестеренко. Луганськ: Копіцентр, 2000. 61 с.
- Костомаров А. «Университет в изгнании». Видит ли Украина свой самый восточный форпост высшего образования? Островок. URL: <http://www.ostrovok.lg.ua/avtor-job/11/universitet-v-izgnanii-vidit-li-ukraina-svoy-samyy-vostochnyy-forpost-vysshego-obrazovaniya23018>.
- Кравчук Л. Викладачам, студентам, працівникам Луганського державного педагогічного інституту імені Т. Г. Шевченка (Привітання Президента України Л. М. Кравчука з нагоди 70-річчя інституту). Наша газ. 1993. 24 листоп.

Красильников К. И. Основные результаты деятельности научной лаборатории археологических исследований и краеведческой работы. Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. 1998. №10. С.62–65.

Красильников К. И., Апареева Е. К. Парк-музей древнего камнерезного искусства – страницы истории [Луганского] края. Освіта Донбасу. 2002. № 1. С. 20–26.

Кремень В. 80-летие ЛГПУ – событие государственной значимости. Луган. правда. 2001. 9 июня.

Курило В. На вістрі прогресу. Пед. газ. 2002. № 10–11. С. 13.

Курило В. Нові обрії педагогічного університету. Директор шк., ліцею, гімназії. 2005. № 1. С. 33–40.

Курило В. С. Вища освіта регіону на зламі століть. Освіта на Луганщині. 2001. № 2. С. 28–32.

Курило В. С. ДІНО, педінститут, університет. Освіта на Луганщині. 2000. № 1. С. 18–19.

Курило В. С. Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка у вимірах сучасної освіти в Україні. Образне слово Луганщини: Тези регіон. наук.-практ. конф. з укр. мови / Відп. ред. В. Д. Ужченко. Луганськ, 2002. С. 9–11.

Курило В. С. Луганський державний педагогічний університет сьогодні. Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. 1998. № 10. С.5–7.

Курило В. С. Наша освіта – гарантія вашого успіху! Особливості розвитку вищої школи в сучасних умовах східноукраїнського регіону. Гуманітарні науки. 2003. № 1. С. 216–218.

Курило В. С. Освіта та педагогічна думка Східноукраїнського регіону у XX столітті. Луганськ: ЛДПУ, 2000. 460 с.

Курило В. С. Первый вуз Донбасса / Интервью с ректором ЛГПИ; Записала Б.Бланк. Луган. правда. 1998. 1 окт.

Курило В. С. Розвиток педагогічної освіти на території Луганської області в XX столітті (мережа закладів, зміст і технології освіти). Нові педагогічні технології в контексті сучасних концепцій змісту освіти: Зб. ст. за матеріалами Всеукр. наук.-метод. конф. (Луганськ, 17 – 18 берез. 1998 р.). Луганськ, 1998. С. 52–54.

Курило В. С. Сучасні тенденції розвитку системи вищої освіти Східноукраїнського регіону. Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. К., 2000. Вип. 26. С. 10–20.

Курило В. С. Философия развития, или Составляющие качественного образования (ЛГПУ). Луган. правда. 2003. 30 авг.

Лісовенко М. Нове гілля на дереві науки [ЛНПУ]. Уряд. кур'єр. 2004. 9 лип.

Лобода С. Державний педуніверситет – мистецький центр Луганщини. Освіта України. 2002. № 48. 18 черв. С. 5.

Лобода С. Здобутки і перспективи розвитку (ЛДПУ) // Пед. газ. 2002. № 10–11). С.12.

Лобода С. Луганський державний педагогічний університет ім. Тараса Шевченка – 80 років в освітньому просторі. Освіта України. 2001. № 27. 26 черв. С. 3.

Лобода С. Луганський педінститут святкує ювілей [75-річчя]. Освіта України. 1998. № 23. 3 черв. С. 7.

Лобода С. Новому поколінню книги мудрі й цікаві [Про університет, вид-во]. Пед. газ. 2002. № 10–11. С. 14.

Лошакова Е. Луганский вуз признали одним из самых комфортных для инвалидов. Національна асамблея людей з інвалідністю України. 2012. 11 грудня. URL: <https://naiu.org.ua/luganskij-vuz-priznali-odnim-iz-samykh-komfortnykh-dlya-invalidov>.

Луганський державний педагогічний університет ім. Т. Шевченка – лідер в освітньому просторі регіону [Спец. сторінка]. Пед. газ. 2002. № 10-11. С. 12–14.

Луганські студенти зможуть навчатись у Європі. УНІАН. 2011. 27 грудня. URL: <https://www.unian.ua/society/588419-luganski-studenti-zmojut-navchatis-u-evropi.html>.

Лунина Н. В. Основные научные направления исследований кафедры физиологии и валеологии. Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. 1998. № 10. С. 45–49.

Луцький П. Унікальна колекція [геол, музею ВДПІ]. Трибуна студента. 1973. № 18. 11 трав.

Максименко Г. Н. Два юбілея [75-летие ЛГПУ и 50-летие ф-та физвоспитания]. Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. 1998. № 10. С. 33–37.

Меняйленко О. С. Розробка та дослідження адаптивних комп'ютерних систем в ЛДПІ. Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. 1998. № 10. С. 50–52.

Міхно О. «Пам'ятний для мене Луганський педінститут...». Бахмутський шлях. 1998. № 5. С. 15–18.

Міхно О. А. Перший у Донбасі. Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка. 1998. № 10. С. 7–21.

Народное образование в Луганском уезде. Луганская правда. 1922. № 138. 24 июня.

Наши истфак: Очерки, воспоминания, справочные материалы / Гл. ред. Бурьян М.; Сост.: Намдаров Г. и др. Луганск: ОАО «ЛОТ», 2001. 189 с.

Недайнова Т. Н., Горащук О. С. Нова структура в педагогічному університеті (Про центр інноваційних технологій). Теорія та практика андрогогіки в Україні: Зб. тез. за матеріалами наук.-практ. конф. (Луганськ, 20 верес. 2002). Луганськ, 2003. С. 16–18.

Неживий О. Долаючи бар'єри провінційності (Про каф. укр. л-ри в Луган. педагогічному). Слово і час. 2000. № 1. С. 95–97.

Неживий О. Пам'ятний Луганський педінститут. Неживий О. Споріднені творчістю. Луганськ. 1998. С. 72–75.

Новий корпус відкрито. Прапор перемоги. 1971. 3 верес.

Омельченко С. А еще можно сказать, что мы в составе Оксфордского университета... (О Луган. пед. ин-те). Жизнь Луганска. 1993. № 47.

Особова О. На Луганщині створено університетський освітній округ. Урядовий кур'єр. 2013. 20 листопада. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/na-luganshini-stvoreno-universitetskij-osvitnij-ok>.

От Луганска до Болоньи / Пресс-центр ЛНПУ им. Т. Г. Шевченко. Наша газ. 2004. 24 янв. С. 5.

Открытие Донецкого института народного образования. Луганская правда. 1923. № 202 (1412). 11 сентября.

Педагогическому – пятьдесят лет: Полувековой юбилей Ворошиловгр. пед. ин-та им. Т. Г. Шевченко / В. Г. Пичугин, В. А. Афонин, П. Литвиненко, Т. Денисенко. Ворошиловгр. правда. 1974. 9 янв.

Первый педвуз Донбасса (К 60-летию образования ВГПИ): Рек. список лит.: Ст. из газ., журн., сб. 1943 – 1983 / Сост. Жиликова Н. А. 1983. Окт. 70 назв.

Перший в Донбасі: Сторінками історії та сьогодення Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Гуманітарні науки. 2003. № 1. С. 219–223.

Пічугін В. Г. З досвіду роботи Луганського педагогічного інституту ім. Т. Г. Шевченка. З досвіду роботи педагогічних вузів Української РСР. К.: Рад. пік., 1964. С.3–12.

Половинко Г. Творча молодь інститутських 60-х... [Іст.-філол. фак. ЛДПУ]. Бахмутський шлях. 1998. № 5 С. 53–54.

Самый старый ВУЗ Луганщины начинает 90-й учебный год. Восточный вариант. 2010. 1 сентября. URL: <https://v-variant.com.ua/uk/samyj-staryj-vuz-luganshhiny-nachinaet-90-j>.

Семистяга В. Інститутська Голгофа (Викладачі Луган. держ. пед. ін-ту ім. Т. Г. Шевченка, які були репресовані у 20–40-х рр.). Бахмутський шлях. 1998. № 5. С. 31–40.

Семистяга В. Ф. Білогуб Іван Михайлович. Енциклопедія сучасної України. К., 2003. Т. 2. С. 807.

Стрельцов А. Старейший институт Донбасса [Ворошиловгр. пед. ин-т]. Ворошиловгр. правда. 1950. 18 июля.

Терновська Н. Храм науки, кузня кадрів: Луган. пед. ін-ту – 70 років. Наша газ. 1993. 24 нояб.

Ткачук Р. Чому Тарас Шевченко став ворогом № 1 для проросійського анклаву «ЛНР» [Інтерв'ю Володимира Семистяги]. Армія Inform. 2020. 10 Серпня. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/08/chomu-taras-shevchenko-stav-vorogom-no1-dlya-prorosijskogo-anklavu-lnr>.

Ужченко В. Д., Неживий О. І. Здобутки філологів-україністів [мовознавчих і літературознавчих кафедр ЛДПУ]. Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. 1998. № 10. С. 21–25.

Усенко Ф. В. Науково-дослідна робота в педагогічних вузах УРСР. Рад. шк. 1952. № 9. С. 9–13.

Філологи Луганської вищої школи: навч. посібник з історії укр. мовознавства для студ. філол. спец. Луган. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка; Упоряд. Зеленько А. Луганськ: Альма-матер, 2003. 57 с.

Шарпило Б. Рік роботи по-новому. Прапор перемоги. 1960. 13 верес.

Щербина Н. Ф. Ворошиловградський педагогічний інститут. Українська радянська енциклопедія / Гол. ред.: Микола Бажан. Київ: Головна редакція УРЕ, 1978. Т. 2: Боронування – Гергелі. С. 399.

Щербина Н. Ф., Павлова Л. Д., Борисенко С. Б. Що показали наслідки прийому в педінститут за новими правилами. Рад. шк. 1987. № 3. С.90–95.

Віталій Семенович КУРИЛО
Анатолій Олексійович КЛИМОВ
Сергій Вікторович САВЧЕНКО

ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА:
СТОРІНКИ ІСТОРІЇ
(1921 – 2021 рр.)

В оформленні видання використано фото з особистих архівів викладачів, співробітників, студентів
та випускників різних років, архіву ЛНУ імені Тараса Шевченка

Головний редактор: Євген Соломін
Верстка, дизайн: Євген Литвиненко

Підписано до друку 28.12.2020. Формат 60•84 1/8.
Гарнітура ЕВ Garamond. Папір офсетний. Облік.-вид арк. 17,6
Замовлення 0145. Наклад 500 екз.

Видавництво «ТОВ «ФАКТОР-ДРУК»
61030, Україна, м. Харків,
вул. Саратовська, 51